

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาลจังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระบุรีครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีรายละเอียดที่จะนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับเทศบาล
 - 1.1 ความหมายเทศบาล
 - 1.2 อำนาจหน้าที่ของเทศบาล
 - 1.3 โครงสร้างการบริหารของเทศบาล
 - 1.4 นโยบายการจัดการศึกษาเทศบาล
2. การจัดการศึกษาของเทศบาล
 - 2.1 แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545 - 2559
 - 2.2 นโยบายการจัดการศึกษาเทศบาล
 - 2.3 โครงสร้างการจัดการศึกษาระดับเทศบาล
3. บทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาลจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี
 - 3.1 ความหมายหน้าที่ของครู
 - 3.2 ความหมายบทบาทของครู
 - 3.3 บทบาทหน้าที่ของครูโดยทั่วไป
 - 3.4 บทบาทหน้าที่ของพนักงานครูสังกัดเทศบาล
 - 3.5 ความหมายของการปฏิบัติงาน
 - 3.6 ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่กับการปฏิบัติงาน
 - 3.7 ความสำคัญของการปฏิบัติงานครู
 - 3.8 แนวคิดในการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาล
4. ปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาลจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี
 - 4.1 ความหมายของปัญหาและปัญหาในการปฏิบัติงาน
 - 4.1.1 ความหมายของปัญหา
 - 4.1.2 ปัญหาในการปฏิบัติงาน
 - 4.2 ปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานครู
 - 4.2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ
 - 1) ความหมายของงานวิชาการ

2) ความสำคัญของงานวิชาการ

3) ลักษณะของงานวิชาการ

4) ปัญหาทางวิชาการ

4.2.2 ปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน

1) ความหมายของงานกิจการนักเรียน

2) ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน

3) ลักษณะของงานกิจการนักเรียน

4) ปัญหาทางกิจการนักเรียน

4.2.3 ปัญหาการปฏิบัติงานบริการนักเรียน

1) ความหมายของงานบริการนักเรียน

2) ความสำคัญของงานบริการนักเรียน

3) ลักษณะของงานบริการนักเรียน

4) ปัญหาทางบริการนักเรียน

4.2.4 ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการ

1) ความหมายของงานธุรการ

2) ความสำคัญของงานธุรการ

3) ลักษณะของงานธุรการ

4) ปัญหาทางธุรการ

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ความรู้เกี่ยวกับของเทศบาล

1. ความหมายของเทศบาล

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546, หน้า 541) ให้ความหมายของเทศบาลไว้ว่า เทศบาลเป็นองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นแบบหนึ่ง

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549, หน้า 1) กล่าวว่า เทศบาล หมายถึง หน่วยงานการปกครองที่รัฐบาลให้อำนาจหรือการกระจายอำนาจไปให้ปกครองท้องถิ่นเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง มีอิสระในการใช้ดุลยพินิจ มีเจ้าหน้าที่และงบประมาณในการดำเนินงานแยกออกจากราชการส่วนภูมิภาค แต่องค์กรปกครองท้องถิ่นก็ได้มีอธิปไตยในตัวเอง ยังต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลกลางตามวิธีที่เหมาะสม

กระทรวงมหาดไทย (2551, ตุลาคม 24) กล่าวว่า เทศบาล คือ หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นซึ่งราษฎรมีเสียงในการดูแลจัดการผลประโยชน์ในท้องถิ่นนั้น

สรุปได้ว่า เทศบาล หมายถึง หน่วยงานการปกครองที่รัฐบาลให้อำนาจปกครองท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล

2. อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

เทศบาลเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจปกครอง กล่าวคือ เป็นองค์กรที่รับมอบภารกิจบางอย่างจากรัฐมาดำเนินการจัดทำเอง โดยภารกิจที่จัดทำนั้นเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับท้องถิ่น และเป็นกิจการที่ท้องถิ่นสามารถจัดทำได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่ารัฐ เนื่องจากเป็นกิจการที่มีลักษณะเฉพาะ ขึ้นอยู่กับสภาพความเป็นอยู่ของท้องถิ่นแต่ละแห่ง ดังนั้นเทศบาลจะเข้าใจปัญหาและจัดทำภารกิจได้ดีกว่าส่วนกลาง มีอิสระในการบริหารจัดการ โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลจากส่วนกลางและมีขอบเขตขึ้นอยู่กับรัฐเป็นผู้กำหนด

กระทรวงมหาดไทย (2551, ตุลาคม 24) กล่าวว่า อำนาจหน้าที่ของเทศบาลโดยใช้วัตถุประสงค์ของการใช้อำนาจหน้าที่เป็นเกณฑ์สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. อำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ (service public)

บริการสาธารณะ เป็นกิจการที่อยู่ในความอำนาจการหรือในเรื่องของการควบคุมของฝ่ายปกครองที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองความต้องการของประชาชน ต่อมาเมื่อจำนวนประชากรเพิ่ม สังคมเกิดการขยายตัว ความต้องการของประชาชนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ทำให้รัฐแต่ผู้เดียวไม่สามารถทำบริการสาธารณะทั้งหลายเพื่อสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างทั่วถึง รัฐจึงจำเป็นต้องร่วมมือกับองค์กรอื่น หรือบางกรณีก็ต้องมอบให้องค์กรอื่นเป็นผู้จัดทำบริการสาธารณะให้ เพื่อให้การจัดทำบริการเป็นไปอย่างทั่วถึง มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน ภารกิจของรัฐที่เป็นบริการสาธารณะนั้นอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ภารกิจพื้นฐาน (primary function) ได้แก่ การป้องกันมิให้เกิดข้อพิพาทและยุติข้อพิพาทที่เกิดขึ้นแล้ว นั่นคือ การดูแลความเป็นระเบียบเรียบร้อยและรักษาความมั่นคงปลอดภัย ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 2 ลักษณะ คือ ความมั่นคงปลอดภัยภายในชุมชนและความมั่นคงปลอดภัยจากการประทุษร้ายอันมีที่มาจากภายนอกชุมชน

1.2 ภารกิจลำดับรอง (secondary function) ได้แก่ การส่งเสริมสุขภาพ ตลอดจนการขยายความมั่นคงของชาติไปยังประชาชนกลุ่มต่างๆ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม รัฐส่งเสริมสวัสดิภาพของราษฎรทั้งในทางกายภาพและจิตใจ รัฐประกันเงื่อนไขแห่งการครองชีพขั้นต่ำของราษฎรทุกคน เช่น ให้บริการการศึกษา การรักษาพยาบาล การขนส่งคมนาคม ส่งเสริมการเล่นกีฬาเพื่อให้ราษฎรมีสุขภาพแข็งแรง ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น

2. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ (police)

อำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบ ถือได้ว่าเป็นอีกประเภทหนึ่งของอำนาจหน้าที่ในการจัดทำบริการสาธารณะ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นการใช้อำนาจควบคุมการใช้เสรีภาพของปัจเจกชน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นโดยมีลักษณะสำคัญ คือ

2.1 ผู้ที่จะใช้อำนาจหน้าที่ในการควบคุมได้จะต้องเป็นผู้ที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจไว้ โดยขึ้นอยู่กับว่าเป็นเรื่องใดก็ต้องไปดูกฎหมายที่กำหนดเรื่องนั้นๆ ไว้

2.2 มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นในสังคม อันมีลักษณะเป็นการใช้อำนาจล่วงหน้า

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (2542, หน้า 51) มาตรา 16 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา มีอำนาจหน้าที่ 31 เรื่อง ดังนี้ 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง 2) การจัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำและทางระบายน้ำ 3) การจัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ 4) การสาธารณสุขูปโภคและการก่อสร้างอื่นๆ 5) การสาธารณสุขูปการ 6) การส่งเสริม การฝึก และการประกอบอาชีพ 7) การพาณิชย์ และการส่งเสริมการลงทุน 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยว 9) การจัดการศึกษา 10) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส 11) การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นนั้น 12) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 13) การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ 14) การส่งเสริมกีฬา 15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน 16) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น 17) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง 18) การกำจัดขยะมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย 19) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล 20) การจัดให้มีและควบคุมสุสาน และฌาปนสถาน 21) การควบคุมการเลี้ยงสัตว์ 22) การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์ 23) การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการอนามัย โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่น 24) การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 25) การผังเมือง 26) การขนส่ง และการวิศวกรรมจราจร 27) การดูแลรักษาที่สาธารณะ 28) การควบคุมอาคาร 29) การป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย 30) การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินและ 31) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการการกระจายอำนาจฯ ประกาศกำหนด

3. โครงสร้างการบริหารของเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 (2552, ธันวาคม 29) ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาล และคณะเทศมนตรี ดังนี้

1. สภาเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิถีทางแห่งการถ่วงดุลอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาเทศบาลนี้อยู่ในตำแหน่งได้คราวละ 4 ปี ทั้งจำนวนสมาชิกและสภาเทศบาล จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังนี้

1.1	สภาเทศบาลตำบล	มีสมาชิกทั้งหมด	12 คน
1.2	สภาเทศบาลเมือง	มีสมาชิกทั้งหมด	18 คน
1.3	สภาเทศบาลนคร	มีสมาชิกทั้งหมด	24 คน

สภาเทศบาลประกอบด้วยประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่งโดยให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งผู้ที่ได้มาจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล กล่าวคือ ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายใน 90 วัน นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกด้วยกัน จะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลประชุมเลือกกันเองจากสมาชิกจะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลไม่ได้ ประธานสภาทำหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเทศบาลควบคุมบังคับบัญชาข้าราชการความสงบ และเป็นตัวแทนสภาในกิจการภายนอก

2. คณะเทศมนตรี ฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาล ได้แก่ คณะเทศมนตรี ซึ่งมีอำนาจในการบริหารงานอยู่ที่คณะเทศมนตรี โดยคณะเทศมนตรีเลือกมาจากสมาชิกสภาเทศบาลที่สมาชิกสภาเทศบาลมีมติเห็นชอบซึ่งประกอบด้วย นายกเทศมนตรีและเทศมนตรี อีก 2-4 คน ตามฐานะเทศบาล กล่าวคือ

2.1 กรณีที่เป็นเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบล ให้มีเทศมนตรีได้ 2 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 3 คน

2.2 กรณีเป็นเทศบาลนคร ให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้วมีจำนวน 5 คน สำหรับเทศบาลเมืองที่มีรายได้จากการจัดเก็บปีละ 20 ล้านบาทขึ้นไป ให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

ส่วนต่างๆ เหล่านี้อาจจัดให้มีฐานะเป็นสำนัก กอง ฝ่าย แผนก หรืองานก็ได้ โดยคำนึงถึงลักษณะงานในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปริมาณ และคุณภาพของงานได้ตามความเหมาะสมของแต่ละเทศบาล แต่หากงานใดยังไม่มี ความจำเป็นจะต้องแยกจัดเป็นส่วนการบริหารงานต่างหาก ก็ให้รวมกิจการนั้นเข้ากับส่วนอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ หรือเทศบาลใดมีงานอื่นเพิ่มขึ้นจากที่กำหนดไว้และไม่อาจรวมไว้กับส่วนใดได้ก็อาจจัดเป็นส่วนต่างหากก็ได้ ตามหลักเกณฑ์ข้างต้นโดยอนุโลม

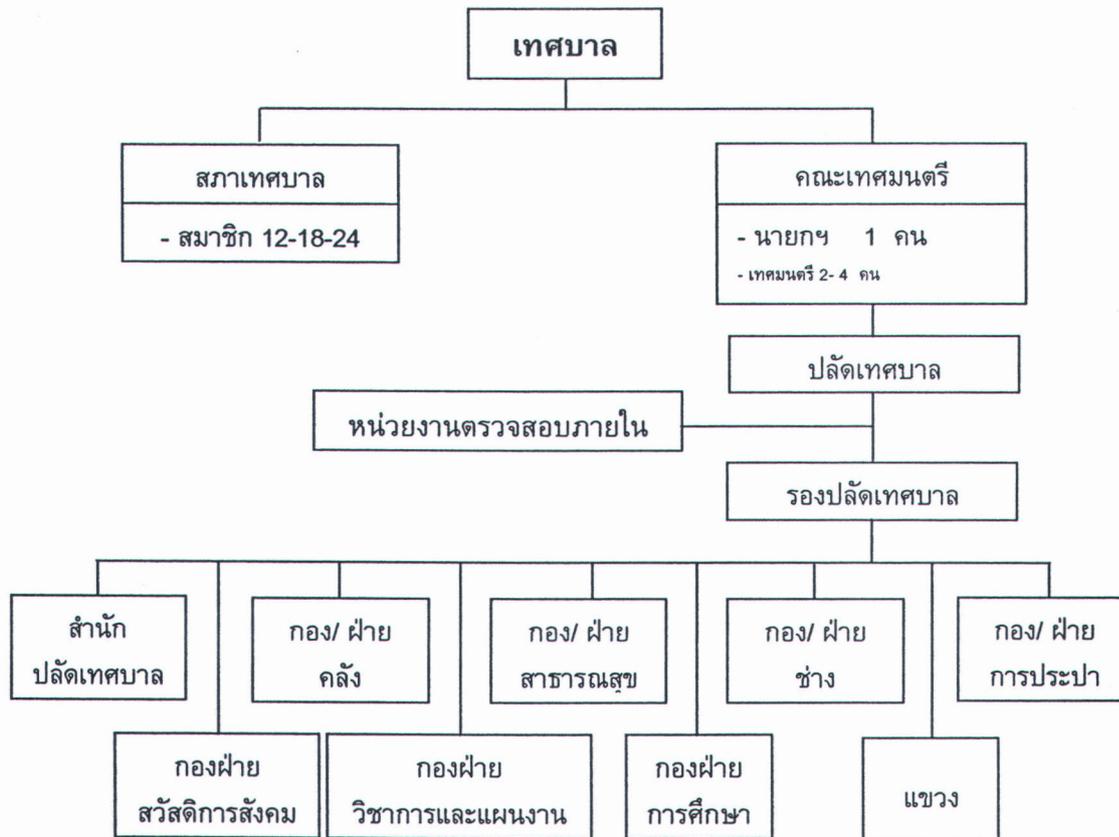
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ห้องสมุดฯ วิจัย

วันที่..... 17 ก.ค. 2555

เลขทะเบียน..... 247816

เลขเรียกหนังสือ.....

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ สามารถเขียนเป็นโครงสร้างการแบ่งส่วนการบริหารงานของเทศบาลได้ดังนี้ แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 โครงสร้างและการแบ่งส่วนการบริหารงานของเทศบาล

4. นโยบายการจัดการศึกษาเทศบาล

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549, หน้า 14 - 15) กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีการศึกษาดี มีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้จักช่วยงานตนเอง และผู้มีความรับผิดชอบ สามารถประกอบอาชีพ พละนามัยสมบูรณ์ ยึดมั่นในคุณธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ชื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร รักษาดี ศาสนา พระมหากษัตริย์เป็นประมุข คณะเทศมนตรี มีนโยบายที่จะพัฒนาประชาชนในท้องถิ่น โดยใช้การศึกษาเป็นสื่อ ดังต่อไปนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียน

1.1 ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูทารกที่ถูกหลักอนามัย ถูกหลักโภชนาการ การป้องกันโรคโดยการฉีดวัคซีน ปลูกฝีและสาธารณสุขพื้นฐาน และการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

1.2 ส่งเสริมเด็กปฐมวัย 3-5 ปี ซึ่งเป็นเด็กก่อนวัยเรียน โดยเปิดทำการสอน ชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลสำหรับในอนาคต มีนโยบายจัด ศูนย์เลี้ยงเด็กอายุระหว่าง 0-3 ปี เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ และเป็นการให้บริการแก่ ประชาชน

2. เด็กในวัยเรียน การศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่ต้องให้เปล่า ซึ่งได้ดำเนินการอยู่แล้ว ได้สนับสนุนในด้านงบประมาณ ด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี เร่งพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้เด็ก และเยาวชนประพฤติดีมีคุณธรรม มีความขยันหมั่นเพียร อดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ และมีระเบียบวินัย ตลอดจนดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545 และตามคำขวัญหรือนโยบายของ กระทรวงมหาดไทย ที่ว่า “วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน”

3. เยาวชน มีนโยบายที่จะมุ่งเน้นความต่อเนื่องในการศึกษาตลอดชีวิต ปรับปรุง คุณภาพชีวิต พัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโต มีสุขภาพดี มีสติปัญญารอบรู้ เฉลียวฉลาด ประหยัด อดออม มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีหลักการอุดมการณ์ในการดำรงชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริม เยาวชนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยให้การสนับสนุนกีฬาและบันเทิง

การจัดกิจกรรมให้เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในปัจจุบันและอนาคต มีดังนี้ 1) จัดตั้งศูนย์เยาวชน และจัดกิจกรรมเพื่อเยาวชน 2) จัดหาสนามกีฬา สนามเด็กเล่น และกิจกรรมด้านการศึกษา 3) จัดกิจกรรมทางศาสนา 4) จัดกลุ่มสนใจต่างๆ 5) จัดห้องสมุดเพื่อ ประชาชน และที่อ่านหนังสือพิมพ์และ 6) จัดกีฬาและกรีฑา

4. ประชาชน หมายถึง คนทุกวัยทุกกลุ่มชั้น และทุกสาขาอาชีพ เทศบาลในจังหวัด ลพบุรีมุ่งเน้นส่งเสริมสุขภาพอนามัย จริยธรรม ค่านิยม วัฒนธรรม ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ได้กำหนดให้ดำเนินการเป็นประจำและต่อเนื่อง เช่น จัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จัด กิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย จัดให้มีการบรรยายธรรม จัดงานประเพณีต่างๆ เช่น วันสำคัญ ทางศาสนา วันขึ้นปีใหม่ วันเข้าพรรษา งานประเพณีตัดกบตรดอกไม้วัด วันสงกรานต์ วันลอย กระทง ฯลฯ

คณะเทศมนตรีตระหนักในบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ และพัฒนา ท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า จึงได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาและการพัฒนาการศึกษา และเชื่อว่าถ้า เยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาดีและทั่วถึง เยาวชนและประชาชนก็จะเป็นผู้ที่มี คุณภาพดีสามารถประกอบอาชีพได้อย่างดีมีสุข ตามหลักการที่ว่า “พัฒนาคน พัฒนาสังคม และ ประเทศชาติ” คณะเทศมนตรีตระหนักถึงความสำคัญอันนี้ และจะร่วมผนึกกำลังกับพนักงาน เทศบาลร่วมกับประชาชนในภาคเอกชน พัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าสืบต่อไป

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า นโยบายการจัดการศึกษาเทศบาลต้องเพื่อส่งเสริมด้าน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน และในเด็กวัยเรียน (การศึกษาภาค

บังคับ) ก็มุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในกลุ่มเยาวชนยังจัดกิจกรรมส่งเสริมให้ทั้งด้านกีฬาและนันทนาการ

การจัดการศึกษาของเทศบาล

1. แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2545 – 2559

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2545, หน้า 2 – 13) กล่าวว่า แนวนโยบายการจัดการศึกษาในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. นโยบายด้านความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เร่งรัดจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการเข้ารับบริการการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ให้ได้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย จัดการศึกษาให้เด็กปฐมวัยได้เข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ ส่งเสริม สนับสนุนให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นในท้องถิ่นมีสิทธิและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัย

3. ด้านคุณภาพมาตรฐานการศึกษา พัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเข้าสู่มาตรฐานของชาติ ดำเนินการประกันคุณภาพภายใน และให้จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชนทุกปี สถานศึกษาเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอกครั้งแรก ภายใน 19 สิงหาคม 2548 และอย่างน้อย 1 ครั้ง ในทุก 5 ปี นับแต่การประเมินครั้งสุดท้าย

4. ด้านระบบบริหารและการจัดการศึกษา จัดระบบการจัดการทางการศึกษาให้สอดคล้องกับระบบการจัดการศึกษาของชาติ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีเอกภาพในเชิงนโยบาย มีความหลากหลายในการปฏิบัติ อีกทั้งมีความพร้อมในการดำเนินการจัดการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น การกำหนดนโยบายและแผนการจัดการศึกษา ให้คำนึงถึงผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของเอกชน หรือรับฟังความคิดเห็นของเอกชนและประชาชนประกอบการพิจารณาด้วย

5. ด้านครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา วางแผนงานบุคคล เพื่อใช้ในการประสานข้อมูลในการนำเสนอพิจารณาสรรหาบุคลากร พร้อมทั้งมีการประเมินผล การปฏิบัติงาน การพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยมีสิทธิประโยชน์ สวัสดิการ ค่าตอบแทนเพียงพอและเหมาะสมกับคุณภาพและมาตรฐานวิชาชีพชั้นสูง

6. ด้านหลักสูตร ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียด สารหลักสูตรแกนกลางและ สารหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตาม ความเหมาะสมแต่ละระดับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย โดยให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองดีของสังคมและชาติ โดยคำนึงถึงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์

7. ด้านกระบวนการเรียนรู้ จัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนมีจิตสำนึกใน ความเป็นไทยและสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด การจัดการ ศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มตามศักยภาพ ให้เป็นการเรียนรู้อย่าง ต่อเนื่องตลอดชีวิต และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน ในแต่ละระดับการศึกษา

8. ด้านทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาระดมทรัพยากรและการลงทุน เพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งด้านงบประมาณ การเงิน ทรัพย์สินใน ประเทศจากรัฐ บุคคล องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น และต่างประเทศมาใช้จัดการศึกษา และจัดสรรงบประมาณ กับการศึกษาในฐานะที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

9. ด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนา แบบเรียนเอกสารทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่น วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดย เร่งพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีแรงจูงใจในการผลิต รวมถึงการพัฒนาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตลอดจนการสื่อสารทุกรูปแบบ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ วิทยุ โทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น

10. ด้านการส่งเสริมกีฬา นันทนาการและกิจกรรมเด็กเยาวชน ส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินการกีฬา นันทนาการ กิจกรรม เด็ก เยาวชน รวมทั้งแหล่งเรียนรู้ตลอดชีวิตทุก รูปแบบบริการแก่เด็ก เยาวชน ประชาชน อย่างหลากหลาย พอเพียงและมีประสิทธิภาพ

11. ด้านการส่งเสริมอาชีพ สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ให้มีการประกอบอาชีพ อิสระที่ถูกต้องตามกฎหมาย จัดให้มีการรวมกลุ่มอาชีพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น สนับสนุนการระดม ทุนและการจัดการนำวิทยาการต่างๆ มาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ การจัด การด้านการตลาดให้ได้มาตรฐานและความเหมาะสม ตามสภาพท้องถิ่น

12. ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น บำรุงรักษา ส่งเสริม และอนุรักษ์ สถาบันศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญา ท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสังคมภูมิปัญญาแห่งการเรียนรู้ และสังคมที่เอื้ออาทรต่อกัน สืบทอด วัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ความเป็นไทยและท้องถิ่น

2. นโยบายการจัดการศึกษาเทศบาล

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2545, หน้า 15 - 19) มีความมุ่งหวังที่จะเห็นประชาชนในเขตเทศบาลมีการศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดี รู้จักช่วยงานตนเองและเป็นผู้มีความรับผิดชอบ สามารถประกอบอาชีพมีพละนามัยสมบูรณ์ ยึดมั่นในคุณธรรม วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของสังคม ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร รักชาติ ศาสนา มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจึงมีนโยบายที่จะพัฒนาประชาชนในท้องถิ่นโดยใช้การศึกษาเป็นสื่อ ดังต่อไปนี้

1. เด็กก่อนวัยเรียนได้รับการส่งเสริม

1.1 ส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูทารกที่ถูกหลักอนามัย ถูกหลักโภชนาการ การป้องกันโรคโดยการฉีดวัคซีน ปลูกฝี สาธารณสุขพื้นฐาน และการให้บริการอย่างต่อเนื่อง

1.2 ส่งเสริมเด็กปฐมวัย 3-5 ปี ซึ่งเป็นเด็กก่อนวัยเรียน โดยเปิดทำการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดเทศบาลสำหรับในอนาคต มีนโยบายจัดศูนย์เลี้ยงเด็กอายุระหว่าง 0-3 ปี เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ และเป็นการให้บริการแก่ประชาชน

2. เด็กในวัยเรียนสำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษา หรือ การศึกษาขั้นพื้นฐาน ถือเป็นหน้าที่ของเทศบาลที่ต้องให้เปล่า ซึ่งได้ดำเนินการอยู่แล้ว ได้สนับสนุนในด้านงบประมาณด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี เร่งพัฒนาบุคลากร ปรับปรุงการจัดงานการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนประพฤติดีมีคุณธรรม มีความขยันหมั่นเพียร อดทนต่อการปฏิบัติหน้าที่ และมีระเบียบวินัย ตลอดจนดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 และตามคำขวัญหรือนโยบายของกระทรวงมหาดไทย ที่ว่า “วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน”

3. สำหรับเยาวชน มีนโยบายที่จะมุ่งเน้นความต่อเนื่องในการศึกษาตลอดชีวิต ปรับปรุงคุณภาพชีวิต พัฒนาเยาวชนให้เจริญเติบโต มีสุขภาพดี มีสติปัญญาเฉลียวฉลาด ประหยัด อดออม มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ มีอุดมการณ์ในการดำรงชีวิต จัดกิจกรรมส่งเสริมเยาวชนทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน โดยให้การสนับสนุนกีฬาและบันเทิง ในส่วนของการจัดกิจกรรมให้เยาวชนทั้งในและนอกระบบโรงเรียนในปัจจุบันและอนาคต มีดังนี้ 1) จัดตั้งศูนย์เยาวชน และจัดกิจกรรมเพื่อเยาวชน 2) จัดหาสนามกีฬา สนามเด็กเล่น และกิจกรรมด้านการศึกษา 3) จัดกิจกรรมทางศาสนา 4) จัดกลุ่มสนใจต่าง ๆ 5) จัดห้องสมุดเพื่อประชาชน และที่อ่านหนังสือพิมพ์ และ 6) จัดกีฬาและกรีฑา

4. ประชาชน หมายถึง คนทุกวัยทุกกลุ่มชั้น และทุกสาขาอาชีพ เทศบาลในจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรีมุ่งเน้นส่งเสริมสุขภาพอนามัย จริยธรรม ค่านิยม วัชระซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้กำหนดให้ดำเนินการเป็นประจำและต่อเนื่อง

เช่น จัดสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอนามัย จัดให้มีการบรรยาย ธรรม จัดงานประเพณีต่างๆ เช่น วันสำคัญทางศาสนา วันขึ้นปีใหม่ วันเข้าพรรษา วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ฯลฯ

คณะเทศมนตรีตระหนักในบทบาทและหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ และพัฒนาท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า จึงได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาและการพัฒนาการศึกษา และเชื่อว่าถ้าเยาวชนและประชาชนในท้องถิ่นได้รับการศึกษาดีและทั่วถึง เยาวชนและประชาชนก็จะเป็นผู้ที่มีคุณภาพดี สามารถประกอบอาชีพได้อย่างดีมีความสุข ตามหลักการที่ว่า “พัฒนาคน พัฒนาสังคม และประเทศชาติ”

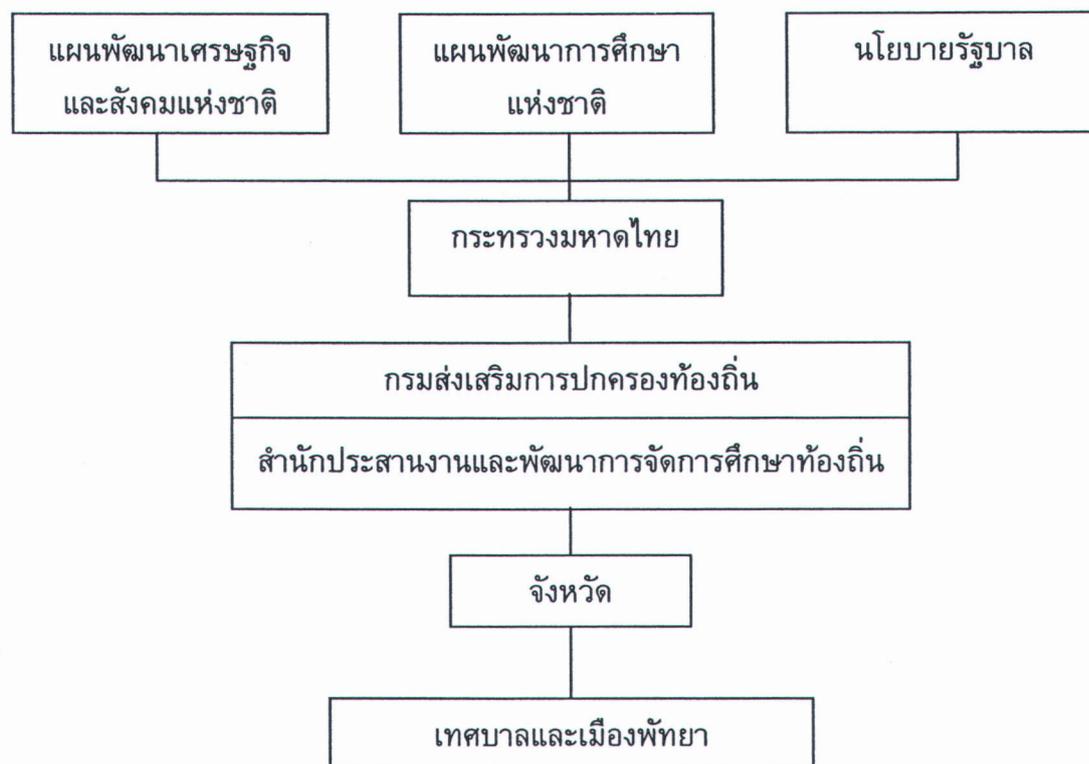
สรุปได้ว่า นโยบายการจัดการศึกษาเทศบาล จะส่งเสริมด้านความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน และเด็กในวัยเรียน (การศึกษาภาคบังคับ) มุ่งเน้นให้มีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ในกลุ่มเยาวชนยังจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพให้ทั้งด้านกีฬา และนันทนาการด้วย

3. โครงสร้างการจัดการศึกษาระดับเทศบาล

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545, หน้า 10) ได้ระบุไว้ในมาตรา 43 ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาอบรมของรัฐ ต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเอกชน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ ในด้านการส่งเสริมการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษาสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น ได้ปฏิบัติ การส่งเสริมการจัดการศึกษาของเทศบาล ภายใต้คำขวัญของโรงเรียน “วินัยดี มีวิชา กีฬาเด่น เป็นโรงเรียนของชุมชน” คำขวัญเทศบาล “เด็กเล็กเบิกบาน วิชาการก้าวหน้า เยาวชนพัฒนา ปวงประชาร่วมใจ” และคำขวัญสำหรับบุคลากรทางการศึกษา “มีวินัย ใฝ่วิชา ร่วมใจพัฒนา สร้างศรัทธามวลชน”

การจัดการศึกษาของเทศบาล ในภาพรวมมีเทศบาลที่จัดการศึกษา จำนวน 144 เทศบาล และเมืองพัทยา จำนวน 1 แห่ง มีจำนวนโรงเรียน 520 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียน 400,829 คน ครู 17,841 คน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2549, หน้า 30) ได้กล่าวถึง โครงสร้าง ความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา ดังแสดงในภาพ 3

ภาพ 3 โครงสร้างความสัมพันธ์ของการจัดการศึกษาของเทศบาลและเมืองพัทยา
ที่มา : (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549, หน้า 30)

โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยามีการแบ่งออกตามกลุ่มการศึกษาเป็น 12 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 1 มี 12 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลเมืองบางบัวทอง เทศบาลนครนครปฐม เทศบาลเมืองปทุมธานี เทศบาลเมืองท่าโขลง เทศบาลเมืองพระประแดง เทศบาลนครสมุทรปราการ เทศบาลตำบลบางปู เทศบาลนครสมุทรสาคร เทศบาลเมืองกระทุ่มแบน เทศบาลตำบลสามง่าม และเทศบาลคูคต

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 2 มี 7 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองสตูล เทศบาลเมืองปัตตานี เทศบาลตำบลตะลุบัน เทศบาลนครยะลา เทศบาลเมืองเบตง เทศบาลเมืองนราธิวาส และเทศบาลเมืองสุไหงโก-ลก

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 3 มี 13 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองชุมพร เทศบาลเมืองหลังสวน เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี เทศบาลเมืองนาสาร เทศบาลนครนครศรีธรรมราช เทศบาลเมืองปากพั่น เทศบาลเมืองพัทลุง เทศบาลนครสงขลา เทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลเมืองสะเตา เทศบาลตำบลพะตง เทศบาลเมืองทุ่งสอง และเทศบาลเมืองท่าข้าม

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 4 มี 10 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองระนอง เทศบาลเมืองตะกั่วป่า เทศบาลเมืองพังงา เทศบาลเมืองกระบี่ เทศบาลนครตรัง เทศบาลเมืองกันตัง เทศบาลตำบลห้วยยอด เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลเมืองป่าตอง และเทศบาลตำบลเชิงทะเล

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 5 มี 12 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองสุพรรณบุรี เทศบาลตำบลสองพี่น้อง เทศบาลเมืองราชบุรี เทศบาลเมืองชะอำ เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ เทศบาลเมืองหัวหิน เทศบาลเมืองสมุทรสงคราม เทศบาลตำบลอัมพวา เทศบาลเมืองกาญจนบุรี เทศบาลเมืองโพธาราม เทศบาลเมืองบ้านโป่ง และเทศบาลเมืองเพชรบุรี

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 6 มี 18 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองลพบุรี เทศบาลตำบลโคกสำโรง เทศบาลเมืองบ้านหมี่ เทศบาลตำบลโคกตูม เทศบาลเมืองสระบุรี เทศบาลเมืองแก่งคอย เทศบาลตำบลหนองแค เทศบาลเมืองพระพุทธบาท เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา เทศบาลเมืองเสนา เทศบาลตำบลท่าเรือ เทศบาลเมืองอ่างทอง เทศบาลตำบลป่าโมก เทศบาลเมืองสิงห์บุรี เทศบาลตำบลอินทร์บุรี เทศบาลเมืองชัยนาท เทศบาลตำบลวัดสิงห์ และเทศบาลเมืองอุทัยธานี

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 7 มี 17 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองกำแพงเพชร เทศบาลเมืองตะพานหิน เทศบาลเมืองตาก เทศบาลเมืองแม่สอด เทศบาลเมืองชุมแสง เทศบาลตำบลตากดี เทศบาลนครนครสวรรค์ เทศบาลเมืองบางมูลนาก เทศบาลเมืองพิจิตร เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลเมืองเพชรบูรณ์ เทศบาลเมืองหล่มสัก เทศบาลตำบลศรีพนมมาศ เทศบาลเมืองสวรรคโลก เทศบาลเมืองสุโขทัยธานี เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ และเทศบาลตำบลวังซ้อง

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 8 มี 8 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลนครเชียงใหม่ เทศบาลนครเชียงราย เทศบาลเมืองพะเยา เทศบาลนครลำปาง เทศบาลเมืองลำพูน เทศบาลเมืองแพร่ เทศบาลเมืองน่าน และเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 9 มี 9 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลเมืองเมืองพล เทศบาลตำบลชุมแพ เทศบาลตำบลบ้านไผ่ เทศบาลเมืองเลย เทศบาลเมืองสกลนคร เทศบาลเมืองหนองคาย เทศบาลนครอุดรธานี และ เทศบาลเมืองหนองบัวลำภู

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 10 มี 10 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองวารินชำราบ เทศบาลนครอุบลราชธานี เทศบาลเมืองพิบูลมังสาหาร เทศบาลเมืองยโสธร เทศบาลเมืองร้อยเอ็ด เทศบาลเมืองมหาสารคาม เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ เทศบาลเมืองนครพนม เทศบาลเมืองมุกดาหาร และเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 11 มี 9 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลตำบลโนนสูง เทศบาลเมืองบัวใหญ่ เทศบาลเมืองชัยภูมิ เทศบาลเมืองบุรีรัมย์ เทศบาลตำบลนางรอง เทศบาลเมืองสุรินทร์ เทศบาลเมืองศรีสะเกษ และเทศบาลตำบลปากช่อง

กลุ่มการศึกษาท้องถิ่น 12 มี 21 เทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองฉะเชิงเทรา เทศบาลตำบลบางคล้า เทศบาลตำบลกบินทร์ เทศบาลเมืองปราจีนบุรี เทศบาลตำบลอรัญญูประเทศ

เทศบาลเมืองนครนายก เทศบาลเมืองชลบุรี เทศบาลเมืองศรีราชา เทศบาลเมืองพนัสนิคม เมือง
 พัทยา เทศบาลเมืองบ้านบึง เทศบาลตำบลแหลมฉบัง เทศบาลเมืองจันทบุรี เทศบาลเมืองชลบุรี
 เทศบาลตำบลท่าใหม่ เทศบาลเมืองตราด เทศบาลนกระยอง เทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาล
 ตำบลบางวัว เทศบาลตำบลคลองตำหรุ และเทศบาลตำบลอินทรีปัญญา

**บทบาท หน้าที่และการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาลจังหวัดลพบุรีและ
 จังหวัดสระบุรี**

1. ความหมายหน้าที่ของครู

หน้าที่ของครู เป็นข้อปฏิบัติที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพครู
 เพื่อที่จะทำให้การประกอบอาชีพครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้ง
 ไว้ได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงดังนี้

เฉลียว บุรีภักดิ์, และคนอื่นๆ (2540, หน้า 368) กล่าวว่า หน้าที่ของพนักงานครู
 หมายถึง การสอน การอบรมเด็ก การสอดส่องความประพฤติ การแนะแนว และช่วยเหลือ
 สถานที่

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2542, หน้า 31) กล่าวว่า หน้าที่ของพนักงานครู หมายถึง กิจที่
 ครูต้องกระทำให้ได้ผลดีโดยสม่ำเสมอการกระทำของครูเพื่อให้เกิดผลดีได้นั้นต้องอาศัยพื้นฐาน
 ของกฎระเบียบ แบบธรรมเนียม จริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญด้วยใน
 การประกอบวิชาชีพครูนอกจากจะมีมาตรฐานวิชาชีพครูเป็นแนวทางการดำเนินงานแล้ว
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดแนวทางจัดการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางการ
 ปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ด้วย ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องยึดถือเป็น
 แนวทางการปฏิบัติงานของผู้มีหน้าที่จัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ด้วยเป็นแนวทางการปฏิบัติ
 เช่นเดียวกัน

สุภัทราภรณ์ ทองมาก (2544, หน้า 23) กล่าวว่า หน้าที่ของพนักงานครู หมายถึง
 กิจที่ครูต้องกระทำให้ได้ผลดีโดยสม่ำเสมอ การกระทำของครูเพื่อให้เกิดผลดีได้นั้นต้องอาศัย
 พื้นฐานของกฎระเบียบแบบธรรมเนียม จริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญ
 ด้วย หน้าที่ครูแบ่ง ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) หน้าที่ความรับผิดชอบของครูในเชิงระเบียบ
 ปฏิบัติหรือกฎหมาย 2) หน้าที่และความรับผิดชอบของครูในเชิงจารีตประเพณี

เสริมสุข วรรณพฤกษ์ (2545, หน้า 65-68) กล่าวว่า หน้าที่ของพนักงานครู หมายถึง
 หน้าที่ครูโดยประเพณีว่าสังคมไทยอดีตและปัจจุบันได้ถ่ายทอดความรู้ ความรัก ความเคารพ
 เมตตา กรุณา ต่อศิษย์ จากคำสอนของพระพุทธองค์ที่เกี่ยวกับทิศหก ซึ่งมีครูอยู่ทางทิศขวาอัน
 เป็นทิศสำคัญที่รองจากบิดามารดา หน้าที่ของครูเป็นทิศเบื้องขวา

กระทรวงศึกษาธิการ (2548, หน้า 42) ได้กำหนดหน้าที่ของพนักงานครูตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มีดังนี้

1. จัดการเรียนการสอน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด รวมถึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ (มาตรา 22)

2. จัดสาระการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา กล่าวคือ (มาตรา 23)

2.1 ความรู้เกี่ยวกับตนเอง และความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม ได้แก่ ครอบครัว ชุมชนชาติ สังคมโลก รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของสังคมไทย และระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.2 ความรู้และทักษะ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์เรื่องการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลยั่งยืน

2.3 ความรู้เกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม การกีฬา ภูมิปัญญาไทย และการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญา

2.4 ความรู้ และทักษะด้านคณิตศาสตร์ ด้านภาษา เน้นการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง

2.5 ความรู้ และทักษะในการประกอบอาชีพและการดำรงอยู่อย่างมีความสุข

3. จัดเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล (มาตรา 24 ข้อ 1)

4. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (มาตรา 24 ข้อ 2)

5. จัดกิจกรรม ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง (มาตรา 24 ข้อ 3)

6. จัดการเรียนการสอน โดยผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา (มาตรา 24 ข้อ 4)

7. จัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอน และวิทยาการประเภทต่างๆ (มาตรา 24 ข้อ 5)

8. การจัดการเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับ บิดา มารดา และผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาการเรียนตามศักยภาพ (มาตรา 24 ข้อ 6)

9. จัดการประเมินผู้เรียน โดยพิจารณาจากการเรียนของผู้เรียน ความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอน ตามความเหมาะสมแต่ละระดับของรูปแบบการศึกษา (มาตรา 26)

10. จัดทำสาระและหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคมภูมิ ปัญญาท้องถิ่นและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติโดยสาระที่เป็นหลักสูตรทั้งที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาสังคม ให้มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิดความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อ สังคม (มาตรา 27 และ 28)

ไวท์ (White, 1989, p. 237) กล่าวว่า หน้าที่ของพนักงานครู หมายถึง การบ่ม เพาะพัฒนาผู้เรียนเท่าที่ความสามารถของครูจะทำได้ ดังนั้น ในการประเมินครูต้องประเมินให้ ตรงกับหน้าที่ ดังนั้น สมควรประเมินเพื่อรับรองคุณภาพครูจากผลการเรียนรู้ของผู้เรียน แฟ้ม สะสมงานครู และแฟ้มสะสมการสอน พฤติกรรมการสอนและการทำงาน ความประพฤติ และ จรรยาบรรณครู และบทบาทพัฒนาวิชาชีพครู ในการประเมินคุณภาพเพื่อต่ออนุญาตไป ประกอบวิชาชีพครู ครูจะต้องพิจารณาตามระดับคุณภาพครูเพื่อแสดงให้เห็นความสามารถใน การสอนและ การปฏิบัติหน้าที่ครู

แอปเปิ้ลไวท์ (Applewhit, 1995, p. 8) กล่าวว่า หน้าที่ของพนักงานครู หมายถึง การ ปฏิบัติงานตามภารกิจที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยบทบาทหน้าที่ของครู ทำหน้าที่ผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการ ระดับตำบล พ.ศ. 2528 และตามระเบียบสำนักนาย รัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารพัฒนาชนบท

โพเมอร์รอย (Pomeroy, 2552, January 8) กล่าวว่า หน้าที่ของครู หมายถึง กิจที่ต้อง กระทำ หลีกเสี่ยงละเลยแล้วจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อตนเองและผู้อื่นส่วนบทบาทนั้นหาก ปฏิบัติยอหย่อนไปบ้างความเสียหายจะมีน้อยกว่าการบกพร่องในหน้าที่

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า หน้าที่ของพนักงานครู หมายถึง กิจที่ครูต้องกระทำให้ ได้ผลดี โดยสม่ำเสมอ การกระทำของครูเพื่อให้เกิดผลดีได้นั้นต้องอาศัยพื้นฐานของกฎระเบียบ จริยธรรม จรรยาบรรณ และคุณธรรมเป็นปัจจัยสำคัญด้วย หน้าที่ครูแบ่ง ออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 1) หน้าที่ความรับผิดชอบของครูในเชิงระเบียบปฏิบัติหรือกฎหมาย 2) หน้าที่และความ รับผิดชอบของครูในเชิงจารีตประเพณี

2. ความหมายบทบาทของครู

พยอม แก้วกำเนิด (2540, หน้า 13 - 16) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่พนักงานครู หมายถึง ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงจำเป็นต้องเป็นผู้ที่มี

วิสัยทัศน์ที่มีคุณลักษณะ 3 ประการเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง พัฒนาผู้เรียน เพื่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ดังต่อไปนี้ 1) ครูจะต้องตระหนักในปรัชญาการศึกษาเพื่อความสอดคล้องกับชีวิตและสังคมซึ่งเป็นพื้นฐานทางวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษา 2) ครูต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาในอนาคตที่จะต้องเน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง 3) ครูต้องพัฒนาตัวเองเป็นครูที่มีคุณสมบัติ 2 ข้อ คือ เป็นผู้มีความสามารถที่จะเป็นที่พึ่งได้ และเป็นผู้ที่มีจริยวัตรมีความรู้ ปฏิบัติดีเป็นแบบอย่างได้

เบ็ญจวรรณ ศิริพรชัยกุล (2543, หน้า 12) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่พนักงานครู หมายถึง ผู้มีภาระงานที่ตรงตามและมีคุณค่า มีความรู้ก้าวหน้าเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ มีความสามารถในการประยุกต์สถานการณ์มาปรับให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ “ผู้เรียน” พร้อมทั้งกำลังปัญญา กาย และใจ อันเป็นบทบาทของการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียม “คน” ให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของบุคคลและมีศักดิ์ศรีสมเป็น “ทรัพยากรมนุษย์” โดยตระหนักในปรัชญาการศึกษาที่ตอบสนองการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย เพื่อเป็นพลังของสังคมและประเทศชาติต่อไป

เกษม วัฒนชัย (2545, หน้า 57) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่พนักงานครู หมายถึง บทบาทครูหรือผู้สอนในการจัดการสอนแบบผู้เรียนเป็นสำคัญ บทบาทครู คือ เป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อมสร้างวัฒนธรรมและจัดสรรทรัพยากรสำหรับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายการศึกษา

สมิธ, และลัสเทอร์แมน (Smith, & Lusteran, 1979, January 10) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่พนักงานครู หมายถึง ในฐานะผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นผู้จัดการกระบวนการเรียนให้ง่ายขึ้น เป็นผู้แนะไม่ใช่สั่งการให้กำลังใจมากกว่าติเตียน ให้เสรีภาพมากกว่าบังคับ และได้เสนอรูปแบบของพฤติกรรมกรรมการเรียนที่เหมาะสม

เอลาธส์, เฮอร์มิน, และไซมอน (Eraths, Harmin, & Simaon, 1979, October 5) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่พนักงานครู หมายถึง บทบาทในการปลูกฝังค่านิยมเชิงจริยธรรมมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งแก่เด็กเพื่อให้เด็กเป็นคนดี การปลูกฝังค่านิยมให้ได้ผลดีก็ต่อเมื่อเด็กได้รับการสั่งสอนฝึกฝน อบรมดูแลเอาใจใส่

โควิน (Cowin, 1995, p. 12) กล่าวว่า บทบาทครู หมายถึง หน้าที่หรือพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำโดยมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับตำแหน่ง บทบาทจะถูกกำหนดโดยบรรทัดฐานของสังคม นอกจากนั้นยังทำหน้าที่เชื่อมโยงตำแหน่งในสังคมและโครงสร้างโรงเรียนในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งของสังคมบทบาทครูเป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่พนักงานครู หมายถึง ผู้มีภาระงานที่ตรงตามและมีคุณค่ามีความรู้ก้าวหน้าเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ มีความสามารถในการประยุกต์สถานการณ์มาปรับให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อ “ผู้เรียน” พร้อมทั้งกำลังปัญญา กาย และใจ อันเป็นบทบาทของการปฏิบัติงานเพื่อการเตรียม “คน” ให้พัฒนาเต็มตามศักยภาพของบุคคลและมีศักดิ์ศรีสม

เป็น “ทรัพยากรมนุษย์” โดยตระหนักในปรัชญาการศึกษาที่ตอบสนองการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในสังคมไทย เพื่อเป็นพลังของสังคมและประเทศชาติต่อไป

3. บทบาทหน้าที่ของครูโดยทั่วไป

3.1 ความหมายบทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 180) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป มีความหมาย ดังนี้ 1) เป็นผู้จัดทำโครงการสอนให้สมบูรณ์มีความชัดเจนทั้งจุดประสงค์ เนื้อหา และการวัดผล ประเมินผล 2) เตรียมการสอนในเนื้อหาวิชาตามหลักสูตร 3) เป็นจัดหาและเตรียมอุปกรณ์ให้ตรงตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ 4) สอนอย่างมีลำดับขั้นตอนและมีการปรับปรุงการสอนอยู่เสมอ 5) ออกข้อสอบวัดผลทั้งกลางภาค ปลายภาค อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์การวัดผล 6) เสียสละเวลาเพื่อการสอนเสริมทบทวนให้การเรียนของนักเรียนสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและ 7) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บริหาร

คำหมาน คนไค (2543, หน้า 57-93) กล่าวว่า ให้ความหมายของบทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป อยู่ 2 ส่วน คือ 1) ส่วนที่เป็นการปฏิบัติตน ได้แก่ การประพฤติปฏิบัติตนตามกฎหมาย กฎเกณฑ์ของสังคม ระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม และการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ 2) ส่วนที่เป็นการปฏิบัติงาน ได้แก่ การทำงานอันเป็นหน้าที่ของผู้เป็นครู ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องเข้าใจและปฏิบัติได้ถูกต้อง บทบาท ดังกล่าวมานี้ครูจะต้องมีความรู้ ทักษะ / และปฏิบัติตามกิจกรรมพื้นฐาน 16 ประการ ได้แก่ 1) แสวงหาและใช้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนและชุมชน 2) วิเคราะห์ผู้เรียนและชุมชน 3) แสวงหาความรู้ทั่วไปและความรู้ที่เกี่ยวกับรายวิชาที่สอน 4) พยายามเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียน 5) วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างหลักสูตรรายวิชาที่รับผิดชอบ 6) จัดทำแผนการสอนและพัฒนาแผนการสอน 7) แสดงความเมตตาและเอาใจใส่ผู้เรียน 8) กล้าคิดกล้าแสดงออก 9) มอบหมายงานตามความถนัดและศักยภาพ 10) ร่วมคิดและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน 11) ร่วมทำกิจกรรมกับผู้เรียน 12) สร้างจินตนาการและความคิดริเริ่ม 13) จัดกิจกรรมเป็นกลุ่มและรายบุคคล 14) คิดวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็น 15) เรียนรู้ตลอดชีวิตจากธรรมชาติและสังคมแวดล้อมและ 16) ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลและยอมรับการประเมิน

ยนต์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 256-257) กล่าวว่า ให้ความหมายบทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป 2 ประการ คือ 1) ทำหน้าที่เป็นศิลปิน หมายถึง ผู้ให้หรือผู้ถ่ายทอดศิลปวิทยาอันได้แก่ 1.1) ผู้สั่งสอนวิชาการหรือหลักความรู้ให้แก่ลูกศิษย์นำไปประกอบอาชีพ 1.2) ผู้รักษาสืบต่อศิลปวิทยา 1.3) ผู้ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มพูนให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง 2) ผู้ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตร คือเป็นเพื่อนที่ดี ได้แก่ 2.1) อบรมสั่งสอนมิให้ศิษย์ทำความชั่ว 2.2) อบรมสั่งสอนให้ศิษย์เป็นคนดีมีคุณธรรม 2.3) คอยชี้แนะให้ศิษย์กระทำแต่ความดีทั้งปวง

กูด (Good, 1973, August 3) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป หมายถึง 1) ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลภายในกลุ่มที่กำหนด 2) การแสดงพฤติกรรมตามหน้าที่ที่บุคคลต้องกระทำให้บรรลุผลสำเร็จภายใต้สภาพแวดล้อมทางสังคมที่กำหนด เมื่อนำความหมาย “บทบาท” และความหมาย “หน้าที่” มารวมกันจะหมายถึง ภารกิจที่ต้องทำโดยอาศัย คุณธรรม จริยธรรม กฎหมาย และความสำนึกในความถูกต้องเหมาะสม

ฮอย, และมิกเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p. 412) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป หมายถึง สิ่งที่ผู้บริหารควรศึกษาเพื่อเลือกใช้อำนาจให้เหมาะสมหรือสอดคล้องกับความพึงพอใจของครู อันจะนำไปสู่ประสิทธิผลของสถานที่ศึกษาในที่สุด

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป หมายถึง 1) ผู้รักษาสืบต่อศิลปวิทยา 2) ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มพูนให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง 3) ผู้สั่งสอนวิชาการหรือหลักความรู้ให้แก่ลูกศิษย์นำไปประกอบอาชีพ 4) ผู้ค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มพูนให้ลึกซึ้งและกว้างขวาง และ 5) ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของแต่ละบุคคลภายในกลุ่มที่กำหนด

3.2 ความสำคัญบทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไป

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2543, หน้า 23 – 28) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ครูว่า ประกอบด้วยบทบาทหน้าที่ 4 ประการ ได้แก่ 1) บทบาทหน้าที่ในการสร้างเยาวชน 1.1) ครูจะต้องประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของเด็ก 1.2) ครูควรเป็นทั้งนักสังคมสงเคราะห์ นักจิตวิทยา ที่ช่วยเหลือเด็กยามมีปัญหาได้ 1.3) ครูจะต้องเป็นผู้ประสานงานระหว่างครอบครัว ชุมชนกับโรงเรียนเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็ก 1.4) ครูต้องเป็นผู้เสียสละอุทิศเวลาทั้งร่างกาย แรงใจ สติปัญญาเพื่อช่วยเหลือเด็ก 1.5) ครูต้องทราบและไม่เพิกเฉยต่อสิทธิเด็ก และให้การคุ้มครองสิทธิเด็กอย่างเป็นรูปธรรม 2) บทบาทหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ทั้งระดับแรงงาน แรงงานกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิค รวมถึงระดับวิชาชีพ โดยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่อไปนี้ 2.1) เป็นสมาชิกที่ดีของมนุษยชาติ คือสามารถอ่านออกเขียนได้ เข้าใจธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิเคราะห์เหตุผล แก้ปัญหาเป็น รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และไม่เอาเปรียบผู้อื่น 2.2) เป็นสมาชิกที่ดีต่อวงการอาชีพคือทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ทำงานเป็น รักการทำงาน รู้จักกระบวนการในการจัดการงานที่ทำ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู 2.3) เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม คือมีความรู้ความเข้าใจในสภาพของสังคมและการเปลี่ยนแปลงสามารถปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ในฐานะของสมาชิกครอบครัวชุมชน ให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม 3) บทบาทหน้าที่ในการรักษาชาติ บทบาทหน้าที่ในการรักษาประเทศชาติที่แท้จริงอยู่ที่รักษาวิถีชีวิตของมวลชนในชาติ หรือเป็นการรักษาวัฒนธรรมของชาตินั้นเอง โดยที่ครูสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการรักษาวัฒนธรรมของชาติ จึงจัดเป็นอีกบทบาทหน้าที่หนึ่งที่ครูพึงกระทำ เช่น การปลูกฝังให้เกิดความรักหวงแหนและกตัญญูต่อบรรพบุรุษ การรักษาและส่งเสริมวัฒนธรรมที่มีคุณค่า การใช้ภาษาไทย วิถีชีวิต และภูมิปัญญาไทย 4) บทบาทหน้าที่ในการเยียวยาสังคม

เนื่องจากผลผลิตของสังคมที่มีความซับซ้อนกว่า ก่อให้เกิดความพิการทั้งทางร่างกายและจิตใจของเด็กบางกลุ่ม สถานศึกษานับเป็นแหล่งที่ช่วยกล่อมเกลาสภาพจิตใจของเด็กเหล่านั้น โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำสั่งสอนและฝึกให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้ จึงนับได้ว่าเป็นการทำหน้าที่เป็นวิศวกรของสังคม

ยงค์ ชุ่มจิต (2544, หน้า 258 – 261) กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ครูโดยทั่วไปมี 10 ประการ ได้แก่ 1) สอนศิลปวิทยาการแก่ศิษย์ บุคคลใดก็ตามที่ประกอบวิชาชีพครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่ในการสอนศิลปวิทยาการให้แก่ศิษย์ทั้งสิ้น โดยในการอบรมสั่งสอนศิษย์นั้น นอกจากจะสั่งสอนวิชาความรู้แล้วจะต้องแนะนำวิธีการคิดแก้ปัญหาด้วย หากมิได้กระทำหน้าที่ดังกล่าวความเป็นครูย่อมไม่บังเกิดขึ้นแก่ตนเอง 2) ฝึกรบมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงามแก่ศิษย์ บทบาทหน้าที่นี้เป็นสิ่งที่ผู้เป็นครูจะต้องปฏิบัติควบคู่ไปกับการสอนศิลปวิทยาการต่างๆ โดยไม่ควรละทิ้งหรือมุ่งสอนเฉพาะวิชาความรู้ เพราะบุคคลที่มีความรู้แต่ขาดคุณธรรมจริยธรรม ย่อมไม่เป็นที่ต้องการของสังคม 3) ปกครองครูดูแลทุกข์สุขของศิษย์ให้ทั่วถึง ด้วยวิธีการดังนี้ 3.1) ดูแล ห้ามปราม ดักเตือน หรือลงโทษศิษย์ที่มีนิสัยก้าวร้าวต่อผู้อื่น หรือมีนิสัยชอบลักขโมย 3.2) ดูแลเรื่องอาหาร น้ำดื่ม และสุขอนามัย 3.3) เมื่อนักเรียนมีอุบัติเหตุหรือป่วยไข้ต้องรีบพยาบาลรักษาและรับแจ้งผู้ปกครอง 3.4) ช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดแคลนเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม หรือไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน 3.5) จัดกิจกรรมนันทนาการให้นักเรียนพักผ่อนหย่อนใจ 4) ประเมินความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ การประเมินผลถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของครูเพราะถ้าไม่มีการประเมินผลก็จะไม่ทราบความเจริญก้าวหน้าหรือพัฒนาการของศิษย์ บทบาทหน้าที่อีกประการหนึ่งของครูจึงต้องประเมินความเจริญก้าวหน้าของศิษย์เป็นระยะๆ ตลอดเวลาที่มีการเรียนการสอน 5) แนะนำการศึกษาและอาชีพแก่นักเรียน บทบาทหน้าที่ของครูในข้อนี้จะช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาเล่าเรียน ได้ตรงกับความสามารถหรือความถนัด ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดความเจริญงอกงามเต็มที่ หรือเกิดการพัฒนาได้เต็มศักยภาพ 6) จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเจริญงอกงามของศิษย์ กิจกรรมที่ครูจัดให้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 6.1) กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้ในวิชาต่างๆ ซึ่งอาจจัดในห้องเรียนหรือนอกห้องเรียนก็ได้ 6.2) กิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวกับการเรียนตามหลักสูตรในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นกิจกรรมที่สนับสนุนความเจริญงอกงามของนักเรียนหลายๆ ด้าน 7) ปฏิบัติงานในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จเรียบร้อย และมีคุณภาพงานในหน้าที่ หมายถึง งานที่ครูอาจารย์ต้องกระทำเป็นประจำควบคู่กับงานสอน เช่นงานตรวจแบบฝึกหัดของนักเรียน ส่วนงานที่ได้รับมอบหมาย หมายถึง งานใดๆ ที่ผู้บริหารมอบหมายได้กระทำ เมื่อได้รับมอบหมายแล้ว ถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่ต้องกระทำให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพทุกครั้ง 8) ดูแลสอดส่องป้องกันภัยพิบัติมิให้บังเกิดแก่ทรัพย์สินของสถานศึกษา ทรัพย์สินของสถานศึกษาคือทรัพย์สินของทางราชการหรือของส่วนรวม ซึ่งได้มาจากภาษีอากรของประชาชนทั่วประเทศ ครูอาจารย์ที่ทำการสอนอยู่ในสถานศึกษาใดก็เปรียบ

เหมือนเป็นเจ้าของสถานศึกษานั้น จึงเป็นหน้าที่ของครูทุกคนจะต้องช่วยกันรักษาทรัพย์สินทุกอย่างของสถานศึกษา 9) เสริมสร้างสมรรถภาพทางวิชาการแก่ตนเองอย่างสม่ำเสมอ ครูทุกคนควรต้องรำลึกอยู่เสมอว่า วิชาชีพครูเป็นวิชาที่ต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือสำหรับสอนคน หากใช้วิชาความรู้แบบเดิมสอนศิษย์ ความเจริญงอกงามของศิษย์ก็จะด้อยคุณภาพด้วย ดังนั้นครูจึงต้องศึกษาค้นคว้าพัฒนาตนเองอยู่เสมอ 10) รักษาวินัย และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป บทบาทหน้าที่ดังกล่าวนี้มีผลต่อการสั่งสอนอบรมศิษย์ทางอ้อม เพราะหากครูเป็นผู้มีพฤติกรรมหรือความประพฤติเสื่อมเสีย ไม่เป็นที่ศรัทธาของศิษย์ การจะสั่งสอนอบรมสิ่งใด ศิษย์ก็ขาดความเคารพยำเกรง

เบียร์ (Beare 2001, pp. 168 – 169) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ครูนั้น ผู้เป็นครูพึงปฏิบัติหน้าที่ให้ดี 5 ด้าน คือ 1) บทบาทหน้าที่ด้านหลักสูตร (curriculum) ได้แก่ ครูควรมีความรู้เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ในรายวิชาที่สอน ซึ่งอาจหมายถึงการมีความรู้ความเชี่ยวชาญในรายวิชานั้นๆ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาสาระให้ทันสมัยอยู่เสมอ 2) บทบาทหน้าที่ด้านกระบวนการเรียนการสอน (pedagogy) ครูทุกคนควรต้องรู้ว่าจะสอนอย่างไร รู้จักวิธีการจัดการห้องเรียน เลือกวิธีการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน การใช้เทคโนโลยีการสอน การมีความรอบรู้ด้านวิธีสอน และรู้จักใช้กลยุทธ์ในการสอน 3) บทบาทหน้าที่ด้านการประเมินผล (assessment) ครูต้องรู้วิธีการประเมินผลงานและการทำงานของนักเรียน เพื่อจะได้ทราบว่าผู้เรียนมีความก้าวหน้าอย่างไรบ้าง และสามารถรายงานความก้าวหน้าของผู้เรียนแก่ผู้ปกครอง โดยควรมีกำหนดและวิธีการประเมินผลผู้เรียนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอ 4) การสนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษา (contributions to the life of the school) ในการเป็นสมาชิกของสถาบันแห่งการเรียนรู้ที่ผู้เป็นครูแต่ละคนควรช่วยเหลือสนับสนุนให้บุคคลที่อยู่นอกระบบการศึกษาได้มีชีวิตแห่งการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง 5) บทบาทหน้าที่ในการสร้างความเป็นวิชาชีพ (contributions to the profession) ครูละคนควรทำกิจกรรมเพื่อที่จะยกระดับวิชาชีพการสอน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ การยกระดับความรู้หรือศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของครูโดยทั่วไป หมายถึง ภาระของครูที่ต้องรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อนักเรียน มีส่วนช่วยในการส่งเสริมกระตุ้น จัดประสบการณ์ ปลูกฝังค่านิยมให้กับนักเรียน มีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนครูและชุมชน และอาชีพครูนั้นต้องรับภาระหนักหลายด้าน ทั้งงานสอน งานแนะแนว การวัดผล งานวิจัย ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ทำกิจกรรมพิเศษ ฝึกให้เด็กมีวินัยในตนเอง ทำสื่อการสอนช่วยเหลือเพื่อนครูทำงานบริหาร งานธุรการและการร่วมมือกับชุมชนซึ่งภาระเหล่านี้ถูกกำหนดโดยลักษณะอาชีพและความคาดหวังจากสังคม ที่มีต่อตัวครู

3.3 ความหมายหน้าที่ครูโดยทั่วไป

สมควร เหล่าลาภะ (2542, หน้า 124) ได้กล่าวถึงหน้าที่ครูว่าหน้าที่ครู คือ ภารกิจในความรับผิดชอบของครู ต้องปฏิบัติอยู่ในจรรยาบรรณครู 9 ประการ คือ

1. ครูต้องรักและเมตตาศิษย์ โดยให้ความเอาใจใส่ช่วยเหลือส่งเสริมให้กำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนแก่ศิษย์โดยเสมอหน้า
2. ครูต้องอบรมสั่งสอน ฝึกฝนสร้างเสริมความรู้ทักษะและวินัยที่ถูกต้องดีงาม ให้เกิดแก่ศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ
3. ครูต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ทั้งกาย วาจา ใจ
4. ครูต้องไม่กระทำตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเจริญทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคมของศิษย์
5. ครูต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์อันเป็นอนิสินจางจากศิษย์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามปกติและไม่ชี้ให้ศิษย์กระทำการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ให้แก่ตนโดยมิชอบ
6. ครูย่อมพัฒนาตนเองทั้งในด้านวิชาชีพ ด้านบุคลิกภาพ และวิสัยทัศน์ให้ทันต่อการพัฒนาทางวิชาการ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองอยู่เสมอ
7. ครูย่อมรักและศรัทธาในวิชาชีพครู และเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรวิชาชีพครู
8. ครูพึงช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์
9. ครูพึงประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำในการอนุรักษ์และพัฒนา ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทย

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2543, หน้า 34.35) กล่าวว่า หน้าที่ครู ประกอบด้วย 1) แนะนำสั่งสอนดี คือ การสั่งสอนวิทยากรต่างๆ ให้ศิษย์อย่างไม่คลุมเครือโดยสอนให้ปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม สอนให้กระตือรือร้นที่จะเล่าเรียน โดยมีกำลังใจและมั่นใจที่จะเรียน 2) ให้ศึกษาเล่าเรียนดี โดยครูต้องจัดสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ศิษย์ได้ศึกษาเล่าเรียนให้ได้ดี ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประสบการณ์ด้านต่างๆ ตลอดจนการใช้สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยให้เข้าใจดีขึ้น 3) สอนศิลปะวิทยาการให้อย่างไม่ปิดบังอำพราง มีความบริสุทธิ์ใจในการอบรมสั่งสอนไม่บิดเบือนวิชาการ 4) ยกย่องให้ปรากฏในหมู่เพื่อนเพื่อเสริมกำลังใจในการศึกษาเล่าเรียนค้นหาความสามารถพิเศษของศิษย์และส่งเสริมให้โดดเด่นยิ่งขึ้น ไม่ทำลายความภาคภูมิใจในตนเองของศิษย์ 5) ป้องกันภัยพิบัติทั้งหลาย โดยแนะนำสั่งสอนให้รู้จักคุณโทษของสิ่งต่างๆ ป้องกันศิษย์ไม่ให้ตกไปในอบายมุขทุกอย่าง และประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเสมอ

เว็บเบอร์ (Webster, 2002, October 23) กล่าวว่า หน้าที่ครูโดยทั่วไปต้องปฏิบัติหน้าที่ ดังนี้ 1) การสอน หมายถึง การอบรมสั่งสอนศิษย์ให้มีความรู้ ความสามารถในวิชาการทั้งหลายทั้งปวง ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของครูทุกคนทุกระดับชั้นที่สอน ตามระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณและวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. 2526 ข้อ 3 กำหนดไว้

ว่า ครูต้องตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้ และในข้อ 6 กำหนดไว้ว่า ครูต้องถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่ปิดป้องและปิดบังอำพรางไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนเองไปใช้ในทางที่ทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ จากข้อกำหนดทั้ง 2 ข้อ ที่นำมากล่าวนี้ จะเห็นว่าหน้าที่ของครูที่สำคัญคือการอบรมสั่งสอนศิษย์ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ศิษย์ ถือว่าการอบรมสั่งสอนศิษย์เป็นหน้าที่ที่สำคัญมาก จะละทิ้งหรือทอดทิ้งไม่ได้เพราะถ้าหากครูละทิ้งการสอนก็คือครูละทิ้งหน้าที่ของครูซึ่งการกระทำเช่นนั้นจะมีผลต่อการเจริญเติบโตทางความคิดและสติปัญญาของศิษย์เป็นอย่างมาก กล่าวคือ ศิษย์ของครูจะไม่ได้รับการพัฒนา ความคิด ความรู้ และสติปัญญา หรือได้รับบ้างแต่ก็ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร ดังนั้นครูทุกคนควรตระหนักในการสอนเป็นอันดับแรกโดยถือว่าเป็นหัวใจของความเป็นครูคือการอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีมีความรู้ในวิทยาการทั้งปวง ซึ่งการที่ครูจะปฏิบัติหน้าที่ในการสอนของครูได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์นั้น ซึ่งสำคัญที่ครูต้องเพิ่มสมรรถภาพในการสอนให้แก่ตนเอง 2) จริยธรรม หมายถึง หน้าที่ในการอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งนอกจากการสั่งสอนในด้านวิชาความรู้โดยทั่วไปนอกจากนี้ครูทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมอันเหมาะสมอีกด้วยเพราะพฤติกรรมอันเหมาะสมที่ครูได้แสดงออกจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังศรัทธาให้ศิษย์ได้ปฏิบัติตาม 3) วิชาการ หมายถึง ครูต้องมีความรับผิดชอบในวิชาการอยู่เสมอ กล่าวคือ ครูต้องเป็นนักวิชาการอยู่ตลอดเวลา เพราะอาชีพของครูต้องใช้ความรู้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพ ดังนั้นครูทุกคนต้องศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เป็นประจำ หากไม่กระทำเช่นนั้นจะทำให้ความรู้ที่ได้ศึกษาเล่าเรียนมานั้นล้าสมัย ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการใหม่ๆ ซึ่งมีอยู่มากมายในปัจจุบัน 4) การสืบทอดวัฒนธรรม หมายถึงครูต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งให้ตกทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือ รุ่นต่อๆ ไป 5) มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การมีมนุษยสัมพันธ์อันดีของครูต่อบุคคลทุกๆ ไป เพราะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติหน้าที่ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีของครูยังช่วยทำให้สถาบันศึกษาที่ครูปฏิบัติงานอยู่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วอีกด้วย ดังนั้น ครูทุกคนจึงควรถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบอีกประการหนึ่งที่จะต้องคอยผูกมิตรไมตรีอันดีระหว่าง บุคคลต่างๆ ที่ครูมีส่วนเกี่ยวข้องกับ มนุษย์สัมพันธ์ระหว่างครูกับบุคคลต่างๆ 6) การประเมินผล หมายถึงการประเมินผลการเรียนการสอนนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบที่สำคัญยิ่งอีกประการหนึ่งของครูเพราะการประเมินผลการเรียนการสอนเป็นการวัดความเจริญก้าวหน้าของศิษย์ในด้านต่างๆ หากครูสอนแล้วไม่มีการประเมินผลหรือวัดผลครูก็จะไม่ทราบได้ว่าศิษย์มีความเจริญก้าวหน้าในด้านใดมากน้อยเพียงใด ดังนั้น ครูจึงควรจะระลึกอยู่เสมอว่า ณ ที่ใดมีการสอน ที่นั่นจะต้องมีการสอบ สำหรับการประเมินผลการเรียนการสอนของนักเรียนนั้น ครูสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ได้หลายวิธี ทั้งนี้อาจจะใช้หลายๆ วิธีในการประเมินผลครั้งหนึ่งหรือ

เลือกใช้เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่ง ในการประเมินผลการเรียนการสอนนั้นมีหลายวิธี 7) การวิจัย หมายถึง ครูต้องเป็นนักแก้ปัญหา เพราะการวิจัยเป็นวิธีการแก้ปัญหาและการศึกษาหาความจริง ความรู้ที่เชื่อถือได้โดยวิธี การวิจัยของครูในที่นี้ อาจมีความหมายเพียงแค่นหาสาเหตุต่าง ๆ ที่นักเรียนมีปัญหาไปจนถึงการวิจัยอย่างมีระบบในชั้นสูงก็ได้ สาเหตุที่ครูต้องรับผิดชอบในด้านนี้ก็เพราะในการเรียนการสอนทุกๆ วิชา ควรจะต้องพบกับปัญหาต่างๆ อยู่เสมอ เช่น ปัญหาเด็กไม่ทำการบ้าน เด็กหนีโรงเรียน เด็กที่ขบรังแกเพื่อน และเด็กที่ชอบลักขโมย เป็นต้น พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าครูสามารถแก้ไขได้ก็จะทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า บทบาทของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับสภาพที่ตนครองตำแหน่งนั้นๆ อยู่พฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกจะมี 2 ลักษณะ คือ 1) พฤติกรรมที่แสดงออกตามความคาดหวังของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนั้นๆ เอง เช่น ความคิด อุปนิสัย ความรู้ ความสามารถ มूलเหตุจูงใจ ความพอใจ 2) พฤติกรรมที่แสดงออกตามความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือบุคคลอื่นที่ความคาดหวังต่อผู้ดำรงตำแหน่งนั้น โดยยึดตามหน้าที่และสิทธิที่กำหนดไว้สำหรับตำแหน่งนั้น และนอกจากนี้มีหน่วยงานในการตรวจสอบบุคคลที่เข้าสู่ตำแหน่งนั้นๆ ด้วย

4. บทบาทหน้าที่ของพนักงานครูสังกัดเทศบาล

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2550, หน้า 5-12) กล่าวว่า บทบาทหน้าที่ของพนักงานครูเทศบาล ได้แบ่งลักษณะของบทบาทหน้าที่ไว้ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทหน้าที่ของพนักงานครูเทศบาล

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติงานตามสายงานการสอน มีลักษณะงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการทำหน้าที่หลัก ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย มีการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามและปฏิบัติงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. บทบาทหน้าที่ครู / ครูผู้ช่วย

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) ส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา พัฒนาตนเองและวิชาชีพ และ 3) ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง บุคคลในชุมชน หรือสถานประกอบการเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน ส่งเสริมด้านวิชาการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

3. บทบาทหน้าที่ครูชำนาญการ / ครูชำนาญการพิเศษ

บทบาทหน้าที่การปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาตนเอง และวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองบุคคลในชุมชน หรือสถานประกอบการเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน การบริการสังคมด้านวิชาการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

4. บทบาทหน้าที่ครูเชี่ยวชาญ / ครูเชี่ยวชาญพิเศษ

บทบาทหน้าที่ปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษาพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองบุคคลในชุมชน หรือสถานประกอบการเพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียน การบริการสังคมด้านวิชาการ และปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า บทบาทหน้าที่ของพนักงานครู แสดงความแตกต่างของ บทบาทครู และหน้าที่ครู ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความแตกต่างของบทบาทครู และหน้าที่ครู

บทบาทครู	หน้าที่ครู
<p>1. บทบาทต่อภาระหน้าที่ที่ครูต้องรับผิดชอบ บทบาทของครูทั้งในอดีตและปัจจุบัน ดังนี้</p> <p>1) บทบาทของครูในการเป็นผู้บริหาร</p> <p>2) บทบาทของครูในการเป็นผู้สนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาเยาวชน</p> <p>3) บทบาทของครูในการเป็นผู้นำด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม</p> <p>4) บทบาทของครูในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การปกครอง</p>	<p>1. ครูมีหน้าที่ต้องพัฒนาคนพัฒนาความคิด พัฒนาความรู้และพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ให้แก่เยาวชนของชาติ เพื่อที่พวกนักเรียน จะได้เป็นคนที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป ดังนั้นจึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูไว้ ดังนี้ 1) ครูจะต้องเป็นนักวิจัยเก็บข้อมูลให้ละเอียดว่าปัญหาสังคมในปัจจุบันมีอะไรที่ ครูจะต้องร่วมมือแก้ไข 2) ครูต้องเป็น นักวิเคราะห์ 3) ครูต้องเป็นนักวิจารณ์ทั้ง ปัญหาของตนเองของนักเรียนและสังคม ด้วยวิธีจิตวิทยาเพื่อความกระจ่างของปัญหา</p>
<p>2. บทบาทในการสอนให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักคิดเป็น แก้ปัญหาเป็น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม และมีความสุข ตามควรแก่อัตภาพ</p>	<p>2. ครูจะต้องทำทุกวิถีทาง เพื่อที่จะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาทุกด้านมีความก้าวหน้า ทั้งทางด้านความรู้ สติปัญญา และคุณธรรม ประพฤติตนเป็นคนดีของสังคมแต่สิ่งที่หวังจะเป็นจริงได้ครู จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถด้านการสอนเป็นผู้มี คุณธรรม จริยธรรม ประพฤติตนดีเป็นที่น่าเคารพนับถือ</p>

ตาราง 1 (ต่อ)

บทบาทครู	หน้าที่ครู
3. บทบาทในการเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ มีศีลธรรม สุขภาพ มีความเมตตากรุณา เอื้ออาทรต่อความเป็นอยู่ของศิษย์ คอยช่วยเหลือเมื่อศิษย์มีปัญหา มีความอดทน และเสียสละ	3. ครูต้องตั้งใจสั่งสอนศิษย์และปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดีด้วยเอาใจใส่ อุทิศเวลาของตนให้แก่ศิษย์จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานมิได้ และในข้อ 6 กำหนดไว้ว่า ครูต้องถ่ายทอดวิชาความรู้โดยไม่บิดเบือนและปิดบังอำพรางไม่นำหรือยอมให้นำผลงานทางวิชาการของตนเองไปใช้ในทางที่ทุจริตหรือเป็นภัยต่อมนุษยชาติ
4. บทบาทในการให้การศึกษาที่มีคุณภาพแก่นักเรียน ให้ความรู้ทั้งวิชาสามัญและวิชาชีพตามหลักสูตร ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญไม่ว่าจะจัดการสอนโดยวิธีใด ครูต้องมีการวางแผนและเตรียมการสอนเป็นอย่างดี ไม่ละทิ้งเด็ก และมีการจัดกิจกรรมเสริมเพื่อให้เด็กเข้าใจในบทเรียนยิ่งขึ้น	4. หน้าที่ในการอบรมจริยธรรมให้แก่นักเรียน ซึ่งถือว่าเป็นหน้าที่หลักอีกประการหนึ่ง นอกจากการสั่งสอนในด้านวิชาความรู้ โดยทั่วไปนอกจากนี้ครูทุกคนจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นผู้มีจริยธรรมอันเหมาะสมอีกด้วยเพราะพฤติกรรมอันเหมาะสมที่ครูได้แสดงออกจะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปลูกฝังศรัทธาให้ศิษย์ได้ปฏิบัติตาม
5. บทบาทของครูในการพัฒนาประเทศเป็นประเทศหนึ่งที่ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาในระดับสูง มีการจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติซึ่งเป็นแผนแม่บทในการพัฒนาประเทศ	5. ครูต้องมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่งให้ตกทอดไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง หรือ รุ่นต่อๆ ไป ซึ่งมีวิธีการที่ครูจะกระทำได้

ตาราง 1 (ต่อ)

บทบาทครู	หน้าที่ครู
<p>6. บทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนเนื่องจากครูเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การศึกษาติดต่อสัมพันธ์กับนักเรียนและผู้ปกครองโดยตรงครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียนและเกิดการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในทิศทางที่พึงประสงค์แก่ท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่</p>	<p>6. การปฏิบัติตนและปฏิบัติตามหน้าที่ครู มีลักษณะดังนี้ 1) มีจรรยาบรรณในการปฏิบัติงานและปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด 2) มีคุณธรรม จริยธรรม สุจริต ยุติธรรม และจริงใจ 3) มีทักษะและเทคนิคในการถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มกำลังและความสามารถ 4) ไม่ดูต่ำ กล่าวคำหยาบคาย ชมชู้ ดูถูกหรือเหยียดหยามผู้เรียนทั้งต่อหน้า และลับหลัง 5) ครูต้องรักศักดิ์ศรีและเกียรติของความเป็นครู</p>

5. ความหมายของการปฏิบัติงาน

ไพฑูรย์ เรืองมกล (2540, หน้า 19) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การทำงานตามหน้าที่ที่ทำถ้าบุคคลมีความพอใจในงานมากก็จะเสียสละอุทิศแรงกายแรงใจสติปัญญาให้แก่มาก ผู้ใดมีความพอใจในงานน้อย ก็จะทำตามหน้าที่น้อย

สุจิตรา จรจิตร (2540, หน้า 44) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง ลักษณะงานที่ปฏิบัติ ความน่าสนใจในตัวเอง ความแปลกของงาน โอกาสที่จะได้เรียนรู้และศึกษางาน โอกาสที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จ การรับรู้ หน้าที่รับผิดชอบ การควบคุมการทำงาน และวิธีการทำงาน ลักษณะงานแต่ละประเภทแตกต่างกันออกไป เช่น งานสอน งานบริหาร งานบริการ

พนัส หันนาคินทร์ (2542, หน้า 111) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การสร้างความภูมิใจในศักดิ์ศรีของอาชีพโดยการสร้างให้มีความสำนึกในภาระที่ต้องรับผิดชอบให้บรรลุวัตถุประสงค์ และการได้รับความเชื่อถือ ทำให้เกิดศรัทธาและภูมิใจในอาชีพของงานที่ปฏิบัติ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2551, หน้า 20) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของร่างกายในสถานการณ์หนึ่งๆ โดยอาศัยความรู้และทัศนคติเป็นองค์ประกอบซึ่งต้องอาศัยเวลาและผ่านกระบวนการตัดสินใจในหลายขั้นตอน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2551, หน้า 40) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานต่างๆ ผู้บริหารควรรู้จักควบคุมพฤติกรรมของบุคลากรโดยอาศัยการจูงใจเพราะการจูงใจจะเอื้อประโยชน์ต่อองค์กร ผู้บริหาร และบุคลากร

กู๊ด (Good, 1979, pp.355-362) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลแห่งความสำเร็จอย่างดีที่สุดของงาน จะเห็นว่าหากผู้ปฏิบัติงานต้องการจะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จอย่างดีที่สุดผู้ปฏิบัติจะต้องทุ่มเทพลังและอำนาจที่มีอยู่ในตนและต้องปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะต้องให้เกิดความสำเร็จนั้น นอกจากจะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากแรงจูงใจและความเต็มใจของตัวผู้ปฏิบัติแล้วยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบอีกหลายประการ

ชเวียร์ (Schweer, 1980, pp. 35-37) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การทำงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบและกิจกรรมที่เกี่ยวกับภาระงานโดยตรง และการงานพิเศษที่ควรกระทำหรือได้รับการคาดหวังจากบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องว่าควรกระทำ

บลูม, (Bloom, 2008, p. 27) กล่าวว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกเป็นความสามารถโดยการนำความรู้ ความเข้าใจที่มีอยู่มาใช้ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสถานการณ์จริงและในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องเหมาะสม

สรุปได้ว่า การปฏิบัติงาน หมายถึง การนำความรู้และความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติที่มีต่องานมาเป็นองค์ประกอบในการแสดงพฤติกรรมออกมาเป็นความสามารถเพื่อแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ สำหรับพนักงานครูจึงเป็นการนำเอาความรู้ ความเข้าใจที่ได้จากการอบรมในงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มาแก้ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่กับการปฏิบัติงาน

ประทวน พันธุ์มาตร (2540, หน้า 105) กล่าวว่า ครูที่มีหน้าที่ในการอบรมสั่งสอนถ่ายทอดวัฒนธรรมของสังคมซึ่งแนะแนวทางในการดำรงชีวิตแก่ศิษย์ ดังนั้นผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจึงต้องเป็นบุคคลที่มีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ ที่จะถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ตลอดเวลา ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติและลักษณะพิเศษแตกต่างจากบุคคลที่ประกอบอาชีพอื่นหลายประการ ซึ่งถือว่าอาชีพครูเป็นอาชีพชั้นสูง

ฉลอง ภิรมย์รัตน์ (2541, หน้า 80-82) กล่าวว่า ครูจะต้องมีบทบาทหน้าที่ทั้งโดยตรงและโดยอ้อมเพื่อเกื้อกูลงาน อบรมสั่งสอนเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย ซึ่งอาจจำแนกบทบาทหน้าที่ของครู 2 ประการ คือ

1. บทบาททั่วไปของครู ได้แก่ 1.1) มีนิสัยรักการอ่าน ค้นคว้าหาความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ 1.2) รู้จักทดลอง วิจัย ค้นคว้า หาวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในกระบวนการสอน 1.3) มีความศรัทธาในวิชาชีพครู

2. บทบาทที่มีต่อนักเรียน ได้แก่ 2.1) กระตุ้นให้นักเรียนได้มีความคิดริเริ่ม โดยตนเอง 2.2) ฝึกให้นักเรียนรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่นในการทำงานเป็นหมู่คณะ 2.3) ฝึกให้นักเรียนรู้จักกฎกติกาที่ได้ตกลง 2.4) ฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงออกโดยมีเหตุผล และรู้จักอดทนต่อการวิพากษ์วิจารณ์

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2542, หน้า 70) กล่าวว่า บทบาทความสำคัญของครูเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของประชากรนั้น ได้เป็นที่ตระหนักและยอมรับกันทั่วไปในทุกสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยยังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลง และเร่งรัดพัฒนาย่อมมีความจำเป็นและต้องการอย่างยิ่งที่จะได้มีหลักประกันความมั่นคง และความเป็นไปสำหรับความเจริญในอนาคตด้วย การที่ระบบการศึกษาและครูที่สามารถสร้างกำลังคนได้เหมาะสมกับแผนงานและเป้าหมายของประเทศ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ, และคนอื่นๆ (2544, หน้า 141-145) ได้กล่าวถึง บทบาทหน้าที่ของครู ไว้ 3 ประการกล่าว คือ

1. บทบาทของครูโดยระบบกฎหมาย โดยในฐานะที่ครูเป็นข้าราชการครูจะต้องประพฤติปฏิบัติในฐานะที่เป็นข้าราชการหรือเป็นเจ้าของรัฐ ซึ่งต้องมีบทบาทหน้าที่มีลักษณะดังนี้ 1.1) จะต้องศึกษากฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และคำสั่งของทางราชการเพื่อถือเป็นแนวปฏิบัติ 1.2) จะต้องปฏิบัติตนในสถานภาพที่เป็นข้าราชการพลเรือน เช่น สนับสนุนนโยบายของรัฐด้วยความบริสุทธิ์ใจ 1.3) จะต้องแต่งกายตามเครื่องแบบที่ทางราชการกำหนด

2. บทบาทครูโดยระบบสังคม ซึ่งระบบสังคมไทยเป็นสังคมที่มีพื้นฐานความเชื่อมาจากหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธองค์ สถานภาพและบทบาทหน้าที่มาพร้อมๆ กับพระศาสนา สถานภาพของครูถูกกำหนดไว้ในหลักคือ ทิศหก ซึ่งครูอยู่ในทิศเบื้องขวา รองจากบิดามารดา ซึ่งอยู่ทิศเบื้องหน้า ดังนั้นสถานภาพของครูจึงได้รับการยกย่องไว้สูงยิ่งกว่าเป็นบุคคลที่ควรเคารพ นับถือ และไว้วางใจ สังคมปัจจุบันได้กำหนดสถานภาพของครูไว้ 3 ลักษณะ คือ 1) ปุชนิยมบุคคล 2) แม่พิมพ์ของชาติ และ 3) เรือจ้าง

3. บทบาทของครูโดยระบบสถาบัน โรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้การศึกษอบรมแก่เยาวชนของชาติ สมาชิกของโรงเรียน ประกอบด้วยครูใหญ่ ครู และนักเรียน บทบาทหน้าที่ของครูถูกกำหนดโดยมีระเบียบแบบแผนของสถานศึกษาในระบบสถาบัน ซึ่งกำหนดให้ครูต้องปฏิบัติตามกฎขนบธรรมเนียมประเพณีของสังคม

สรุป ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทหน้าที่กับการปฏิบัติงาน จากที่กล่าวมาข้างต้น บทบาทความสำคัญของครูเป็นหัวใจของการจัดการศึกษาและพัฒนาคุณภาพของประชากรนั้น ได้เป็นที่ตระหนักและยอมรับกันทั่วไปในทุกสังคมของประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทยยังอยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลง และเร่งรัดพัฒนาย่อมมีความจำเป็นและต้องการอย่างยิ่งที่จะได้มีหลักประกันความมั่นคง และความเป็นไปสำหรับความเจริญในอนาคตด้วย การที่ระบบการศึกษาและครูที่สามารถสร้างกำลังคนได้เหมาะสมกับแผนงานและเป้าหมายของประเทศ

7. ความสำคัญของการปฏิบัติงานครู

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู (2540, หน้า 7-8) กล่าวว่า งานครูเป็นงานที่ต้องใช้สติปัญญาในการประกอบอาชีพ อาศัยความรู้ ความสามารถเฉพาะทางต้องมีการเตรียมตัวเข้าสู่วิชาชีพที่ยาวนานมีการอบรมพัฒนาระหว่างประจำการอย่างต่อเนื่องมีการกำหนด

มาตรฐานวิชาชีพต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบสูงและเป็นวิชาชีพที่ต้องมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตครูเป็นผู้ซึ่งมีบทบาทในการจัดการศึกษาให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 มาตรา 6 ที่กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่า “การจัดการศึกษา ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

ยนต์ ชุ่มจิต (2541, หน้า 46) กล่าวว่า การปฏิบัติงานครูมีความสำคัญต่อสังคมมากจนกระทั่งสังคมยกย่องให้ครูเป็นปูชนียบุคคลบ้างเป็นพ่อแม่คนที่สองของศิษย์บ้าง เพราะนอกจากครูจะคอยสั่งสอนอบรมวิชาความรู้ต่างๆ แล้วครูจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ต่อทุกข์ของศิษย์ ความเจริญก้าวหน้าของศิษย์และคอยปกป้องมิให้ศิษย์กระทำชั่วต่างๆ อีกด้วย

ชูศักดิ์ พัฒนามนตรี (2542, หน้า 26) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจที่หนักยิ่งใหญ่มาก และมีคุณค่ามหาศาลต่อสังคมด้วยการสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบเพื่อไปสร้างสรรค์ครอบครัว สังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญ และนอกจากนี้ครูต้องเป็นผู้เยียวยาสังคม เป็นผู้มีบทบาทและสำคัญในการร่วมแก้ไขปัญหาสังคมในทุกระดับด้วยนอกจากเป็นผู้สร้างและผู้เยียวยาสังคมแล้ว บทบาทและความสำคัญของการปฏิบัติงานครูต่อสังคมมากที่สุดอีกประการก็คือ การป้องกันความเสื่อมโทรมของสังคมและประเทศชาตินั่นเอง

ธีรศักดิ์ อัครบวร (2544, หน้า 20) กล่าวว่า การปฏิบัติงานครูในปัจจุบันประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. การสร้างเยาวชน เนื่องจากสังคมปัจจุบันระบบครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยว เมื่อพ่อแม่ทำงาน ลูกต้องถูกส่งเข้าระบบโรงเรียน โดยมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรม อบรมจริยธรรม สั่งสอนวิชาการ และช่วยชี้แนะต่างๆ เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีค่าที่สุดและมีความสำคัญกว่าทรัพยากรทั้งหลาย การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็คือ การเปลี่ยนแปลงมนุษย์ให้ดีขึ้นกว่าเดิม หรือเจริญขึ้นกว่าเดิม การศึกษาคือปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการพัฒนา ดังนั้น ครูจึงเป็นผู้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้กับประเทศชาติ

3. การเยียวยาสังคม เนื่องจาก สภาพปัจจุบันมีความสับสนวุ่นวาย มีบุคคลจำนวนมากที่ต้องเผชิญกับผลกระทบที่ตนเองไม่เป็นผู้ก่อขึ้น เช่น เด็กพิการต่างๆ ทั้งทางกายและจิตใจ นอกจากนี้ผู้ที่อยู่ในสถานพินิจ และในเรือนจำบุคคลกลุ่มนี้ต้องการครูเพื่อดูแลให้ความรู้ในการประกอบอาชีพ ครูจึงได้ชื่อว่าเป็นผู้เยียวยาสังคม

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2551, หน้า 25) กล่าวว่า การปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อองค์กรการงานจึงมีประโยชน์ต่อองค์กรโดยเฉพะอย่างยิ่งในด้านงานบุคคลในอันที่จะสนองความต้องการด้านพฤติกรรมของมนุษย์ให้แก่องค์กรในเรื่องสำคัญคือ

1. ช่วยให้องค์กรได้คนดีมีความสามารถร่วมทำงานและรักษาคนดีๆ เหล่านั้นให้อยู่ในองค์กรต่อไปนานๆ เป็นที่ปรากฏว่าการที่องค์กรจำนวนมากไม่สามารถดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการได้ประการหนึ่ง เนื่องมาจากปัญหาในการสรรหาบุคลากรคือองค์การเหล่านี้ไม่สามารถสรรหาบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ ที่เหมาะสมกับงานเข้ามาทำงานให้กับองค์กรและอยู่กับองค์กรเป็นเวลานานๆ หรือ ตลอดไป

2. ทำให้องค์กรมั่นใจว่า บุคลากรขององค์กรจะทำงานตามที่ถูกจ้างไว้อย่างเต็มกำลังความสามารถ จริงอยู่แม้ว่าการคัดเลือกบุคลากรในองค์กรจะกระทำอย่างพิถีพิถัน มีการพิจารณากันอย่างละเอียดถี่ถ้วนว่ามีความรู้ความสามารถที่จะทำงานให้กับองค์กรอย่างเต็มที่ข้อจำกัดเหล่านั้นล้วนมาจากปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งอยู่นอกเหนือการควบคุมทั้งสิ้น เช่น สภาพแรงงาน กฎหมาย หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น แต่สถานการณ์ในปัจจุบันบีบบังคับให้องค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคธุรกิจต้องต่อสู้กับคู่แข่งอยู่ตลอดเวลา องค์กรจึงต้องพยายามหาวิถีทางใหม่ๆ ที่จะใช้กำลังและความสามารถของบุคลากรที่มีอยู่ให้มากที่สุดที่จะทำได้ การจูงใจเป็นวิธีการที่จะช่วยองค์กรได้โดยทำให้บุคลากรทุ่มเทกำลังความสามารถที่อยู่ให้กับองค์กรอย่างเต็มที่และด้วยความเต็มใจ

3. ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมในทางริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อเป็นประโยชน์ขององค์กร ความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในสิ่งแวดล้อมขององค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีทำให้องค์กรต้องประสบปัญหาที่แปลกและใหม่อยู่เสมอความสามารถในด้านการทำงานแบบดั้งเดิมที่มีลักษณะเป็นงานประจำไม่อาจช่วยให้องค์กรแก้ปัญหาที่จะเกิดขึ้นและดำเนินการให้ประสบผลสำเร็จได้ ความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับองค์กรทุกองค์กรจึงต้องพยายามส่งเสริมบุคลากรให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มากขึ้น วิธีการจูงใจย่อมมีประโยชน์ต่อการส่งเสริมการทำงานในลักษณะที่ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี

กู๊ด (Good, 1979, December 12) กล่าวว่า การปฏิบัติงานครูคือการทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลแห่งความสำเร็จอย่างดีที่สุดหากผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จจะต้องทุ่มเทพลังอำนาจที่มีอยู่ในตนและต้องปฏิบัติตามความสามารถ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จนั้น นอกจากจะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากแรงจูงใจและความเต็มใจของตัวผู้ปฏิบัติแล้วยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆ อีกหลายประการ

มิลตัน (Milton, 1981, p. 171) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของบุคคลควรจะได้มีความสมดุลกับบทบาทของชีวิต บทบาทนี้เกี่ยวข้องกับการแบ่งเวลาความต้องการทางด้านอาชีพ การเดินทาง ซึ่งควรให้มีสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างการใช้เวลาว่างของบุคคล ความก้าวหน้าและการได้รับความดีความชอบ การวางแผนชีวิตในการดำเนินงาน และการจัดแบ่งเวลาที่เหมาะสม

มอนดี, และนอ (Mondy, & Noe, 1990, p. 382) กล่าวว่า การปฏิบัติงานครู มีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียน โดยเฉพาะการพัฒนาตัวนักเรียนโดยตรง เพราะครูเป็นผู้ต้องติดต่อกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลาในขณะที่อยู่โรงเรียน

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความสำคัญของการปฏิบัติงานครู ประกอบด้วย 1) การปฏิบัติงานครูมีความสำคัญต่อสังคมมากจนกระทั่งสังคมยกย่องให้ครูเป็นปูชนียบุคคลบ้างเป็นพ่อแม่คนที่สองของศิษย์บ้าง เพราะนอกจากครูจะคอยสั่งสอนอบรมวิชาความรู้ต่างๆ แล้วครูจะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ต่อทุกข์ของศิษย์ 2) ครูเป็นบุคคลที่มีความสำคัญที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติภารกิจที่หนักยิ่งใหญ่มาก และมีคุณค่ามหาศาลต่อสังคมด้วยการสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์แบบเพื่อไปสร้างสรรค์ครอบครัว สังคมและประเทศชาติให้มีความเจริญ และนอกจากนี้ครูต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญสังคม 3) การปฏิบัติงานมีความสำคัญต่อองค์การการจูงใจมีประโยชน์ต่อองค์การโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านงานบุคคลในอันที่จะสนองความต้องการด้านพฤติกรรมของมนุษย์ให้แก่องค์การในเรื่องสำคัญ 4) การปฏิบัติงานครูคือการทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลแห่งความสำเร็จอย่างดีที่สุดหากผู้ปฏิบัติต้องปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จจะต้องทุ่มเทพลังอำนาจที่มีอยู่ในตนและต้องปฏิบัติตามความสามารถ 5) การปฏิบัติงานของบุคคลควรจะได้มีความสมดุลกับบทบาทของชีวิต 6) การปฏิบัติงานครูมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียน

8. แนวคิดในการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาล

8.1 ความหมายแนวคิดการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาล

อุบล ทิวไผ่งาม (2544, หน้า 201) กล่าวว่า แนวคิดการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล หมายถึง การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูโรงเรียนในเครื่องมือลทธิเชนธ์คาเบรียลแห่งประเทศไทย พบว่า การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานของครูโดยรวมและเกือบทุกรายด้านอยู่ในระดับค่อนข้างมาก ยกเว้นการปฏิบัติกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูและด้านความร่วมมือกับชุมชนอย่างสร้างสรรค์ ปฏิบัติตามเกณฑ์ เมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และสถานที่ตั้งของโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 112) กล่าวว่า จากการศึกษาการปฏิบัติงานของพนักงานครู ได้มีนักวิชาการ แบ่งการปฏิบัติงานของพนักงานครู ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) งานวิชาการ 2) งานกิจการนักเรียน 3) งานบริการนักเรียน 4) งานธุรการ

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2549, หน้า 45) กล่าวว่า แนวคิดการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาล หมายถึง มาตรฐานของการปฏิบัติงานว่ามาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 กำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมทางการศึกษา ตั้งแต่วิชาชีพ

ครู ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา และบุคลากรทางการศึกษาอื่น จะต้องปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้รับบริการ อันถือเป็นเป้าหมายหลักของการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพให้สมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงและได้รับการยอมรับ

อุทุมพร โสภาคย์ (2550, หน้า 59) กล่าวว่า แนวคิดการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล หมายถึง มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพได้ว่า เป็นบริการที่มีคุณภาพ ตอบสังคมได้ว่าการมีมีกฎหมายให้ความสำคัญกับวิชาชีพทางการศึกษา และกำหนดให้เป็นวิชาชีพควบคุมนั้น เนื่องจากเป็นวิชาชีพที่มีลักษณะเฉพาะใช้ความรู้ ทักษะ และความเชี่ยวชาญในการประกอบวิชาชีพ

ไรอัน (Ryans, 1969, p. 310) กล่าวว่า แนวคิดการปฏิบัติงานของพนักงานครูเทศบาล หมายถึง คุณลักษณะของครูมีความเข้าใจ และให้ความเป็นมิตร การทำงานเป็นระบบ และมีความรับผิดชอบ มีการกระตุ้น ยั่วยุ และมีความคิดสร้างสรรค์ มีความเอาใจใส่ในความคิดของนักเรียน มีจิตใจและพฤติกรรมแบบประชาธิปไตยมีทัศนคติที่ดีต่อการบริหาร ถือการเรียนเป็นศูนย์กลาง

1. งานวิชาการ

การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุผลเป้าหมายที่ตั้งไว้ ให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ

จเร สุวรรณโชติ (2553, หน้า 1) การปฏิบัติงานวิชาการประกอบด้วย 1) ไม่มีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ไม่มีวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สารระแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น วิเคราะห์สภาพแวดล้อม เพื่อจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระที่กำหนดให้มีในหลักสูตรสถานศึกษา 2) ขาดการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้อตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน 3) ปัญหาการวัดผลประเมินและเทียบโอนผลการเรียนได้แก่ กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลของสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผล และประเมินผล แต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้หน่วย

การเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4) ปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ได้แก่ ศึกษา วิเคราะห์ วิจัยเกี่ยวกับการบริหารการจัดการ และการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการในภาพรวมของสถานศึกษา ส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ 5) ปัญหาในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ได้แก่ ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน จัดทำสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และพัฒนางานด้านวิชาการ 6) ขาดการพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ การสำรวจแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งในสถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น ในเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง จัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้ให้แก่ครู สถานศึกษาอื่น บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น 7) ไม่มีการส่งครูไปการนิเทศการศึกษา การจัดระบบการนิเทศงานวิชาการและการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงานวิชาการ การเรียนการสอน ในรูปแบบหลายเหมาะสมกับสถานศึกษา 8) ปัญหาจากการแนะแนวการศึกษา จัดระบบการแนะแนวทางวิชาการและวิชาชีพภายในสถานศึกษา โดยเชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน ดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา 9) ไม่มีการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ การจัดระบบโครงสร้างองค์กร ให้รองรับการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมินเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวงเป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมิน ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย 10) ขาดการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ได้แก่ การศึกษา สำรวจความต้องการสนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน จัดให้ความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิคทักษะทางวิชาการ เพื่อการพัฒนาทักษะวิชาชีพและคุณภาพของประชาชนในชุมชน 11) ขาดการประสานความร่วมมือ ในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ได้แก่ ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา 12) ไม่มีการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ได้แก่ สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา ความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถาบันสังคมอื่น และการพัฒนาคุณภาพการเรียน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

2. งานกิจการนักเรียน

กิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร กิจการ

นักเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์จะต้องรับผิดชอบโดยตรง และจะต้องดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ให้เรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

วิไลภรณา ศรีมาวิน (2542, บทคัดย่อ) การปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ครูอาจารย์มีปัญหาและอุปสรรคอะไรในการปฏิบัติงานตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2542 เพื่อสอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับปี พ.ศ. 2542 ครูอาจารย์ในแต่ละโรงเรียนทั้งในระดับประถมและมัธยม จำเป็นต้องพัฒนาระบบการศึกษาใหม่ ให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของประเทศชาติ ครูอาจารย์ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนรู้สิ่งต่างๆ โดยเน้น ขบวนการคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาต่างๆ เป็นได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามครูอาจารย์ในแต่ละโรงเรียนทุกวันนี้ประสบปัญหาอย่างมากในการ พัฒนาระบบดังกล่าว ทั้งนี้เพราะครูอาจารย์บางท่านขาดความรู้ในการเรียนการสอนใน ลักษณะนี้ ครูอาจารย์บางท่านแม้ได้เข้ารับการอบรมและพอที่จะเข้าใจถึงจุดประสงค์และขั้นตอนวิธีการในการสอนแนวใหม่แต่ท่านเหล่านี้ ก็ยังพบกับปัญหาของเวลาเพราะ ครูอาจารย์ แต่ละท่านต้องสอนหนังสือเฉลี่ย 20 คาบ/สัปดาห์ เนื่องจากจำนวนนักเรียนในแต่ละปีมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นมาก แต่อัตราครูไม่ได้เพิ่มขึ้นตาม นอกจากนี้ ครูอาจารย์ ยังต้องทำงานธุรการต่างๆ อีกมากมาย

3. งานบริการนักเรียน

การจัดบริการให้กับนักเรียนทุกระดับโดยจุดประสงค์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก ปลอดภัย และให้มีผลเต็มที่ต่อการเพิ่มพูนความสมบูรณ์และประสบการณ์ชีวิตโดยตรงแก่นักเรียนเป็นอย่างดีและทั่วถึงนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนควรจัดบริการในด้านต่างๆ

จิรศักดิ์ สมบูรณ์ (2549, หน้า 50) การปฏิบัติงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1.1) ไม่มีการจัดทำแผนงานและโครงการให้ชัดเจน 1.2) ไม่มีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ 1.3) การจัดทำและรวบรวมระเบียบปฏิบัติต่างๆ ไม่เพียงพอ 2) ด้านงานกิจการนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 2.1) ไม่มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบงานกิจการนักเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสม 2.2) การจัดครู – อาจารย์ให้ดูแลระบบความปลอดภัยของนักเรียนไม่เพียงพอ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 3.1) ขาดการส่งเสริมนักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน 3.2) การดูแลส่งเสริมความประพฤติและความปลอดภัยของนักเรียนไม่เพียงพอ 3.3) ไม่มีการดูแลการควบคุมออกนอกบริเวณโรงเรียนของนักเรียนขาดระบบดูแลที่แน่นอน 4) ด้านควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 4.1) นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนที่ไม่เพียงพอ 4.2) โรงเรียนขาดกิจกรรมและจัดอบรมนักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยอยู่เสมอ 4.3) โรงเรียนขาดมาตรการควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และเหมาะสม 5) การจัดกิจกรรมนักเรียน มีลักษณะดังนี้

- 5.1) โรงเรียนขาดการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนเปิดให้นักเรียนเลือกชุมนุมหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ 5.2) นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดและสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมที่ตรงตามความสามารถและความสนใจของตนเองได้ 5.3) โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างไม่เพียงพอ 6) การจัดบริการแนะแนวนักเรียน มีลักษณะดังนี้
- 6.1) โรงเรียนขาดการจัดให้มีห้องหรือหน่วยบริการแนะแนวไว้อย่างเป็นสัดส่วนและเหมาะสม 6.2) โรงเรียนขาดอาจารย์ให้การแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถและเพียงพอต่อนักเรียนตรงกับความต้องการของนักเรียน 6.3) โรงเรียนขาดการอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารระบบสารสนเทศและข้อมูลต่าง ๆ

4. งานธุรการ

งานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายในและงานติดต่อบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการไปได้โดยมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

วิศิษฐ์ พรารธนา (2546, หน้า 45) การปฏิบัติงานธุรการ หมายถึง ปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายใน และงานติดต่อบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการไปได้โดยมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านงานโรงเรียน ได้แก่ 1.1) ไม่มีการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1.2) ไม่มีการเผยแพร่ข่าวสารเอกสารต่าง ๆ กฎระเบียบและนโยบายของทางราชการอันเกี่ยวกับการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลและโรงเรียนในเขตเทศบาล 2) ปัญหางานทะเบียนและงานรายงาน ได้แก่ 2.1) การจัดทำทะเบียนต่าง ๆ ของนักเรียนไม่ถูกต้องไม่เป็นปัจจุบัน 2.2) การจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ขาดการจัดระบบหมวดหมู่ที่เป็นระเบียบ 3) ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการและการเงิน มีลักษณะดังนี้ 3.1) ไม่มีการรายงานทะเบียนข้อมูลต่าง ๆ ได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน 3.2) การจัดทำแบบฟอร์มรายงานต่าง ๆ ขาดความละเอียดในการจัดทำ 3.3) ความรวดเร็วในการให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มาขอใช้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด 4) ปัญหาด้านงานสารบรรณ มีลักษณะดังนี้ 4.1) ไม่มีการชี้แจงงานเอกสาร สำเนาหนังสือราชการระเบียบ กฎหมายให้ครูทราบ และถือปฏิบัติ 4.2) ไม่มีการรับ - ส่ง หนังสือราชการให้ถูกต้องตามระเบียบงานสารบรรณ 4.3) ไม่มีการรับ - ส่ง หนังสือราชการเป็นปัจจุบัน 5) ปัญหาด้านงานรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่ มีลักษณะดังนี้ 5.1) ไม่มีการอยู่เวรของเจ้าหน้าที่ในเวลากลางคืน 5.2) ขาดการบันทึกการอยู่เวร

ปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานครูสังกัดเทศบาลจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรี

1. ความหมายของปัญหาและปัญหาในการปฏิบัติงาน

1.1 ความหมายของปัญหา

มีนักวิชาการศึกษาให้ความหมายของปัญหาไว้ ดังนี้

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 687) กล่าวว่า ปัญหาว่า หมายถึง ข้อสงสัย ข้อขัดข้อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 175-176) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง สภาพบังคับข้อใจในสถานการณ์ที่บุคคลจะต้องตัดสินใจเลือกเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งในเงื่อนไขที่ปรารถนาหรือไม่ปรารถนาในเวลาเดียวกัน

ทวน เทียงเจริญ (2546, หน้า 9) กล่าวว่า ปัญหาว่า หมายถึง อุปสรรคหรือข้อขัดข้องเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

ฮูเบอร์ (Huber, 1989, p. 112) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง ความแตกต่างระหว่างสภาพการณ์ที่เป็นจริงและสภาพการณ์ที่พึงประสงค์

เคมมานิ (Khemmani, 1990, p. 192) เขียนไว้ในคู่มือการใช้ทั่วไปและการประยุกต์หลักการปฏิบัติด้านการบริหารจัดการ (manual on general and applied management principles) ว่า ปัญหาคือ ผลต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นหรือสิ่งที่คาดหวังไว้กับสิ่งที่กำลังเป็นอยู่จริง

สตีเยร์ส, และ พอร์เตอร์ (Steers, & Porter, 1991, p.245) กล่าวว่า ปัญหา หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากความสมดุลภายใน ที่ทำให้แต่ละบุคคล ต้องการดำเนินการในลักษณะต่างๆ เพื่อให้สภาพมีความสมดุลตามปกติ

ฮอย, และ มิสเกล (Hoy, & Miskel, 2001, p.336) กล่าวว่า ปัญหาว่า หมายถึง ความไม่พึงพอใจ ที่มีความจำเป็นต้องเอาใจใส่ดูแล และยังเป็นความแตกต่างของวิธีการแก้ปัญหา และการเลือกวิธีการแก้ปัญหา ปัญหาอาจจะนำไปสู่หรืออาจไม่นำไปสู่การแก้ปัญหา และปัญหาอาจได้รับการแก้ไขหรือไม่ได้รับการแก้ไข เมื่อวิธีการแก้ปัญหานั้นถูกนำไปใช้

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ปัญหา หมายถึง สภาพบังคับข้อใจในสถานการณ์ที่บุคคลจะต้องตัดสินใจเลือกเพียงอย่างใดอย่างหนึ่งในเงื่อนไขที่ปรารถนาหรือไม่ปรารถนาในเวลาเดียวกัน

1.2 ความหมายของปัญหาในการปฏิบัติงาน

จารุณี ยืนยง (2544, หน้า 7) กล่าวว่า ปัญหาในการปฏิบัติงาน หมายถึง อุปสรรคที่มีผลทำให้การดำเนินงานการจัดการศึกษาของข้าราชการครูที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอยู่ในสังกัดกองการศึกษาเทศบาลในเขตจังหวัดลพบุรีไม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

จันจรา กอบโกย (2541, หน้า 55) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน หมายถึง ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคต่างๆ ที่ทำให้การปฏิบัติงานของแต่ละฝ่ายดำเนินการปฏิบัติงานไม่บรรลุ จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ดอม พรหมทอง (2545, หน้า 7) กล่าวว่า ปัญหาในการปฏิบัติงาน หมายถึง การนำเอาผลการปฏิบัติงานที่ได้ดำเนินการแล้วไปเปรียบเทียบกับสิ่งที่คาดหวัง และผลการปฏิบัติ นั้นไม่เป็นไปตามที่คาดหวังอย่างมีประสิทธิภาพ

บราวน์ (Brown, 1981, February 3) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน หมายถึง ปริมาณและลักษณะความขัดแย้งในการกำหนดบทบาทหน้าที่ให้ผู้ปฏิบัติในองค์การปฏิบัติใช้ เป็นเครื่องมือวัดความเหมาะสมถูกต้องของระบบบริหารงานที่องค์การกำหนดไว้เป็นอย่างดี

เครช, คูชฟีลล์, และเบลล์เลซเฮย์ (Krench, Crutchfield, &, Ballachey, 1982, p. 338) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน หมายถึง ความเห็นของบุคคลอื่นที่กำหนด บทบาทหน้าที่ของตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่งนั้น นอกจากจะมีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของผู้ ดำรงตำแหน่งนั้นๆ แล้ว ยังมีอิทธิพลต่อความต้องการความมุ่งมั่น ความเชื่อ ความรู้สึก ความปรารถนา ทศนคติ และปรัชญาส่วนบุคคลของผู้ดำรงตำแหน่งนั้นด้วย ดังการกระทำใดๆ ของผู้ดำรงตำแหน่งใดๆ

روبสัน (Robson, 1994, p. 19) กล่าวว่า ปัญหาในการปฏิบัติงาน หมายถึง สิ่งที่ทำให้การปฏิบัติงานในหน้าที่การเงินและบัญชีไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ กำหนดไว้ ตามความรู้เกี่ยวกับหลักการ วิธีการ ระเบียบและข้อปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

สรุปได้ว่า ปัญหาในการปฏิบัติงาน หมายถึง อุปสรรคที่มีผลทำให้การดำเนินงาน การจัดการศึกษาของข้าราชการครูที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนอยู่ในสังกัดกองการศึกษา เทศบาลในเขตจังหวัดลพบุรีและจังหวัดสระบุรีไม่ประสบความสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 112) กรอบในการ ปฏิบัติงานของพนักงานครู ว่าประกอบด้วย 1) งานวิชาการ 2) งานกิจการนักเรียน 3) งาน บริการนักเรียน และ 4) งานธุรการ

2. ปัญหาการปฏิบัติงานของพนักงานครู

ปัญหาในการปฏิบัติงานของพนักงานครู ผู้วิจัยได้ศึกษาตามกรอบไว้ 4 ด้าน ไว้ ดังนี้

ประชา ฤาษุดกุล (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ระดับขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูใน เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลา จำแนกตามปัจจัยอนามัย และปัจจัยจูงใจ ศึกษาความแตกต่างของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่ การศึกษาจังหวัดยะลา ตามตัวแปรด้านประชากรศาสตร์และด้านสถานการณ์ เพื่อค้นหาปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการ วิจัยครั้งนี้เป็นครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลา จำนวน 350 คนที่ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่ง

ชั้นที่เป็นสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบลิเคิร์ต สำหรับวัดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานที่มีค่าความเที่ยงระหว่าง .84 - .93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบ HSD (Honestly Significant Difference) ผลการวิจัยพบว่า 1) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมของครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลาอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านความเจริญเติบโตและการพัฒนามีระดับขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก 2) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมของครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลาตามตัวแปรด้านประชากรศาสตร์และด้านสถานการณ์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ศาสนา ประสบการณ์ในการทำงาน เขตพื้นที่การปฏิบัติงาน สถานที่ตั้งของโรงเรียน การเกิดเหตุการณ์กับคนใกล้ชิดและการเกิดเหตุการณ์ในโรงเรียน มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่ในด้าน ภูมิฐานะ วุฒิทางการศึกษา รายได้ที่ได้รับต่อเดือน การใช้ภาษามลายูท้องถิ่นและการมีเจ้าหน้าที่รักษาความสงบในโรงเรียนมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานโดยรวมของครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลาที่ค้นพบ คือ ปัญหาทางด้านความมั่นคงและความปลอดภัย และปัญหาทางด้านสวัสดิการ / วิเคราะห์เนื้อหา คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของครูในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลา โดยนำเสนอเป็นภาพรวม ดังนี้ 1) ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ครูไม่สามารถปฏิบัติกรเรียนการสอนได้ 2) การลอบทำร้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายวัน 3) สวัสดิการช่วยเหลือน้อย เช่น ค่าเสี่ยงภัยสำหรับครูในพื้นที่เสี่ยง 4) การให้ค่าตอบแทนของครูอัตราจ้างไม่เท่าเทียมกันกับข้าราชการครู 5) ปัญหาการศึกษาของเด็กนักเรียนส่งผลทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาสพัฒนาการศึกษาให้ทัดเทียมกับเด็กภาคอื่น 6) ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีเวลาปฏิบัติงานในโรงเรียนน้อยทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาสพัฒนาการศึกษาให้ทัดเทียมกับเด็กภาคอื่น 7) ปัญหาด้านเวลาเรียนของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนขาดเรียนจึงไม่เพียงพอทำให้ไม่เข้าใจในบทเรียน 8) อุปสรรคทางการเรียน เช่น สื่อที่ทันสมัยหรือเทคโนโลยีเสริมทักษะยังไม่เพียงพอ 9) ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายงานโดยทั่วไปในสถานศึกษาอย่างไม่ทั่วถึง 10) ปัญหาเกี่ยวกับครุมีไม่เพียงพอทำให้ต้อนรับภาระงานเพิ่มขึ้น 11) งานที่ไม่ใช่หน้าที่ทางการสอนมีมากเกินไปจนเบียดเบียนเวลาสอนทำให้ปฏิบัติการสอนได้ไม่เต็มที่ 12) ครูในพื้นที่เสี่ยงส่วนใหญ่จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความเครียด 13) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการเดินทางมาทำงานระหว่างบ้านกับโรงเรียนไม่มีความปลอดภัย

ประสงค์ ภาเรือง (2551, หน้า 35) กล่าวว่า พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 บัญญัติให้วิชาชีพครูผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาเป็นวิชาชีพควบคุม ผู้ประกอบวิชาชีพครูควบคุมจะต้องได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ โดยให้ครู

สภาประกอบวิชาชีพ กำกับดูแลและการปฏิบัติตามมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ และการพัฒนาวิชาชีพ และเนื่องจาก พ.ร.บ. นี้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงมีผลบังคับใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพครูทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งรวมถึงสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้คณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น (ก.ถ.) ได้กำหนดมาตรฐานให้นำข้อกำหนดว่าด้วยระเบียบข้าราชการครูในส่วนที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับโดยอนุโลม ฉะนั้น เมื่อมีการประกาศใช้วิชาชีพครูควบคุมคณะกรรมการกลางข้าราชการพนักงานส่วนท้องถิ่น (ก.จ.ก.ท. และก.อบต.) ก็ต้องนำบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมากำหนดมาตรฐานเกณฑ์การบริหารบุคคลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติ เช่นเดียวกับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2.1 ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ

2.1.1 ความหมายของงานวิชาการ

ศิริพรรณ จินดาทอง (2540, หน้า 10) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีมีคุณธรรมสามารถประกอบอาชีพ ช่วยพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

อุทัย บุญประเสริฐ (2540, หน้า 34) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง งานวิชาการเป็นงานหลักของโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มาตรฐานคุณภาพการศึกษาจะปรากฏเด่นชัดเมื่องานวิชาการประสบความสำเร็จ

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2545, หน้า 192) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกประเภทที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนของครูและนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

จาร์วิส (Jarvis, 1980, August 2) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพมากที่สุดต้องรับผิดชอบในฐานะที่เป็นผู้นำครูในด้านวิชาการ เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือการให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ

ฟิสต์ (Fisk, 1982, December 23) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง ความรับผิดชอบของโรงเรียนเริ่มตั้งแต่การแสดงปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงชุมชนและบุคคลในอาชีพต่างๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐานไปจนถึงเรื่องการประชุมผลโปรแกรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้นๆ

ไซมอน (Simons, 1995, p. 85) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน หรืองานอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนหรืองานอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า งานวิชาการ หมายถึง การจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนในสถานศึกษา รวมถึงการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษาให้บรรลุผลเป้าหมายที่ตั้งไว้ในฐานะที่เป็นผู้นำครูในด้านวิชาการเพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือทำให้ความรู้แก่นักเรียนในด้านวิชาการ ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนหรืองานอื่นๆ ให้เกิดการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ

2.1.2 ความสำคัญของงานวิชาการ

ถวิล อรัญเวศ (2545, หน้า 6) กล่าวว่า งานวิชาการในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในปัจจุบันแบ่งออกเป็นงานใหญ่ๆ ได้งาน 2 งาน คือ งานหลัก ส่วนงานอื่นๆ เป็นงานสนับสนุน ได้แก่ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการและการเงิน งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนซึ่งงานสนับสนุนเหล่านี้จะช่วยทำให้งานวิชาการของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2545, หน้า 192) กล่าวว่า ในสถาบันการศึกษาทุกระดับมีงานสำคัญงานอย่างยิ่งงานหนึ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรต้องมีความรู้ มีความเข้าใจและให้ความสนใจอย่างสำคัญยิ่ง คือ งานวิชาการ ถ้าสถาบันการศึกษาหรือสำนักงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแห่งใด ไม่ให้ความสนใจต่องานวิชาการก็เท่ากับว่าสถาบันการศึกษาหรือสำนักงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแห่งนั้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ในความรับผิดชอบอย่างสมบูรณ์แบบหรืออาจจะกล่าวได้ว่าผู้บริหารยังมีข้อบกพร่องในหน้าที่อยู่

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2545, หน้า 1-2) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการในด้านการใช้เวลาในการบริหารงาน และการให้ความสำคัญของงานวิชาการในสถานศึกษา โดยแยกงานออกเป็น 7 ประเภท มีลักษณะดังนี้ 1) งานวิชาการ คิดเป็นร้อยละ 40 2) งานบริหารงานบุคลากร คิดเป็นร้อยละ 20 3) งานบริหารกิจการนักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 20 4) งานบริหารการเงิน คิดเป็นร้อยละ 5 5) งานบริหารอาคารสถานที่ คิดเป็นร้อยละ 5 6) งานบริหารความสัมพันธ์กับชุมชน คิดเป็นร้อยละ 5 7) งานบริหารทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 5

อิริคสัน (Erickson, 1980, July 12) กล่าวว่า งานวิชาการมีความสำคัญเป็นอันดับแรก โดยมีงานบุคลากรและกิจการนักเรียนเป็นอันดับ 2 และที่ 3 ตามลำดับ ส่วนงานอื่นๆ มีความสำคัญใกล้เคียงกัน

ตินโต (Tinto, 1981, April 15) กล่าวว่า งานวิชาการมีความสำคัญถือเป็นหัวใจของการศึกษา ความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับงานวิชาการ เพราะจุดหมายหลักของสถานศึกษาก็คือ การจัดการศึกษา คุณภาพ และมาตรฐานของสถานศึกษา

มิลเลอร์ (Miller, 1982, April 23) กล่าวว่า ความสำคัญของงานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียนและที่สำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติตามโปรแกรม รวมทั้งการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามผลการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียนโดยเฉพาะ

อย่างยิ่งการจัดการบริการในการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยมิได้

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของโรงเรียน และมีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติตามโปรแกรม รวมทั้งการวัดผลเพื่อจะติดตามผลการเรียนการสอนทั้งครูและนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการในการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยมิได้

2.1.3 ลักษณะของงานวิชาการ

วิชา ดิเรกศิลป์ (2543, หน้า 90) กล่าวว่า ลักษณะปัญหาทางงานวิชาการเกี่ยวข้องกับด้านต่อไปนี้

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้มีปัญหาเกี่ยวข้องกับประเด็น ดังนี้ 1) ขาดการจัดให้มีการประชุมครู – อาจารย์ของโรงเรียนเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรไม่เพียงพอ 2) ไม่มีการจัดประชุมครู – อาจารย์ เพื่อวางแผนร่วมกันใช้หลักสูตร 3) ไม่สามารถจัดหาเอกสารหลักสูตรไว้ให้ครูใช้ได้เพียงพอ

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีปัญหาเกี่ยวข้องกับประเด็น ดังนี้ 1) ไม่มีการส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้และทักษะเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนไม่เพียงพอ 2) ไม่มีการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ 3) ขาดการให้คำปรึกษาแก่ครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

3. ด้านสื่อการเรียนการสอนมีปัญหาเกี่ยวข้องกับประเด็น ดังนี้ 1) ไม่มีการจัดอบรมครู – อาจารย์ให้มีความสามารถในการผลิตและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน 2) ไม่มีการจัดการผลิตและซ่อมแซมสื่อการเรียนการสอน 3) ไม่มีการจัดหาวัสดุการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการของครู – อาจารย์

วินัย ศรีทอง (2546, หน้า 81) กล่าวว่า ลักษณะปัญหาบริหารงานวิชาการ ประกอบด้วย

1. ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีลักษณะคือ 1) ไม่กำหนดนโยบายงานวิชาการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 2) ไม่มีการพัฒนางานวิชาการให้เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 3) ไม่จัดหาเอกสารหลักสูตรไว้ให้ครูใช้ได้อย่างเพียงพอ

2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีลักษณะคือ 1) ขาดกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองไม่เพียงพอ 2) ไม่มีการจัดครูเข้าสอนตามความรู้ความสามารถไม่ตรงกับหลักสูตรที่จัดขึ้น 3) ไม่มีการให้ครูพัฒนาแผนการสอนให้มีคุณภาพ

3. ด้านการนิเทศการเรียนการสอนมีลักษณะคือ 1) ไม่มีสำรวจความต้องการในการรับการนิเทศของครู 2) ไม่มีการจัดประชุมครูเพื่อมารับทราบจุดมุ่งหมายและแนวทางนิเทศ 3) ให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศ 4) ขาดแคลนสื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้อันทันสมัยทางเทคโนโลยี

สัญญาชัย เสนาพิทักษ์ (2546, หน้า 68) กล่าวว่า ลักษณะปัญหาทางวิชาการมีลักษณะดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนขาดการให้คำแนะนำครู อาจารย์ในการใช้เอกสารหลักสูตรไม่เพียงพอ 2) ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีการชี้แจงครู – อาจารย์ให้มีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการจุดมุ่งหมายโครงสร้างตามเอกสารหลักสูตร 3) ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีการแนะนำเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร และเอกสารทางวิชาชีพให้ครูอาจารย์ศึกษาค้นคว้าขาดความละเอียดในการจัดทำ

2.1.4 ปัญหาทางวิชาการ

ละเมียด เบ็ญจวิไลกุล (2547, หน้า 58) กล่าวว่า ปัญหาทางวิชาการประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านหลักสูตร ปัญหาได้แก่ การควบคุม ดูแล การจัดการเรียนการสอน การจัดทำแผน การสำรวจการเรียนการสอน และจัดกลุ่มเรียน การให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรและแผนการเรียน การจัดทำตารางเรียนและตารางสอน 2) ปัญหาการนิเทศ ลักษณะปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การพัฒนาและประชาสัมพันธ์ การวิเคราะห์และการประเมินผล การใช้หลักสูตร กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ 3) ปัญหาสื่อการเรียนการสอน ปัญหาได้แก่ 3.1) ขาดการส่งเสริม สนับสนุน ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวก แก่ครู-อาจารย์ที่ประสงค์จะจัดทำเอกสารประกอบการสอน ตำราเรียน 3.2) ขาดการรวบรวมผลงานของแต่ละวิชาให้เป็นรูปเล่ม จัดทำแผ่นปลิว จุลสาร หรือวารสารทางวิชาการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียน งานทางด้านวิชาการ และเป็นการเผยแพร่ความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ 3.3) ขาดการเสนอแนะหนังสือที่มีคุณค่าต่อการสอน เผยแพร่เอกสารหรือตำราเรียนการสอนตามความเหมาะสม 3.4) บริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครู-อาจารย์ นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของสถานศึกษา 3.5) รับผิดชอบ เก็บรวบรวม ดูแล บำรุงรักษา วัสดุ อุปกรณ์ โสตทัศนศึกษาไม่เพียงพอ 3.6) ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้วัสดุอุปกรณ์โสตทัศนศึกษา 4) ปัญหาการวัดประเมินผล ปัญหาได้แก่ 4.1) ปัญหาการจัดหาแบบพิมพ์ที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนไม่เพียงพอ 4.2) ขาดการจัดทำเอกสาร จัดหาข่าวสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียน เพื่อเผยแพร่ให้ครู-อาจารย์ ได้ทราบทั่วกัน 4.3) ขาดการศึกษาเปรียบเทียบ คำถาม ความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าทางวิชาการเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนอยู่เสมอ 4.4) ขาดการดูแลให้ครู-อาจารย์ ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมินผลให้ถูกต้อง 5) ปัญหาการสอนซ่อมเสริม ปัญหาได้แก่ 5.1) ขาดการจัดสอนซ่อมเสริมและแนวปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริม 5.2) การดำเนินการสอนซ่อมเสริมตามตารางสอนเสริมที่ฝ่ายวิชาการกำหนดไม่เพียงพอ 5.3) ขาดหลักฐานปรากฏการรายงาน การ

ติดตามประเมินผลการสอนดังกล่าว มีข้อมูลในการสอนเสริม ซึ่งตอนหลังได้เปลี่ยนมาใช้คำว่า
คาบพัฒนาการเรียนรู้

สุรินทร์ จันท์ศรี (2548, สิงหาคม 22) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน
วิชาการ คือ รายได้ ไม่เพียงพอกับรายจ่ายของโรงเรียน ครูมีชั่วโมงทำการสอนมากเกินไปและ
รับผิดชอบนักเรียนต่อห้องเรียนมาก ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอนรวมทั้งบริเวณสนามและ
อาคารสถานที่ ปัญหาครูลาออกกลางคันระหว่างปีการศึกษา ความขัดแย้งในการใช้อำนาจ
ระหว่างผู้จัดการกับครูใหญ่ และครูส่วนใหญ่มีวุฒิตำแหน่งยังไม่ค่อยได้รับการพัฒนาทางวิชาการ
เท่าที่ควร

แคมป์เบลล์ (Campbell, 1982, p. 13) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน
วิชาการ หมายถึง ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียน
การสอนเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการที่มักพบปัญหาโดยทั่วไป เช่น ปัญหาในวิทยาลัยอาชีวศึกษา

เบิร์คเฮด (Burkhead, 1989, pp. 83-89) กล่าวว่า ปัญหาการ
ปฏิบัติงานวิชาการ หมายถึง อุปสรรคหรือขัดข้องต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานวิชาการของ
โรงเรียนทำให้การปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามมาตรฐานงานที่กำหนดประกอบด้วย 1) ขาด
กระบวนการเรียนรู้ที่พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ 2) กระบวนการเรียน
การสอน 3) ห้องปฏิบัติการต่างๆ ยังไม่ครบ หรือเพียงพอกับความต้องการ

แคสเต็ตเตอร์ (Casterter, 1992, p. 52) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงาน
วิชาการ หมายถึง การที่แก้ไขไม่ได้หรือแก้ไขไม่ทัน เป็นสาเหตุที่จะทำให้งานในโรงเรียน
ล้มเหลวได้ ถ้าสามารถทราบสาเหตุของปัญหาขอบเขตของปัญหา ปัญหาใดที่เร่งด่วน แล้ว
แก้ปัญหาให้ถูกจุด ให้ทันเหตุการณ์การปฏิบัติงานก็จะไม่ล้มเหลวจะเป็นส่วนที่ทำให้งานใน
โรงเรียนบรรลุตามจุดมุ่งหมาย

มิลเลอร์ (Miller, 1995, p. 175) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ
หมายถึง การจัดโปรแกรมการสอน และการปฏิบัติตามโปรแกรมรวมทั้งการวัดผลเพื่อจะได้
ติดตามการเรียนการสอนของครู และนักเรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการในการสอน
เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียนซึ่งละเลยมิได้

สรุปได้ว่า ปัญหาทางวิชาการ หมายถึง ปัญหาในการปฏิบัติงานของ
พนักงานครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสถานศึกษา รวมถึงการปรับปรุง
พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งอาจเป็นปัญหาการปฏิบัติงาน
วิชาการพนักงานครู ได้ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ มีลักษณะคือ 1.1)
กำหนดนโยบายงานวิชาการของโรงเรียนไม่สอดคล้องกับนโยบายของ สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 1.2) การพัฒนางานวิชาการไม่เป็นไปตามนโยบายของ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) 1.3) ไม่สามารถจัดหาเอกสารหลักสูตรไว้ให้ครูใช้ได้
อย่างเพียงพอ 2) ด้านการนิเทศการเรียนการสอนมีลักษณะคือ 2.1) การสำรวจความต้องการใน

การรับการนิเทศของครูไม่ต่อเนื่อง 2.2) การจัดประชุมครูเพื่อให้รับทราบจุดมุ่งหมายและแนวทาง
 นิเทศไม่เพียงพอ 2.3) ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการนิเทศน้อย 2.4) ขาดแคลน
 สื่อและอุปกรณ์การเรียนรู้ที่ทันสมัยทางเทคโนโลยี 3) ปัญหาสื่อการเรียนการสอน ปัญหาได้แก่
 3.1) การส่งเสริม สนับสนุน ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวก แก่ครู-อาจารย์ที่ประสงค์จะ
 จัดทำเอกสารประกอบการสอน ตำราเรียน ไม่เพียงพอ 3.2) การรวบรวมผลงานของแต่ละวิชา
 ให้เป็นรูปเล่ม จัดทำแผ่นปลิว จุลสาร หรือวารสารทางวิชาการ เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียน
 งานทางด้านวิชาการ และเป็นการเผยแพร่ความรู้ และเทคโนโลยีสมัยใหม่ไม่เพียงพอ 3.3) การ
 เสนอแนะหนังสือที่มีคุณค่าต่อการสอน เผยแพร่เอกสารหรือตำราเรียนการสอนขาดความ
 เหมาะสม 3.4) บริการสื่อการเรียนการสอนแก่ครู-อาจารย์ นักเรียน ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ของ
 สถานศึกษามีไม่เพียงพอ 3.5) รับผิดชอบ เก็บรวบรวม ดูแล บำรุงรักษา วัสดุ อุปกรณ์ โสตทัศน
 ศึกษาไม่เพียงพอ 3.6) การให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้วัสดุ
 อุปกรณ์โสตทัศนศึกษาไม่เพียงพอ 4) ปัญหาการวัดประเมินผล ปัญหาได้แก่ 4.1) ปัญหาการ
 จัดหาแบบพิมพ์ที่เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ไม่เพียงพอ 4.2) การจัดทำเอกสาร
 จัดหาข่าวสารที่เป็นความรู้เกี่ยวกับ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อเผยแพร่ให้ครู-
 อาจารย์ไม่เพียงพอ 4.3) การศึกษาระเบียบ ความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้า ทางวิชาการ
 เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้อยู่เสมอไม่เพียงพอ 4.4) การดูแลให้ครู-อาจารย์
 ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วย การวัดผลและประเมินผลขาดความถูกต้อง 5) ปัญหาการสอนซ่อม
 เสริม ปัญหาได้แก่ 5.1) การจัดสอนซ่อมเสริมและแนวปฏิบัติในการสอนซ่อมเสริมไม่เพียงพอ
 5.2) การดำเนินการสอนซ่อมเสริมตามตารางสอนเสริมที่ฝ่ายวิชาการกำหนดไม่เพียงพอ 5.3)
 หลักฐานปรากฏการรายงาน การติดตามประเมินผลการสอนไม่เพียงพอ

2.2 ปัญหาการปฏิบัติงานกิจการนักเรียน

2.2.1 ความหมายของกิจการนักเรียน

เพ็ญศรี ประดับสุข (2542, หน้า 6) กล่าวว่า กิจการนักเรียน หมายถึง
 กิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิต และลักษณะนิสัยที่ดีให้แก่นักเรียน เช่น การกีฬา
 ลูกเสือยุวกาชาด กิจกรรมที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเรียนการสอน การปกครองตามระบอบ
 ประชาธิปไตย ซึ่งเป็นกิจกรรมนอกเหนือไปจากการเรียนการสอนปกติ ตลอดจนช่วยเหลือให้
 สวัสดิการแก่นักเรียนรูปแบบต่าง ๆ

บุหงา สิริบุตร (2547, หน้า 18) กล่าวว่า กิจการนักเรียน หมายถึง
 การดำเนินงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกคนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน
 นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ

ถวัลย์ สาทรายทอง (2548, หน้า 19) กล่าวว่า กิจการนักเรียน
 หมายถึง กิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนใน
 ห้องเรียนหรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษร กิจการนักเรียนเป็นงานที่

ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์จะต้องรับผิดชอบโดยตรง และจะต้องดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ให้เรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

ประสิทธิ์ ทะเสนฮต (2549, หน้า 22) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง เป็นงานที่สถานศึกษาจัดขึ้นเพื่ออำนวยความสะดวกและแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการศึกษาเล่าเรียนและเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนนอกเหนือจากการเรียนการสอนปกติเพื่อให้นักเรียนได้แสดงออกตามความสนใจ ความถนัดของแต่ละบุคคลเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ฮัสเซน (Hussain, 1983, p. 87) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนและกิจกรรมนักเรียนทั้งหมด ยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียน เพื่อช่วยส่งเสริมการเรียนการสอนในหลักสูตรให้บรรลุผลยิ่งขึ้น

แคชิดี้ (Cassidy, 1991, p. 293) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษา เช่น จัดกิจกรรมชมรมกีฬา เพื่อฝึกหัดกีฬา จัดหาอุปกรณ์กีฬาและพลาณามัย และส่งเสริมการกีฬา โดยมีการจัดการแข่งขันกีฬา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของนักเรียน

แวน เฮียดึน (Van Heerden, 1992, p. 25) กล่าวว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานและกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียนยกเว้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสอนในห้องเรียนแต่เป็นงานและกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลยิ่งขึ้นตามขอบข่ายงานกิจกรรมนักเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้แก่ งานที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 งานที่โรงเรียนจัดบริการให้แก่ นักเรียน งานจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมหลักสูตรให้มีขึ้นในโรงเรียน และงานที่โรงเรียนต้องสร้างให้เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

สรุปได้ว่า กิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน ในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียนหรือที่เกี่ยวข้องกับวิชาการที่กำหนดไว้ เป็นลายลักษณ์อักษร กิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่ผู้บริหารและคณะครูอาจารย์จะต้องรับผิดชอบโดยตรง และจะต้องดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานนี้ให้เรียบร้อยมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ความสำคัญของงานกิจกรรมนักเรียน

ประสิทธิ์ ทะเสนฮต (2549 หน้า 18 - 19) กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความจำเป็นและความสำคัญของงานกิจกรรมนักเรียนไว้ 7 ประการคือ

1. สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต ซึ่งชีวิตมีความต้องการหลายอย่างโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายแห่งในสังคมที่เป็นตัวกำหนดบทบาทของโรงเรียนอีกด้วย สถาบันดังกล่าวได้แก่ บ้าน ศาสนา รัฐบาล เป็นต้น

โรงเรียนมีบทบาททั้งส่งเสริมและควบคุมบุคลากรต่าง ๆ ซึ่งบุคลากรต่าง ๆ เหล่านี้เป็นผู้สร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนซึ่งนักเรียนจำเป็นต้องเรียน นักเรียนมาโรงเรียนไม่ใช่มาเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อจะใช้ชีวิตในสังคมที่มีความซับซ้อนและซับซ้อนได้อย่างมีความสุข โรงเรียนต้องช่วยเหลือในเรื่องเหล่านี้ และกิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนที่ช่วยเหลือได้อย่างมาก

2. ยอมรับกันว่าการเรียนรู้มีได้เกิดขึ้นแต่ในห้องเรียนอย่างเดียวเด็กนักเรียนได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างนอกห้องเรียน คนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้จากคนอื่นต่างคนต่างเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กิจกรรมนักเรียนส่วนใหญ่อยู่นอกห้องเรียนจึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างกว้างขวางขึ้น

3. เป็นความจริงที่ว่าคนสอบได้ที่ 1 ไม่จำเป็นจะต้องมีชีวิตที่เจริญก้าวหน้าไปกว่าคนที่สอบได้ที่รองลงไปหรือคนที่ท้ายสุด คนที่ได้ที่ 1 มักมีความรู้ดีในห้องเรียน คนที่ได้ลำดับท้ายสุดอาจมีประสบการณ์หลายอย่างนอกห้องเรียนดีกว่าคนที่สอบได้ที่ 1 กิจกรรมนักเรียนจึงมีส่วนช่วยนักเรียนไว้มาก

4. โดยปกติจะไม่นิ่งเฉย มีการเคลื่อนไหวอยู่เสมอทั้งการกระทำและความคิด มโนภาพของแต่ละบุคคลจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับวัยและสิ่งแวดล้อม ถ้าอยู่ในวัยเด็กก็จะมีพลังกายมากกว่าความคิด ในวัยผู้ใหญ่มีพลังความคิดมากกว่าพลังกายส่วนวัยหนุ่มสาวมีทั้งพลังกายและพลังความคิดควบคู่กันไปพลังที่มีอยู่ในตัวบุคคลไม่ว่าจะเป็นพลังกายหรือพลังความคิดย่อมมีการใช้และการควบคุมส่วนเกินควบคู่กันไปพลังส่วนเกินนี้หากใช้ไม่ถูกทางก็จะนำไปสู่การทำลายหรือสร้างความเสียหายหรือความเสื่อมต่าง ๆ ได้ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องพยายามหาหนทางควบคุมพลังส่วนเกินนี้ไว้ไปแสดงออกในทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม

5. เป้าหมายของการศึกษาคือการให้เด็กนักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านทั้งทางกาย สติปัญญา สังคมและอารมณ์ เพื่อการเจริญเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ การศึกษาในห้องเรียนมีส่วนช่วยให้เด็กเจริญงอกงามทางด้านสติปัญญาส่วนการศึกษานอกห้องเรียนมีส่วนช่วยต่อเติมความเจริญงอกงามของเด็กนักเรียนเพิ่มขึ้น อีกทั้งทางกาย สังคม อารมณ์ ดังนั้นการศึกษานอกห้องเรียนก็อาจนับได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักเรียน

6. มนุษย์จะหวงแหน ทะนุถนอม บำรุงรักษาในสิ่งที่ตนเองรู้สึกว่ามีส่วนเป็นเจ้าของ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน โรงเรียนก็เป็นอีกทางหนึ่งที่แสดงให้นักเรียนเห็นว่ามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียน เมื่อเป็นเช่นนี้จะไม่ทำลายโรงเรียนอีกเช่นกัน

7. การศึกษาในห้องเรียนส่วนใหญ่เป็นการนำไปสู่อาชีพหลัก กิจกรรมนักเรียนในหลาย ๆ อย่างเป็นการส่งเสริมอาชีพรอง มีคนไทยไม่น้อยที่มีชื่อเสียง และประสบความสำเร็จในชีวิตด้วยอาชีพรอง

สุจิตรา สังขรัตน์ (2550, หน้า 16) ได้ให้ความสำคัญของงานกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

1. สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต ซึ่งชีวิตมีความต้องการหลายอย่างโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายแห่งเป็นตัวกำหนด ความต้องการของบุคคลและยังกำหนดบทบาทของโรงเรียนด้วย สถาบันดังกล่าว ได้แก่ บ้าน ศาสนา รัฐบาล เป็นต้น โรงเรียนมีบทบาททั้งส่วนเสริมและควบคุมบุคลากรซึ่งเป็นผู้สร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนที่นักเรียน จำเป็นต้องเรียน นักเรียนมิได้มาโรงเรียนเพื่อเรียนหนังสืออย่างเดียว แต่มาเรียนรู้เพื่อใช้ชีวิตอยู่ในสังคมที่ซับซ้อน และกิจกรรมนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยเหลือได้เป็นอย่างมาก

2. กระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น นักเรียนต้องเรียนรู้หลายอย่าง นอกห้องเรียน กิจการนักเรียนส่วนใหญ่อยู่นอกห้องเรียน จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กว้างขวางขึ้น

3. มโนภาพของแต่ละบุคคลจะมีพลังงานมากน้อยแค่ไหนขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม พลังที่อยู่ในตัวบุคคลมีทั้งพลังกาย และพลังความคิด พลังนี้หากใช้ไม่ถูกทางจะนำไปสู่การทำลาย โรงเรียนจึงต้องพยายามควบคุมพลังนี้ โดยให้แสดงออกในทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคม

4. เป้าหมายของการศึกษา คือ การให้เด็กมีความเจริญงอกงาม ทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ เพื่อการเติบโตเป็นคนที่สมบูรณ์ การเรียนในห้องเรียนมีส่วนช่วยให้เด็กมีสติปัญญา การศึกษานอกห้องเรียน มีส่วนช่วยต่อเติมให้เด็กทั้งทางกาย สังคม และอารมณ์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจการนักเรียน

5. การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอีกทางหนึ่งที่แสดงให้นักเรียนเห็นว่ามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียน ดังนั้น ย่อมไม่ทำลายโรงเรียนและชื่อเสียงของโรงเรียน

6. การศึกษาในห้องเรียนเป็นการนำไปสู่อาชีพหลัก กิจกรรมหลาย ๆ อย่างเป็นการส่งเสริมอาชีพรอง ซึ่งมีคนไทยไม่น้อยทีเดียวที่มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จด้วยอาชีพรอง

เจมส์ (James, 1986, p. 169) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักเรียนจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับงานวิชาการ กล่าวคือ งานวิชาการดำเนินการเกี่ยวกับการเรียนการสอนในห้องเรียนเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับความรู้และทักษะทางด้านวิชาสามัญและวิชาชีพ ส่วนงานกิจการนักเรียน นักศึกษานั้นมุ่งเสริมสร้างคุณภาพของนักเรียนในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านจัดกิจกรรมตลอดจนการให้บริการแก่นักเรียน นักศึกษา

แฮร์ริส (Harris, 1987, p. 36) กล่าวว่า ความสำคัญของงานกิจการนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่คณาจารย์ทุกคนในสถาบันการศึกษาควรให้ความสนใจ และรับผิดชอบต่อการได้ร่วมกิจกรรมบ่อยครั้ง การประสบความสำเร็จในชีวิตค่อนข้างเป็นไปได้สูง เพราะนักเรียนสามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับในสถาบันศึกษามาใช้ในชีวิตประจำวัน หรือนำมาใช้ในการประกอบอาชีพในสังคมภายนอก

โคลินส์ (Kolins, 1999, p. 5) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักเรียนมีความสำคัญในด้านการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ทุกด้าน ส่งเสริมสนับสนุนในการเข้าร่วมกิจกรรม พร้อมเปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีประสบการณ์ในการทำงาน ตลอดจนเสริมสร้างบุคลิกภาพที่พึงประสงค์ของสังคม

สรุปได้ว่า ความสำคัญของงานกิจการนักเรียน ไว้ดังนี้ 1) สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต ซึ่งชีวิตมีความต้องการหลายประการโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายแห่งในสังคมที่เป็นตัวกำหนดบทบาทของโรงเรียนอีกด้วย 2) ยอมรับกันว่าการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นแต่ในห้องเรียนเท่านั้นเด็กนักเรียนได้เรียนรู้อะไรหลายอย่างนอกห้องเรียนคนส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้จากคนอื่นต่างคนต่างเรียนรู้ซึ่งกันและกัน 3) เป้าหมายของการศึกษาคือการให้เด็กนักเรียนมีความเจริญก้าวหน้าในทุกด้านทั้งทางกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ 4) สังคมเป็นตัวกำหนดปรัชญาของการดำรงชีวิต ซึ่งชีวิตมีความต้องการหลายประการโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีสถาบันหลายแห่งเป็นตัวกำหนดความต้องการของบุคคลและยังกำหนดบทบาทของโรงเรียนด้วย 5) กระบวนการเรียนรู้มิได้เกิดขึ้นในห้องเรียนเท่านั้น นักเรียนต้องเรียนรู้หลายประการ นอกห้องเรียน กิจการนักเรียนส่วนใหญ่อยู่นอกห้องเรียน จึงมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้กว้างขวางขึ้น 6) การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนเป็นอีกทางหนึ่ง que แสดงให้นักเรียนเห็นว่ามีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของโรงเรียน

2.2.3 ลักษณะของงานกิจการนักเรียน

อมรา เล็กเริงสินธุ์ (2540, หน้า 204) กล่าวว่า ขอบข่ายกิจการนักเรียนมีลักษณะที่สำคัญ 2 ประการ คือ 1) ภารกิจเกี่ยวกับการควบคุม (control functions) หน้าที่นี้จะเกี่ยวกับการปกครองดูแลนักเรียนให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับที่กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติของสถานศึกษา 2) ภารกิจเกี่ยวกับสวัสดิการ (welfare functions) หน้าที่เกี่ยวกับการให้บริการและสวัสดิการแก่นักเรียน

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 148) กล่าวว่า งานกิจการของนักเรียน ประกอบด้วย 1) เพื่อส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการในสถานศึกษา จัดกิจกรรมต่างๆ ในสถานศึกษาเพื่อจะได้ช่วยพัฒนาทางด้านสติปัญญาเพื่อความสำเร็จและก้าวหน้าทางวิชาการ 2) เพื่อจัดให้บริการต่างๆ ที่จะช่วยให้นักศึกษาแต่ละคนได้พัฒนาตนเอง และช่วยให้เข้าใจความมุ่งหมายในการดำเนินชีวิตในสถานศึกษา 3) เพื่อเปิดโอกาสให้ใช้ชีวิตแบบประชาธิปไตยใน

รูปแบบของสภานักเรียน องค์การนักเรียน รวมทั้งรูปแบบของกิจกรรมนักศึกษาอื่นๆ ทั้งนี้เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักใช้สิทธิและความรับผิดชอบ รวมทั้งการเรียนรู้วิธีการทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ 4) เพื่อเปิดโอกาสให้คณาจารย์ นักเรียน ได้มีโอกาสติดต่อ พบปะซึ่งกันและกัน นอกห้องเรียนที่งานกิจการนักเรียนจะเป็นตัวกลางช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิถีแก้ไขปัญหาคือชีวิต 5) เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้รับความสำเร็จในการศึกษาเล่าเรียนทั้งนี้โดยการให้ความช่วยเหลือในด้านเงินทุนที่จำเป็น เช่น การให้ทุน การให้เงินยืม การจัดหางานให้ทำ เป็นต้น 6) เพื่ออธิบายถึงจุดหมาย นโยบาย กฎระเบียบ และการบริหารงานของสถานให้สูง 8) เพื่อช่วยสร้างบรรยากาศให้กับผู้เกี่ยวข้องกับงานกิจการนักเรียน มีขวัญในการปฏิบัติงานสูงขึ้น และมีความรักใคร่ผูกพันกับสถานศึกษา

เยื่อน ชูตินันท์ (2543, หน้า 10) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนมีประโยชน์หลายประการคือ 1) ช่วยประสานประโยชน์ระหว่างนักเรียนกับชุมชนและหน่วยงานอื่นๆ 2) ช่วยส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนอย่างทั่วถึง 3) ส่งเสริมการดำเนินชีวิตร่วมกันในโรงเรียนและในชุมชนตามระบอบประชาธิปไตยและปลูกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรับผิดชอบขึ้นในตัวนักเรียน 4) ส่งเสริมความถนัดและความสามารถของแต่ละคน 5) ช่วยแก้ปัญหาให้นักเรียนขาดแคลนและขาดเรียน 6) สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน 7) มีระบบในการบริหารงาน และการแบ่งความรับผิดชอบในโรงเรียนอย่างทั่วถึง 8) ส่งเสริมจรรยาบรรณทางอันดีงามในสังคม และเกิดทุนวัฒนธรรมอันดีงามของชาติ 9) ส่งเสริมและพัฒนาบุคลิกภาพของนักเรียนตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้เทคนิคในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม 10) กิจการนักเรียนเป็นสื่อกลางทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

เพ็ญศรี พฤกษา (2543, หน้า 27) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการดำรงชีวิตร่วมกันของนักเรียนตามระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นการปลูกฝังความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และความรับผิดชอบให้แก่เด็กนักเรียน 2) ส่งเสริมความถนัดและความสามารถของนักเรียนแต่ละคน โดยเฉพาะด้านกิจกรรมนักเรียน จะช่วยให้นักเรียนมีความถนัดและความสามารถพิเศษ ได้มีโอกาสแสดงออกมาได้เป็นอย่างดี 3) ช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และสนับสนุนให้นักเรียนได้รับความสะดวกด้านต่างๆ เพื่อจะดำรงชีวิตอยู่ในสถานบันได้อย่างมีความสุข และร่วมกิจกรรมนักเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4) ช่วยส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยอาศัยงานกิจการนักเรียนเป็นสื่อ ทั้งนี้เพราะงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่บุคลากรเกี่ยวข้องหลายฝ่าย ทั้งบุคลากรภายในและภายนอกโรงเรียน

ซาโมรา (Zamora, 1998, p. 1998) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านบริการ ประกอบด้วยการบริหารและแนวด้านสุขภาพอนามัย ด้านทุนการศึกษา 2) ด้านการควบคุม ประกอบด้วยการรับเด็กเข้าเรียน งานทะเบียนต่างๆ งาน

หอพักและงานวิจัย3) ด้านกิจกรรมร่วมหลักสูตร ประกอบด้วยงานสภานักเรียน กิจกรรมกีฬา กิจกรรม ด้านสังคมวัฒนธรรม กิจกรรมสัมพันธ์ชุมชนและอื่นๆ 4) ด้านการสอน ประกอบด้วย การจัดรายการปฐมนิเทศ การสอนซ่อมเสริมและการสอนพิเศษต่างๆ

สรุปได้ว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่เกี่ยวกับนักเรียนโดยตรง เป็นงานที่พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้มีคุณภาพ เมื่อออกไปสู่สังคมภายนอกโรงเรียนสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับสังคมนั้นได้ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ภาระหน้าที่ของงานกิจการนักเรียนที่กล่าวมานี้ เป็นงานที่พัฒนาคนให้เป็นผู้มีความสมบูรณ์ มีศักยภาพที่ดี เป็นการสร้างเสริมในการบริหารการศึกษากับผู้เรียน ให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษา งานกิจการเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนการบริหารการศึกษาในทุกด้าน และเป็นความจำเป็นที่โรงเรียนต้องให้ความสำคัญต่องานกิจการนักเรียน เพราะการที่ผู้เรียนจะมีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนดนั้น กิจการนักเรียนมีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ที่จะทำให้เกิดการพัฒนาเป็นคนที่มีคุณภาพได้

2.2.4 ปัญหางานกิจการนักเรียน

ประเสริฐ สวัสดิ์มงคล (2540, หน้า 174) กล่าวว่า ปัญหานักเรียนประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมกิจกรรมนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1) การจัดกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี 2) การจัดกิจกรรมผู้บำเพ็ญประโยชน์ 3) การสอดแทรกกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิต

อภิสิทธิ์ รื่นจิตร (2547, หน้า 85) กล่าวว่า ปัญหางานกิจการนักเรียนประกอบด้วย 1) ขาดการดำเนินการแผนปฏิบัติการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน โดยการประสานกับหัวหน้าระดับ 2) ไม่มีการดำเนินการจัดทำคู่มือระเบียบแนวทางการปรับปรุงของฝ่ายงาน โดยประชุมปรึกษาหารือวางแผนกับหัวหน้าระดับหัวหน้างานในสายงานกิจกรรมนักเรียน และคณะกรรมการฝ่ายกิจกรรมนักเรียน เพื่อจะได้พิจารณาความเหมาะสมต่อไป 3) ไม่มีการดำเนินการปฏิบัติราชการหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียนในกรณีที่หัวหน้าฝ่ายไปราชการหรือลาราชการและให้รายงานการปฏิบัติหน้าที่ราชการแทนหัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียน 4) ไม่มีการดำเนินการประสานงานให้เจ้าหน้าที่ของฝ่ายกิจกรรมนักเรียน ปฏิบัติงานด้วยความเรียบร้อย 5) ขาดการดำเนินการดูแลแก้ปัญหาและประสานงานกับฝ่ายอื่น เพื่อปรับปรุงงานของฝ่ายให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย 6) ไม่มีการดำเนินการปฏิบัติราชการอื่นๆ ตามที่หัวหน้าฝ่ายกิจกรรมนักเรียนหรือโรงเรียนมอบหมาย

อรุณ ชุมทอง (2548, หน้า 119) กล่าวว่า ปัญหางานกิจการนักเรียนมีลักษณะ ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1) ไม่มีการจัดทำแผนงานและโครงการให้ชัดเจน 2) ไม่มีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ 3) การจัดทำและรวบรวมระเบียบปฏิบัติต่างๆ ไม่เพียงพอ

2. ด้านงานกิจการนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1) ไม่มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบงานกิจการนักเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสม 2) การจัดครู – อาจารย์ให้ดูแลความเรียบร้อยและระบบความปลอดภัยของนักเรียนไม่เพียงพอ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 1) ขาดการส่งเสริมนักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียน 2) การดูแลส่งเสริมความประพฤติและความปลอดภัยของนักเรียนไม่เพียงพอ 3) ไม่มีการดูแลการควบคุมออกนอกบริเวณโรงเรียนของนักเรียน ขาดระบบดูแลที่แน่นอน

ภิญญา รัตนวรชาติ (2550, หน้า 88) กล่าวว่า ปัญหากิจการนักเรียนมีประเด็นเกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1) นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนที่ไม่เพียงพอ 2) โรงเรียนขาดกิจกรรมและจัดอบรมนักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยอยู่เสมอ 3) โรงเรียนขาดมาตรการควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และเหมาะสม

2. การจัดกิจกรรมนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1) โรงเรียนขาดการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนเปิดให้นักเรียนเลือกชุมนุมหรือร่วมกิจกรรมต่าง ๆ 2) นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดและสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมที่ตรงตามความสามารถและความสนใจของตนเองได้ 3) โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างไม่เพียงพอ

3. การจัดบริการแนะแนวนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1) โรงเรียนขาดการจัดให้มีห้องหรือหน่วยบริการแนะแนวไว้อย่างเป็นสัดส่วนและเหมาะสม 2) โรงเรียนขาดอาจารย์ให้การแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถและเพียงพอต่อนักเรียนตรงกับความต้องการของนักเรียน 3) โรงเรียนขาดการอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารระบบสารสนเทศและข้อมูลต่าง ๆ

กอร์ตัน (Gorton, 1983, p. 30) กล่าวว่า ปัญหางานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ไม่มีการประสานงานในการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่น ระหว่างฝ่ายปกครองกับครู – อาจารย์ที่เกี่ยวข้อง 2) การประสานงานในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียนระหว่างฝ่ายปกครองกับผู้ปกครองนักเรียนไม่เพียงพอ 3) ขาดการจัดทำคู่มือในการแก้ไขพฤติกรรมของนักเรียน 4) การจัดสรรวัดนักเรียนคอยดูแลพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน 5) ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในชุมชนในการแก้ปัญหาพฤติกรรมนักเรียน

นอร์แมนน์ (Naumann, 1983, p. 370) กล่าวว่า ปัญหางานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ขาดการจัดทำแผนการปฏิบัติงานหรือปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี และ

แจ้งให้นักศึกษาทราบอย่างทั่วถึง 2) การดำเนินการจัดตั้งองค์การวิชาชีพหรือชมรมต่างๆ ขึ้นภายในสถานศึกษาไม่เหมาะสมถูกต้องตามระเบียบ 3) ไม่มีการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและบำเพ็ญตนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสถานศึกษา

ไนล์ (Neil, 1987, p. 49) กล่าวว่า ปัญหางานกิจการนักเรียนประกอบด้วย 1) ไม่มีการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนที่เด่นชัด 2) การกำหนดระเบียบการแต่งกายที่ถูกต้องไม่รัดกุมหนักแน่น 3) กฎระเบียบที่วางไว้มีลักษณะขาดการป้องกันการกระทำผิดของนักเรียน 4) ขาดผู้ความรับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับกฎระเบียบวินัยกิจการนักเรียน 5) ขาดการปรับปรุงแก้ไขระเบียบวินัยให้เป็นปัจจุบัน

จากข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าปัญหางานกิจการนักเรียน คือ ปัญหาในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับกิจการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน ซึ่งปัญหาในการปฏิบัติงานกิจการนักเรียนประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 1.1) ไม่มีการจัดทำแผนงานและโครงการให้ชัดเจน 1.2) ไม่มีการจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ 1.3) การจัดทำและรวบรวมระเบียบปฏิบัติต่างๆ ไม่เพียงพอ 2) ด้านงานกิจการนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 2.1) ไม่มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบงานกิจการนักเรียนที่ถูกต้องและเหมาะสมไม่เพียงพอ 2.2) การจัดครู-อาจารย์ให้ดูแลระบบความปลอดภัยของนักเรียนไม่เพียงพอ 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีวินัยคุณธรรม จริยธรรม 3.1) ขาดการส่งเสริมนักเรียนให้อยู่ในกฎระเบียบของโรงเรียนไม่เพียงพอ 3.2) การดูแลส่งเสริมความประพฤติและความปลอดภัยของนักเรียนไม่เพียงพอ 3.3) ไม่มีการดูแลการควบคุมการออกนอกบริเวณโรงเรียนของนักเรียนขาดระบบดูแลที่แน่นอน 4) ด้านควบคุมความประพฤติและระเบียบวินัยนักเรียน มีลักษณะ 4.1) นักเรียนผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดระเบียบวินัยของโรงเรียนที่ไม่เพียงพอ 4.2) โรงเรียนขาดกิจกรรมและจัดอบรมนักเรียน เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยอยู่เสมอ 4.3) โรงเรียนขาดมาตรการควบคุมให้นักเรียนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของทางโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และเหมาะสม 5) การจัดกิจกรรมนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 5.1) โรงเรียนขาดการสำรวจความต้องการของนักเรียนก่อนเปิดให้นักเรียนเลือกชุมนุมหรือร่วมกิจกรรมต่างๆ 5.2) นักเรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดและสามารถสมัครเข้าเป็นสมาชิกของชุมนุมที่ตรงตามความสามารถและความสนใจของตนเองได้ 5.3) โรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างไม่เพียงพอ 6) การจัดบริการแนะแนวนักเรียน มีลักษณะดังนี้ 6.1) โรงเรียนขาดการจัดให้มีห้องหรือหน่วยบริการแนะแนวไว้อย่างเป็นสัดส่วนและเหมาะสม 6.2) โรงเรียนขาดอาจารย์ให้การแนะแนวที่มีความรู้ความสามารถและเพียงพอต่อนักเรียนตรงกับความต้องการของนักเรียน 6.3) โรงเรียนขาดการอำนวยความสะดวกในด้านเอกสารระบบสารสนเทศและข้อมูลต่างๆ

2.3 ปัญหาการปฏิบัติงานบริการนักเรียน

2.3.1 ความหมายของงานบริการนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2540, หน้า 19) งานบริการนักเรียน หมายถึง งานกิจกรรมนักเรียน ซึ่งจัดบริการให้นักเรียนระดับปฐมวัยควรมีจุดประสงค์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก ปลอดภัย และให้มีผลเต็มที่ต่อการเพิ่มพูนความสมบูรณ์และประสบการณ์ชีวิตโดยตรงแก่นักเรียนเป็นอย่างดีและทั่วถึงนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดบริการในด้านต่าง ๆ คือ การจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน การจัดบริการรักษาความปลอดภัยให้นักเรียน การจัดบริการแนะแนวผู้ปกครอง และการจัดบริการโภชนาการ

เยาวพา เดชะคุปต์ (2542, หน้า 57-59) กล่าวว่า งานบริการนักเรียน หมายถึง งานบริการนักเรียนที่มีความสำคัญต่อการบริหารโรงเรียนเป็นอย่างมากในระดับปฐมวัย โรงเรียนควรจัดงานบริการให้สอดคล้องกับการพัฒนาของนักเรียนในทุก ๆ ด้าน เช่น ด้านบริการสุขภาพอนามัย ด้านบริการรักษาความปลอดภัย ด้านบริการแนะแนวผู้ปกครองนักเรียนและด้านบริการโภชนาการ

บุหงา สิริบุตร (2547, หน้า 18) กล่าวว่า งานบริการนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนทุกคนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอนในห้องเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติ

กอร์ดัน (Gorton. 1983, pp. 381 – 382) กล่าวว่า งานบริการนักเรียน หมายถึง การจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนในโรงเรียนแต่เพียงเฉพาะการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่เพียงอย่างเดียวย่อมไม่เป็นการเพียงพอ การเสริมหลักสูตร การเสริมทักษะและการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียนได้มีโอกาสปะทะและพบจริง ๆ จึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง เพราะ ในชีวิตจริงของนักเรียนนั้นมิได้ขึ้นอยู่กับงานวิชาการแต่หากขึ้นอยู่กับการปรับตัว การแก้ปัญหา การวิเคราะห์วิจัยด้วยตนเองโดยอาศัยประสบการณ์และทักษะเป็นเครื่องมือ มักปรากฏอยู่เสมอว่า นักเรียนที่มุ่งแต่งานวิชาการแต่เพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ปัญหาชีวิตได้ เพราะชีวิตมิได้ขึ้นอยู่กับหลักวิชาการแต่ขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ให้กับชีวิต

มอร์เตนสัน, และชมูลเลอร์ (Mortenson, & Schmuller, 1996, p. 465) กล่าวว่า งานบริการนักเรียน หมายถึง การจัดการศึกษา ที่มุ่งช่วยบุคคลให้พัฒนาความสามารถถึงขีดสูงสุดเต็มที่แล้วแต่ละบุคคล อันเป็นไปตามอุดมการณ์ในระบบประชาธิปไตยและสรุปว่างานแนะแนวเป็นบริการที่เป็นทั้งปรัชญาการดำเนินงานที่เป็นระเบียบแบบแผน

สรุปได้ว่า งานบริการนักเรียน หมายถึง การจัดบริการให้กับนักเรียนทุกระดับโดยจุดประสงค์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก ปลอดภัย และให้มีผลเต็มที่ต่อการเพิ่มพูนความสมบูรณ์และประสบการณ์ชีวิตโดยตรงแก่นักเรียนเป็นอย่างดีและทั่วถึงนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนควรจัดบริการในด้านต่าง ๆ คือ การจัดบริการสุขภาพอนามัย

นักเรียน การจัดบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน การจัดบริการแนะแนวผู้ปกครอง และการจัดบริการโภชนาการ

2.3.2 ความสำคัญของงานบริการนักเรียน

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2540, หน้า 29) กล่าวว่า หลักการบริการนักเรียน จำเป็นต้องมีการจัดบริการแนะแนวโรงเรียนแต่ละโรงเรียนอาจจะมีรูปแบบการจัดแตกต่างกันไป โรงเรียนใหญ่อาจมีรูปแบบที่ซับซ้อนมากกว่าโรงเรียนเล็ก บางโรงเรียนอาจมีครูแนะแนวประจำบางโรงเรียนอาจมีครูแนะแนวเป็นบางเวลาหรือแม้แต่บางโรงเรียนอาจมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น จิตแพทย์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในการจัดบริการนักเรียนด้านการบริการแนะแนวก็ควรมีหลักกว้างๆ ที่จะยึดถือปฏิบัติเช่นเดียวกัน ประกอบด้วย 1) โครงการแนะแนวควรเป็นโครงการประจำ 2) โครงการแนะแนวควรวางแผนเพื่อให้บริการนักเรียนทุกคนในโรงเรียน 3) บริการแนะแนวควรเป็นกระบวนการต่อเนื่อง 4) โครงการบริการนักเรียนควรจะดำเนินการตามนโยบายของโรงเรียน

พนัส หันนาคินทร์ (2544, หน้า 315-317) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบริการนักเรียน โดยทั่วไปการบริการสุขภาพอนามัยนักเรียนที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์สองประการ คือ

1. เพื่อป้องกัน (preventive) บริการที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ได้แก่ การตรวจสอบสุขภาพของนักเรียนเพื่อติดตามดูความเจริญของนักเรียนจำเป็นไปในทางที่ถูกที่ควรป้องกันโรคติดต่อที่เป็นภัยแก่สุขภาพและการเล่าเรียนของนักเรียน เช่น ตาแดง การตรวจสอบเรื่องยาเสพติด การจัดที่นั่งนักเรียนให้เหมาะสมแก่สภาพ เช่น นักเรียนสายตาสั้นก็ควรให้อยู่หน้าชั้น เป็นต้น

2. เพื่อรักษา (curative) การรักษาโรคต่างๆ เป็นหน้าที่ของนายแพทย์ แต่มีโรคสามัญบางอย่างที่โรงเรียนอาจช่วยเหลือนักเรียน เช่น ปวดศีรษะ ธรรมดา หรือช่วยเหลือในการปฐมพยาบาล เช่น การทำแผลเล็กน้อย เป็นต้น

เบญญา แสงมะลิ (2545, หน้า 28) กล่าวว่า ความสำคัญของงานบริการนักเรียน ควรจัดการบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ควรมีการดำเนินงานไปตามนโยบายของกระทรวงเจ้าสังกัด มีความรอบรู้การอนุบาลศึกษา เฉพาะครูใหญ่ของโรงเรียนถ้ามีวุฒิทางการศึกษาไม่ใช่วิชาเอกทางอนุบาลศึกษาแล้วได้วุฒิทางครูและผ่านการอบรมวิชาอนุบาล ส่วนครู มีหน้าที่ดูแลและอบรมเด็กอย่างถูกวิธี

ฮอย (Hoy, 1982, p. 116) กล่าวว่า การให้บริการมีความสำคัญแก่นักเรียนเพื่อให้การช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาของโรงเรียนอย่างเต็มที่ อาจใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษแก่นักเรียนไปในตัว เช่น การให้บริการสุขภาพ การจัดบริการแนะแนว การให้บริการอาคารสถานที่ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

กอร์ตัน (Gorton, 1983, pp. 381-382) กล่าวว่า การบริการนักเรียน ควรจัดบริการต่างๆ หลากๆ อย่างเกี่ยวกับการบริการแนะแนว โดยเฉพาะการจัดบริการแนะแนวให้กับผู้ปกครองนักเรียนระดับปฐมวัยนับว่ามีความสำคัญมาก เพราะว่าผู้ปกครองเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด เมื่อผู้ปกครองได้รับความรู้หรือประโยชน์จากการได้รับบริการแนะแนวของทางโรงเรียนแล้ว สามารถนำมาใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของตนเองให้สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองให้สูงสุด

สรุปได้ว่า ความสำคัญของการบริการนักเรียน ควรจัดการบริการรักษาความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน ควรมีการดำเนินงานไปตามนโยบายของกระทรวงเจ้าสังกัด มีความรอบรู้การอนุบาลศึกษา เฉพาะครูใหญ่ของโรงเรียนถ้ามีวุฒิทางการศึกษา ไม่ใช่วิชาเอกทางอนุบาลศึกษาแล้วได้วุฒิทางครูและผ่านการอบรมวิชาอนุบาล ส่วนครู มีหน้าที่ดูแลและอบรมเด็กอย่างถูกวิธี

2.3.3 ลักษณะของงานบริการนักเรียน

อัญญาณี เลชะกุล, และดวงสมร สุยะสุนานนท์ (2546, หน้า 165) กล่าวว่า ลักษณะของงานบริการนักเรียน ประกอบด้วย 1) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องของการพัฒนาของเด็ก 2) ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับข้อคิดเห็นอันจะช่วยให้เด็กมีความเจริญก้าวหน้าไปสู่การมีศักยภาพสูงสุด 3) จัดให้บริการสารสนเทศต่างๆ แก่ผู้ปกครอง 4) บริการรวบรวมข้อมูลให้ข้อมูลต่างๆ ที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครอง

บุหงา สีระบุตร (2547, หน้า 18) กล่าวว่า งานบริการนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของงานกิจกรรมนักเรียน ซึ่งจะจัดการบริการในด้านต่างๆ ได้แก่ 1) การจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน 2) การจัดบริการรักษาความปลอดภัยให้กับนักเรียน 3) การจัดบริการแนะแนวผู้ปกครอง 4) การจัดบริการโภชนาการ

วิบูลย์ เปรมผล (2547, หน้า 37) กล่าวว่า การจัดบริการให้กับนักเรียนประกอบไปด้วย 1) การบริการสุขภาพ 2) การจัดหาอาหารกลางวัน 3) การบริการแนะแนว 4) การบริการนักเรียนขาดแคลน 5) ทุนการศึกษา

สมิธ (Smith, 1995, p. 15) กล่าวว่า การจัดบริการให้กับนักเรียนประกอบไปด้วย 1) บริการแนะแนวควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องมิใช่จัดเฉพาะตอนต้นปีการศึกษาหรือปลายปีเท่านั้น ควรจะใช้บริการได้ตลอดทั้งปี 2) การบริการนักเรียนควรมีบริการหลายๆ อย่างเท่าที่จะทำได้ 3) การให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการเมื่อเกิดปัญหาและอุปสรรคเกิดขึ้นควรให้คำแนะนำปรึกษา

สรุปได้ว่า ขอบข่ายงานบริการ ประกอบด้วย การจัดบริการให้กับนักเรียน ประกอบไปด้วย 1) การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องของการพัฒนาของเด็ก 2) จัดให้บริการสารสนเทศต่างๆ แก่ผู้ปกครอง 3) บริการรวบรวมข้อมูลให้ข้อมูลต่างๆ ที่ถูกต้องแก่ผู้ปกครอง 4) การจัดบริการสุขภาพอนามัยนักเรียน 5) การจัดบริการโภชนาการ 6)

ทุนการศึกษา 7) บริการแนะแนวควรเป็นกระบวนการต่อเนื่องมิใช่จัดเฉพาะตอนต้นปีการศึกษาหรือปลายปีเท่านั้น ควรจะใช้บริการได้ตลอดทั้งปี

2.3.4 ขอบข่ายของงานบริการนักเรียน

เพชรตะบอง ไพศุนย์ (2541, หน้า 115) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ความทั่วถึงในการประชาสัมพันธ์ 2) ความรู้ความเข้าใจในระเบียบการดำเนินการจัดการเรียนการสอน 3) ความเพียงพอของยานพาหนะในการกำกับติดตามและนิเทศงาน 4) ความสะดวกรวดเร็วในการค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับนักศึกษา 5) ความเพียงพอของงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อการเรียนการสอน 6) การให้ความร่วมมือของหน่วยราชการในการสนับสนุนการจัดตั้งหน่วยราชการในการสนับสนุนการจัดตั้งหน่วยจัดการศึกษาออกโรงเรียน 7) ความสมบูรณ์ในการจัดทะเบียนข้อมูลนักศึกษาของหน่วยจัดการศึกษา

ทวีศักดิ์ หล้าบุตรศรี (2544, หน้า 98) กล่าวว่า ขอบเขตการบริการประกอบด้วย 1) โรงเรียนจัดทำโครงการแข่งขันกีฬานันทนาการในชุมชน 2) สนับสนุนครู - อาจารย์เป็นวิทยากรให้ความรู้ในด้านกีฬา แก่ชุมชน 3) โรงเรียนจัดสถานที่ไว้บริการชุมชนให้สำหรับบริการชุมชนพักผ่อนหย่อนใจ

กรรณิการ์ โภคาพานิชย์. (2546, หน้า 101) กล่าวว่า ขอบข่ายการบริการนักเรียน ประกอบด้วย 1) การจัดบริการนักเรียนช่วยลดปัญหานักเรียนได้ 2) การจัดบริการช่วยในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การจัดบริการแนะแนวช่วยให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถของตน 4) การบริการด้านต่างๆ สามารถนำมาปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้นต่อไปได้ 5) การบริการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทำให้ทราบถึงประสิทธิผลและแนวทางในการปรับปรุงงาน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) โรงเรียนจัดทำโครงการแข่งขันกีฬานันทนาการในชุมชน 2) โรงเรียนจัดสถานที่ไว้บริการชุมชนให้สำหรับบริการชุมชนพักผ่อนหย่อนใจ 3) การจัดบริการนักเรียนช่วยลดปัญหานักเรียนได้ 4) การจัดบริการแนะแนวช่วยให้นักเรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสามารถของตน 5) การบริการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่องทำให้ทราบถึงประสิทธิผลและแนวทางในการปรับปรุงงาน

2.3.5 ปัญหางานบริการนักเรียน

เกศรินทร์ ไทยศรีวงศ์ (2546, หน้า 100) กล่าวว่า ปัญหาด้านการบริการนักเรียน ประกอบด้วย

1. ด้านบริการที่เห็นเป็นรูปธรรม มีลักษณะดังนี้ 1) ไม่มีการต้อนรับของเจ้าหน้าที่ 2) ระยะเวลาที่ใช้ไปในการรับบริการตรวจรักษาไม่เพียงพอ

2. ด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ มีลักษณะดังนี้ 1) ขาดการช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่เมื่อต้องการ 2) ไม่มีแพทย์/ ผู้ให้การรักษา เปิดโอกาสให้พูดคุยซักถามได้

ศรัณยา กิบาลชนม์ (2546, หน้า 65) ปัญหาทางบริการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ขาดความรวดเร็วในการให้บริการ 2) ปัญหาข้อผิดพลาดจากการให้บริการมีบ่อยครั้ง 3) ค่าบริการในการให้บริการไม่เหมาะสม 4) ขาดการแจ้งข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ แก่ผู้ใช้บริการในด้านการเข้ารับบริการต่างๆ ที่จัดขึ้น

เรืองอุไร วรณโก (2547, หน้า 41) กล่าวว่า ปัญหาทางบริการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ขั้นตอนในการให้บริการยุ่งยากและซับซ้อนเกินไป 2) ไม่มีการจัดให้มีการบริการต้อนรับส่วนหน้า 3) การกำหนดเวลาให้บริการในแต่ละเรื่องขาดความชัดเจนกระจ่าง 4) การให้บริการล่าช้าเกินไปไม่ตรงกับกำหนดระยะเวลาที่ให้บริการ 5) ขาดการจัดสื่อประชาสัมพันธ์ คู่มือ เอกสาร แผ่นพับ ปิดประกาศในการให้บริการในแต่ละด้าน

วงเดือน เจริญ (2549, หน้า 65) กล่าวว่า ปัญหาการบริการนักเรียน ประกอบด้วย 1) ปัญหาหนังสือพิมพ์ ปัญหาได้แก่ 1.1) ปัญหาการร่างและพิมพ์หนังสือ ได้ – ตอบ กับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกไม่ละเอียดและขาดความชัดเจน 1.2) การผลิตเอกสารและการตรวจทานเอกสารไม่ถูกต้องตามระเบียบการทำสื่อสิ่งพิมพ์ 1.3) ขาดประสานงานกับสารบรรณสำนักงานวิทยาเขต 1.4) การจัดพิมพ์/ บันทึกเอกสารประกอบการสอน/ คำบรรยายของอาจารย์สอนไม่เพียงพอ 2) ปัญหาการควบคุมดูแลและให้บริการห้องโสตทัศนศึกษาและโสตทัศนอุปกรณ์ ปัญหาได้แก่ 2.1) ไม่การจัดเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอ 2.2) ไม่มีการผลิตสื่อเพื่อบริการนักศึกษา 2.3) ไม่มีการเก็บภาพและถ่ายภาพกิจกรรมต่างๆ ของ วิทยาเขต ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว 2.4) ไม่มีการนิเทศการใช้อุปกรณ์แก่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ก่อนใช้งาน 2.5) บริการเครื่องเสียงและอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาทั้งในและนอกสถานที่ไม่เพียงพอ 3) งานเจ้าหน้าที่ ปัญหาได้แก่ 3.1) การให้คำปรึกษาควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมของชมรม กลุ่มนักศึกษาพร้อมทั้งส่งเสริมงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไม่เพียงพอ 3.2) ขาดการดำเนินการจัดปฐมนิเทศปัจฉิมนิเทศนักศึกษา จัดห้องสอบ และประสานงานการประสานปริญญาดลตลอดถึงประสานกับกองกิจกรรมนักศึกษาภายนอกสถาบัน 3.3) ขาดให้การแนะนำ ให้การปรึกษาแก่นักศึกษาในการตัดสินใจเลือกศึกษาการโอน การย้ายคณะ วิชา และการยื่นคำร้องต่างๆ ไม่เพียงพอ

ซีเทมส์, พาราสุมานล, และเบอร์รี่ (Zeithaml, Parasuraman, & Berry, 1988, pp. 21-22) กล่าวว่า ปัญหาด้านการบริการ ประกอบด้วย 1) อาคารสถานที่ไม่ขาดความเป็นระเบียบ มีแสงสว่างไม่เพียงพอ 2) กระบวนการในการบริการไม่เพียงพอ 3) ขาดการบริการจุดต่างๆ เช่น ที่จอดรถ สถานที่บริการน้ำดื่ม

คอตเลอร์ (Kotler, 1988, p. 15) กล่าวว่า ปัญหาการบริการนักเรียนประกอบด้วย 1) ขาดเจ้าหน้าที่ให้บริการกระตือรือร้นในการให้บริการ 2) ไม่มีขั้นตอนและวิธีการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่กระชับและรวดเร็ว 3) การแสดงออกของเจ้าหน้าที่ในการบริการทำให้ขาดความมั่นใจในการใช้บริการ

เพอร์รีอัลท์, และเจอร์รอมค์ (Perreault, & Jercomc, 1996, p. 277) กล่าวว่า ปัญหาด้านการบริการ ประกอบด้วย 1) ไม่มีการบริการด้วยความโปร่งใส 2) ขาดเจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างเสมอภาคกับผู้รับบริการทุกคน 3) การให้บริการของเจ้าหน้าที่ขาดความเชื่อถือได้ในการให้บริการ

สรุปได้ว่า ปัญหาด้านการบริการคือปัญหาในการจัดบริการให้กับนักเรียนทุกระดับโดยจุดประสงค์เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวก ปลอดภัย และให้มีผลเต็มที่ต่อการเพิ่มพูนความสมบูรณ์และประสบการณ์ชีวิตโดยตรงแก่นักเรียนเป็นอย่างดีและทั่วถึงนอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนโรงเรียนควรจะต้องจัดบริการในด้านต่างๆ ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาหนังสือพิมพ์ 1.1) ปัญหาการร่างและพิมพ์หนังสือ โต้ – ตอบ กับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกไม่ละเอียดและขาดความชัดเจน 1.2) การผลิตเอกสารและการตรวจทานเอกสารไม่ถูกต้องตามระเบียบการทำสื่อพิมพ์ 1.3) ขาดการประสานงานกับสำนักงานเขต 1.4) การจัดพิมพ์ / บันทึกเอกสารประกอบการสอนคำบรรยายของอาจารย์สอนไม่เพียงพอ 2) ปัญหาด้านการควบคุมดูแลและให้บริการห้องโสตทัศนศึกษาและโสตทัศนอุปกรณ์ 2.1) การจัดเก็บบำรุงรักษาสื่อการเรียนการสอนที่ไม่เพียงพอ 2.2) มีการผลิตสื่อเพื่อบริการนักเรียนไม่เพียงพอ 2.3) การเก็บภาพและถ่ายภาพกิจกรรมต่างๆ ของสถาบันทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหวไม่เพียงพอ 2.4) ไม่มีการฝึกอบรมการใช้อุปกรณ์แก่เจ้าหน้าที่และอาจารย์ก่อนใช้งาน 2.5) บริการเครื่องเสียงและอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาทั้งในและนอกสถานที่ไม่เพียงพอ 3) ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่ 3.1) การให้คำปรึกษาควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมของชมรม กลุ่มนักเรียนพร้อมทั้งส่งเสริมงานด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมไม่เพียงพอ 3.2) การดำเนินการจัดปฐมนิเทศปัจฉิมนิเทศนักเรียน จัดห้องสอบและประสานงานการประสาทปริญญา ตลอดถึงประสานกับกองกิจกรรมนักเรียนภายนอกสถาบันไม่เพียงพอ 3.3) ขาดให้การแนะนำ ให้การปรึกษาแก่นักเรียนในการตัดสินใจเลือกศึกษาและการยื่นคำร้องต่างๆ ไม่เพียงพอ

2.4 ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการ

2.4.1 ความหมายของงานธุรการ

มันส์ พลายชุ่ม (2540, หน้า 6) กล่าวว่า งานธุรการ การเงินและพัสดุ โรงเรียน หมายถึง งานหนึ่งในฝ่ายธุรการตามโครงสร้างของโรงเรียน โดยมีหน้าที่กับการเอกสารงานพัสดุภายในโรงเรียน

สมพร มั่นตรง (2546, หน้า 45) กล่าวว่า งานธุรการ หมายถึง งานเกี่ยวกับเอกสาร การจัดทำเอง การซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบ การควบคุมงาน การเช่า การแลกเปลี่ยน การควบคุมและการจำหน่าย

จรัล สังข์ขาว (2551, กันยายน 6) กล่าวว่า งานธุรการ หมายถึง งานเอกสารเกี่ยวกับ การจัดซื้อ การจ้าง การซ่อมแซม และการบำรุงรักษา การจัดทำเอง การแลกเปลี่ยน การเช่า การควบคุม และการดำเนินการอื่นๆ ที่กำหนดไว้ในข้อบัญญัติ

ริชาร์ดสัน (Richardson, 1984, p.237) กล่าวว่า งานธุรการ หมายถึง ภารกิจที่ผู้บริหารต้องกระทำคู่กันไป เมื่อมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานอื่นๆ ในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้งานต่างๆ นั้นประสบผลสำเร็จสูงสุด

ฮิวเกล (Huegel, 1989, May 24) กล่าวว่า งานธุรการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายใน และงานติดต่อบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

แคนโดลิ, แฮคค์, และ เรย์ (Condoli, Hack, & Ray, J.R., 1995, pp. 352-355) กล่าวว่า งานธุรการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับงานสารบรรณ คือ การติดต่อทางจดหมายหรือสื่อมวลชนต่างๆ งานเกี่ยวกับการเงิน คือ การเบิกจ่ายเงิน การจัดทำบัญชีรายรับ - รายจ่าย การซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ตลอดจนการควบคุมและการตรวจสอบเกี่ยวกับการเงินการบัญชี งานเกี่ยวกับการจัดทำงบประมาณประจำปี การควบคุมพัสดุครุภัณฑ์เกี่ยวกับการทะเบียน การจัดทำและรายงานกิจกรรมต่างๆ แก่ผู้บังคับบัญชาเหนือขึ้นไป

สรุปได้ว่า งานธุรการ หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายใน และงานติดต่อบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ

2.4.2 ความสำคัญของงานธุรการ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 201) กล่าวว่า ความสำคัญของงานธุรการไว้ว่า งานการเงินเป็นงานที่โรงเรียนต้องดำเนินการอย่างรัดกุม เพราะงบประมาณนั้นถือได้ว่าเป็นเงินภาษีของประชาชน ของชุมชนที่ต้องจ่ายให้กับรัฐ ในการดำเนินการภายในประเทศ ดังนั้นโรงเรียนต้องเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ในการดำเนินงานด้านงบประมาณของโรงเรียน ทั้งในด้านการวางแผนงาน ด้านการใช้งบประมาณ รวมถึงการเตรียมแผนงานโครงการที่โรงเรียนจะดำเนินการ ทั้งนี้เพื่อความบริสุทธิ์ โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ ถ้าโรงเรียนมีโครงการที่จำเป็นจะต้องดำเนินการแต่ยังขาดงบประมาณชุมชนจะมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณ เพื่อให้การดำเนินการตามโครงการเป็นไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 7-21) กล่าวว่า งานธุรการเป็นงานที่มีความสำคัญเพราะโรงเรียนต้องใช้งบประมาณในการพัฒนาโรงเรียน แต่ถ้าโรงเรียนได้รับงบประมาณน้อยก็จะเป็นอุปสรรคในการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา หรือพัฒนาโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียน ร่วมรับทราบข้อมูล ข่าวสาร ความเคลื่อนไหว ร่วมวางแผน ในจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนรายรับและการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน ทั้งนี้อาจดำเนินการในรูปของคณะกรรมการการศึกษา เพื่อทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนให้มีความเจริญยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 45) กล่าวว่า งานธุรการที่รัฐจัดสรรให้กับโรงเรียน ซึ่งในแต่ละโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรในจำนวนที่ไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับขนาดของโรงเรียน จำนวนนักเรียน ซึ่งบางโรงเรียนอาจไม่เพียงพอสำหรับพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้นโรงเรียนต้องให้ความร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชนในการกำหนดแผนการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียน และดำเนินการเพื่อให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีตามที่โรงเรียนกำหนด ทั้งนี้เพื่อความโปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยยึดหลักมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณมุ่งเน้นผลงานถ้างบประมาณไม่เพียงพอโรงเรียนควรประสานกับคณะกรรมการสถานศึกษา หรือชุมชนเพื่อหารือดำเนินการขอรับการสนับสนุนจากชุมชน

ไกรเนอร์, และ เชียร์รอน (Greiner, & Shearron, 1980, pp. 37 – 46) กล่าวว่า งานธุรการควรประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้ 1) หลักความถูกต้อง งานธุรการผู้บริหารพึงกระทำตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบที่กำหนด เพื่อการปฏิบัติงานที่ได้ตามมาตรฐาน 2) หลักความถูกต้อง งานธุรการจะต้องคำนึงถึงธรรมชาติของงานบริการกับการทำงานคือ บริการด้วยท่าทีที่ดี บริการด้วยวาจาที่ดี 3) หลักประหยัด งานธุรการ ผู้บริหารจะต้องควบคุมดูแลและสนใจให้มีการใช้ทรัพยากรที่เป็นตัวเงินอย่างจำกัด

ไฟรทิส (Freitas, 1983, p. 125) กล่าวว่า งานธุรการเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ของโรงเรียนให้สามารถดำเนินไปตามจุดหมายที่ต้องการหรือที่วางไว้แล้ว โดยเหตุนี้งานบริหารก็คือ งานธุรการนั่นเอง แต่งานด้านบริหาร หมายถึงถึง หน่วยงานต่าง ๆ ที่มารวมกันเข้าเพื่อจะได้ดำเนินตามความมุ่งหมายของสถาบันนั้นๆ ไม่ใช่เพียงแต่งานธุรการ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารทั้งหมดเท่านั้น

โจเซฟ (Joeseeph, 1996, p. 69) กล่าวว่า งานธุรการเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างหนึ่งเปรียบเสมือนแขนขาของโรงเรียน เพราะเป็นเครื่องสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นสถานที่ให้บริการทางวิชาการได้ราบรื่นงานธุรการและการเงินเป็นภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งในงานโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมาย

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า ธุรการของโรงเรียนมีความสำคัญต่อการบริหาร และพัฒนาโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องบริหารให้อยู่ในงบประมาณที่รัฐจัดสรรมาให้

แต่ถ้าไม่เพียงพอโรงเรียนควรหารือกับคณะกรรมการสถานศึกษา และคณะครูในโรงเรียน เพื่อหาวิธีการสรรหางบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน โดยอาจขอความร่วมมือกับชุมชน ผู้ปกครองนักเรียน รวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมได้ส่วนเสียในโรงเรียน

2.4.3 ลักษณะงานธุรการ

รุจิรี ภู่อาระ, และจันทราณี สงวนนาม (2545, หน้า 52) ได้กล่าวว่า ขอบข่ายของงานธุรการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเกี่ยวกับเอกสาร 2) การจัดระบบเอกสาร ระบบการเงิน 3) การจัดซื้อจัดจ้าง เกี่ยวกับพัสดุสำนักงาน ตรวจเงินแผ่นดิน 4) การจัดทำบัญชี วัสดุครุภัณฑ์ เพื่อช่วยในการค้นหาข้อมูลหรือเอกสาร 5) การจัดแฟ้มเป็นระบบที่จะช่วยให้ ค้นหาเอกสารที่ต้องการได้ภายในเวลาที่รวดเร็ว และจะต้องเป็นระบบที่จัดเรียงเรียงข้อมูลต่างๆ ตามหัวข้อที่ดูได้ง่ายและชัดเจน

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (2549, หน้า 34-40) กล่าวถึง งานธุรการ มีลักษณะดังนี้ 1) งานธุรการทั่วไป 2) งานสารบรรณ 3) งานการเงินและบัญชี 4) งานพัสดุและครุภัณฑ์

ฮิลล์ (Hill, 1980, pp. 28-21) กล่าวว่า งานธุรการ มีลักษณะ ดังนี้ 1) การวางแผนงบประมาณและการเงิน 2) การจัดหาและการจัดซื้อพัสดุครุภัณฑ์ 3) การก่อสร้าง และการวางแผนอาคารสถานที่ 4) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 5) งานบุคคล 6) การฝึกอบรมระหว่างประจำการ 7) การใช้และบำรุงรักษาอาคารสถานที่ 8) การขนส่ง 9) อาหาร 10) การรายงานและการบัญชี 11) การจัดทำข้อมูล 12) การจัดหาทุน 13) สำนักงาน 14) การจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรศึกษา

แมคกัฟฟี่ (McGuffey, 1980, p. 15) กล่าวว่า หลักสำคัญของงานธุรการไว้ 3 ประการ มีลักษณะดังนี้ 1) ความมีประสิทธิภาพ หมายถึง การดำเนินงานให้เป็นไปตามที่คาดหวังไว้ 2) ความมีประสิทธิภาพ หมายถึง การพิจารณาผลของการทำงานที่สำเร็จลุล่วงดังประสงค์ 3) ความประหยัด หมายถึง การแสวงหาวิธีการที่จะใช้จ่ายเงินหรือทรัพยากร

แฮ็ค, และเลย์ (Hack, & Ray., 1992, pp. 353 – 355) กล่าวว่า บุคคลทำหน้าที่งานธุรการที่สำคัญไว้ 3 ประการ มีลักษณะดังนี้ 1) เป็นผู้ชำนาญในการวางแผน ทักษะในด้านการวางแผนมีความจำเป็นมากไม่เพียงแต่งานธุรการเท่านั้น งานอื่นก็เช่นเดียวกัน 2) มีความชำนาญด้านการเงิน 3) มีความชำนาญในการจัดการ

สรุปได้ว่า ลักษณะของงานธุรการ ประกอบด้วย 1) การจัดการเกี่ยวกับเอกสาร 2) การจัดระบบเอกสาร ระบบการเงิน 3) การจัดซื้อจัดจ้าง เกี่ยวกับพัสดุสำนักงาน ตรวจเงินแผ่นดิน 4) การจัดทำบัญชี วัสดุครุภัณฑ์ เพื่อช่วยในการค้นหาข้อมูลหรือเอกสาร 5) การจัดแฟ้มเป็นระบบที่จะช่วยให้ค้นหาเอกสารที่ต้องการได้ภายในเวลาที่รวดเร็ว และจะต้องเป็นระบบที่จัดเรียงเรียงข้อมูลต่างๆ ตามหัวข้อที่ดูได้ง่ายและชัดเจน

2.4.4 ปัญหางานธุรการ

นิพล มังกร (2543, หน้า 98) กล่าวว่า ปัญหางานธุรการ ประกอบด้วย

- 1) งานด้านพัสดุ ได้แก่ 1.1) งานเกี่ยวกับการขออนุมัติจัดซื้อ จัดจ้าง เบิกจ่าย ซ่อมแซมและบำรุงรักษาพัสดุตลอดจนจัดทำทะเบียนพัสดุเก็บรักษาใบสำคัญ เอกสารหลักฐานที่เกี่ยวกับพัสดุงบประมาณอุดหนุนจากรัฐบาลและงบประมาณของเทศบาล 1.2) งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย 2) งานด้านการเงิน ได้แก่ 2.1) งานเกี่ยวกับการเงินและบัญชีทุกประเภท เช่นการวางฎีกา เตรียมการเบิกจ่ายเงิน และทดแทนตัวเงิน การตรวจสอบหลักฐานใบสำคัญจ่ายเงินทุกประเภททั้งในและนอกงบประมาณ รวมทั้งการลงบัญชีทำรายงานการบัญชี 2.2) งานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมาย 3) งานโรงเรียน ปัญหาได้แก่ 3.1) ไม่มีการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3.2) ไม่มีการเผยแพร่ข่าวสารเอกสารต่างๆ กฎระเบียบและนโยบายของทางราชการอันเกี่ยวกับการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลและโรงเรียนในเขตเทศบาล

อุไร บรรเทิง (2544, หน้า 126) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการ ประกอบด้วย

- 1.) ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการและการเงิน มีลักษณะดังนี้ 1.1) ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานสารบรรณ 1.2) ไม่มีการจัดจำแนกเอกสารเป็นหมวดหมู่ปัจจุบัน 1.3) ความทันเวลาในการกำหนดช่วงเวลาการรับ – ส่งหนังสือราชการไม่เพียงพอ 2.) งานทะเบียนและงานรายงาน มีลักษณะดังนี้ 2.1) การจัดทำทะเบียนต่างๆ ของหน่วยงานไม่ถูกต้องไม่เป็นปัจจุบัน 2.2) การจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่างๆ ขาดการจัดระบบหมวดหมู่ที่เป็นระเบียบ 3.) ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการและการเงิน มีลักษณะดังนี้ 3.1) ไม่มีการรายงานทะเบียนข้อมูลต่างๆ ได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน 3.2) การจัดทำแบบฟอร์มรายงานต่างๆ ขาดความละเอียดในการจัดทำ 3.3) ความรวดเร็วในการให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มาขอใช้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด

ประสิทธิ์ เอื้อถาวรพิพัฒน์ (2546, หน้า 97) กล่าวว่า ปัญหางานธุรการ ประกอบด้วย

- 1) ด้านการเงินและพัสดุ มีลักษณะดังนี้ 1.1) ไม่มีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานสารบรรณของผู้ปฏิบัติงานสารบรรณ 1.2) ไม่มีการจัดระบบงานตามระเบียบงานสารบรรณให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว 1.3) การรับ – ส่งหนังสือราชการ ปฏิบัติขาดความถูกต้องตามระเบียบและเป็นปัจจุบัน 2) ด้านงานงบประมาณ มีลักษณะดังนี้ 2.1) ไม่มีการจัดทำงบประมาณประจำปีของโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน 2.2) ไม่มีการวางแผนการใช้งบประมาณในโครงการต่างๆ ของโรงเรียนที่ถูกต้อง 2.3) ไม่มีการควบคุมและการตรวจสอบการใช้งบประมาณตามโครงการของโรงเรียน

ลดาวัลย์ เนื่องคำ (2547, หน้า 99) กล่าวว่า ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการ ประกอบด้วย

- 1) ด้านงานสารบรรณ มีลักษณะดังนี้ 1) ไม่มีการชี้แจงงานเอกสาร สำเนาหนังสือราชการระเบียบ กฎหมายให้ครูทราบ และถือปฏิบัติ 2) ไม่มีการรับ – ส่ง หนังสือราชการให้ถูกต้องตามระเบียบงานสารบรรณ 3) ไม่มีการรับ – ส่ง หนังสือราชการเป็นปัจจุบัน 2) ด้าน

งานทะเบียนและรายงาน มีลักษณะดังนี้ 1) การรายงานทะเบียน ข้อมูลต่างๆ ของโรงเรียนอย่างถูกต้อง 2) ไม่มีการรายงานข้อมูลต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันของโรงเรียนให้หน่วยงานอื่นทราบด้วยความถูกต้องและรวดเร็ว 3) ไม่มีการรายงานข้อมูลต่างๆ ที่เป็นปัจจุบันของโรงเรียนให้ผู้ร่วมงานในโรงเรียนทราบ 3) ด้านงานรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่ มีลักษณะดังนี้ 3.1) ไม่มีการอยู่เวรของเจ้าหน้าที่ในเวลากลางคืน 3.2) ขาดการบันทึกการอยู่เวร

สรุปได้ว่า ปัญหางานธุรการ หมายถึง ปัญหาในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเอกสารต่างๆ ที่จำเป็นต้องปฏิบัติทั้งที่เป็นงานภายใน และงานติดต่อบุคคล หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อให้สามารถดำเนินกิจการไปได้อย่างมีประสิทธิภาพถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ซึ่งประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านงานโรงเรียน ได้แก่ 1) ไม่มีการติดต่อประสานงานกับสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 1.2) ไม่มีการเผยแพร่ข่าวสารเอกสารต่างๆ กฎระเบียบและนโยบายของทางราชการอันเกี่ยวกับการทำงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของเทศบาลและโรงเรียนในเขตเทศบาล 2) ปัญหางานทะเบียนและงานรายงาน ได้แก่ 2.1) การจัดทำทะเบียนต่างๆ ของนักเรียนไม่ถูกต้องไม่เป็นปัจจุบัน 2.2) การจัดเก็บเอกสารหลักฐานต่างๆ ขาดการจัดระบบหมวดหมู่ที่เป็นระเบียบ 3) ปัญหาการปฏิบัติงานธุรการและการเงิน มีลักษณะดังนี้ 3.1) ไม่มีการรายงานทะเบียนข้อมูลต่างๆ ได้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน 3.2) การจัดทำแบบฟอร์มรายงานต่างๆ ขาดความละเอียดในการจัดทำ 3.3) ความรวดเร็วในการให้บริการข้อมูลสารสนเทศแก่ผู้มาขอใช้ไม่ตรงตามเวลาที่กำหนด 4) ปัญหาด้านงานสารบรรณ มีลักษณะดังนี้ 4.1) ไม่มีการชี้แจงงานเอกสาร สำเนาหนังสือราชการระเบียบ กฎหมายให้ครูทราบและถือปฏิบัติ 4.2) ไม่มีการรับ - ส่ง หนังสือราชการให้ถูกต้องตามระเบียบงานสารบรรณ 4.3) ไม่มีการรับ - ส่ง หนังสือราชการเป็นปัจจุบัน 5) ปัญหาด้านงานการรักษาความปลอดภัยและอาคารสถานที่ มีลักษณะดังนี้ 5.1) ไม่มีการอยู่เวรของเจ้าหน้าที่ในเวลากลางคืน 5.2) ขาดการบันทึกการอยู่เวร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

นนุช ปวงมาโล (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงราย ได้ศึกษาปัญหา พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเชียงรายในงานบริการทั้ง 5 บริการของงานแนะแนว คือ บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล การจัดทำระเบียบสะสมของนักเรียนทุกคนมีปัญหามากที่สุด บริการสารสนเทศ การให้ความรู้ในด้านต่างๆ เกี่ยวกับโรงเรียนมีปัญหามากที่สุด บริการให้คำปรึกษา การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาในเรื่องความประพฤติและระเบียบวินัยมีปัญหาที่สุดบริการติดตามผล การติดตามผลนักเรียนที่จบ

การศึกษาแล้วมีปัญหามากที่สุดและเมื่อศึกษาโดยรวมแล้วปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวมีปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ อยู่ในระดับปานกลาง

พรทิพย์ อรุณทอง (2541, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการปฏิบัติงานตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานครเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในมาตรฐานที่ 3 และ 7 ส่วนมาตรฐานอื่นๆ ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

พจนันวีรชา คำมี (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดลำปาง ได้ศึกษาปัญหา พบว่า ขาดงบประมาณที่จะสนับสนุนทางด้านแนะแนว รองลงมาคือ ขาดวัสดุครุภัณฑ์ ปัญหาด้านบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคลที่พบมากที่สุดคือ การขาดเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล รองลงมาคือ ปัญหาการนำข้อมูลไปใช้ในการให้บริการ ปัญหาด้านบริการสนเทศที่พบมากที่สุด คือ การจัดห้องสมุดอาชีพ รองลงมาคือ ปัญหาการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตร ปัญหาด้านบริการให้คำปรึกษาที่พบมากที่สุด คือ การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาเรื่องความประพฤติ และระเบียบวินัย รองลงมาคือ ปัญหาให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเกี่ยวกับการเรียนต่อและอาชีพ ปัญหาด้านบริการจัดวางตัวบุคคลที่พบมากที่สุด คือ การติดตามประสานงานหาแหล่งทุนให้นักเรียน รองลงมาคือ ปัญหาการจัดอาหารกลางวันในโครงการให้เปล่า และปัญหาด้านบริการติดตามผลที่พบมากที่สุดคือ การติดตามผลนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย รองลงมาคือ ปัญหาการติดตามผลการเรียนของนักเรียน

วันเพ็ญ เพชรรัตน์ (2542, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงานสอนของครูผู้ปฏิบัติหน้าที่ธุรการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร พบว่า 1) ครูผู้สอนและปฏิบัติหน้าที่ธุรการปฏิบัติกิจกรรมงานสอนในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ในด้านการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ และการแสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา และที่ครูส่วนใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมการสอนน้อยและไม่ได้ปฏิบัติเลย ได้แก่ ด้านการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู การมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ ความร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ และความร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน 2) ส่วนปัญหาในการปฏิบัติงานสอนพบว่า มีปัญหาการปฏิบัติในระดับปานกลางเป็นส่วนใหญ่ นอกจากกิจกรรมเกี่ยวกับการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ การผลิตสื่อการสอน การส่งสื่อเข้าประกวด การส่งสื่อประกวดผลงานภายนอกโรงเรียนที่มีปัญหาในระดับมากถึงมากที่สุด

อนุชาติ ศรีศิริวัฒน์ (2542, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานและความต้องการในการแก้ปัญหาของอาจารย์แผนกไฟฟ้ากำลังในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิคกรมอาชีวศึกษา ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ปัญหาในการปฏิบัติงานและความต้องการในการแก้ปัญหาของอาจารย์แผนกไฟฟ้ากำลังอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ค่าเฉลี่ยของปัญหาและความต้องการในการแก้ปัญหาของอาจารย์ อยู่ในระดับมากที่สุดคือ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน ที่เกี่ยวกับขวัญกำลังใจและสวัสดิการ ด้านทัศนคติของอาจารย์ต่อการประกอบอาชีพครู พบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบตัวแปรอิสระเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิมหาวิทยาลัย ประสบการณ์ และการปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน พบว่ามีปัญหาในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน กับอาจารย์ที่มี เพศ และปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความต้องการในการแก้ปัญหาต่างกัน

จรรยา ใจศรี (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวโรงเรียนสังกัดเทศบาลเชียงใหม่ ได้ศึกษาปัญหา พบว่า 1) ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนว ด้านบริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล ด้านบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามผลครูแนะแนวมีปัญหาในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาและข้อเสนอนแนะ พบว่า ครูแนะแนวไม่มีเวลาปฏิบัติงานทำให้ปฏิบัติงานได้ไม่ต่อเนื่อง ควรมีการจัดอัตรากำลังและมีการกำหนดภาระงานให้เหมาะสมจะทำให้งานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จิตรา หิรัญเกื้อ (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเงินและพัสดุของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในเขตการศึกษา 12 ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาในการปฏิบัติงาน การเงินและพัสดุ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเงินและพัสดุโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการการเงินและพัสดุ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิทางการศึกษา รายได้ สถานที่ตั้งของสำนักงาน และการเดินทางมาทำงานอยู่ในระดับปานกลาง 3) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติการการเงินและพัสดุ ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน วุฒิทางการศึกษา รายได้ สถานที่ตั้งของสำนักงาน และการเดินทางมาทำงานต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านงานการเงินมีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานการเงินและพัสดุ ที่มีประสบการณ์น้อยกว่ามีปัญหา มาก

พันธสิทธิ์ วงศ์รัตนกมล (2544, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาในการปฏิบัติงานของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ครูแนะแนวมีปัญหาในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 5 บริการ คือ บริการรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล และบริการติดตามผล ส่วนปัญหาที่พบมาก ได้แก่ ขาด

บุคลากร ด้านการแนะแนว ครูแนะแนวไม่เพียงพอกับการปฏิบัติงานแนะแนว และมีปัญหาในการติดตามผลนักเรียนที่จบการศึกษา

หัททยา รุจิระมานนท์ (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานและวิธีแก้ปัญหาของอาจารย์แผนกช่างกลโรงงานในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค กรมอาชีวศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ การปฏิบัติงานสอนและงานนอกเหนือจากการสอน สิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงาน และสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น และเปรียบเทียบการศึกษาปัญหาในการปฏิบัติงานและวิธีการแก้ปัญหาของอาจารย์แผนกช่างกลโรงงาน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า อาจารย์วิทยาลัยเทคนิคแผนกช่างกลโรงงาน ประสบปัญหาด้านการสอนและงานนอกเหนือจากการสอน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง อาจารย์ที่มีประสบการณ์การสอน และวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน และอาจารย์ที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน ประสบปัญหาแตกต่างกันโดยที่อาจารย์ที่มีตำแหน่งหัวหน้าแผนกมีปัญหามากกว่า อาจารย์ที่มีตำแหน่ง หัวหน้างาน และพบว่าอาจารย์แผนกช่างกลโรงงานการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน ด้านการสอนและนอกเหนือจากการสอน โดยค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารจากห้องสมุดศึกษาวิธีการสอน การสร้างสื่อการสอนพัฒนาสื่อการเรียนการสอน และจัดทำแผนกพัฒนาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ด้านสิ่งแวดล้อม วิธีแก้ปัญหา คือจัดแบ่งพื้นที่ในการปฏิบัติงานหมุนเวียนของกลุ่มตามใบงานจัดแบ่งพื้นที่ จัดให้อาจารย์และนักศึกษาดูแล ส่วนที่ให้การฝึกอบรมและความรู้และด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเสนอแนะแนวทางให้ผู้ปฏิบัติเห็นข้อบกพร่อง ผู้บริหารควรมีแนวทางสมัยใหม่ เสนอให้ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

อุมาพร วิโรจน์รัตน์ (2544, บทคัดย่อ) ศึกษาสุขภาพจิตและปัญหาการปฏิบัติงานของครูอาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า 1) ครู อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดเทศบาล และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีสุขภาพจิตโดยรวมอยู่ในระดับปกติ และไม่แตกต่างกัน 2) ครู อาจารย์โรงเรียนประถมศึกษา ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ มีระดับปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับน้อย โดยเรียงค่าเฉลี่ยระดับปัญหาจากมากไปน้อย คือ ด้านบรรยากาศในการเรียนการสอน ด้านการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ด้านเศรษฐกิจ ครอบครัว และค่านิยม และด้านภารกิจที่ครูอาจารย์ต้องปฏิบัติ 3) ครู อาจารย์เพศชาย และครู อาจารย์เพศหญิง มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวม และทั้ง 5 ด้าน มีปัญหาการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน 4) ครู อาจารย์สังกัดเทศบาล และสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวมและทั้ง 5 ด้าน ไม่แตกต่างกัน และ 5) ครู อาจารย์ที่มีปัญหาส่วนตัว ปัญหาครอบครัว มีปัญหาการปฏิบัติงานโดยรวม และทั้ง 5 ด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมนิตย์ ทองลิ้ม (2545, บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียน

มัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 และเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนของผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง และโรงเรียนขนาดต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 จำนวน 299 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าแบบตรวจสอบรายการและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 มีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ที่มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่งต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3) ผู้บริหารและบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 5 ที่ปฏิบัติงานอยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีปัญหาการปฏิบัติงานตามกระบวนการวางแผนปฏิบัติการโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในภาพรวม พบว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ และบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ เมื่อจำแนกรายด้าน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ในด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการติดตามและประเมินผล และผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่ ในด้านการปฏิบัติตามแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่ ส่วนบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดกลางในด้านการเตรียมการวางแผน ด้านการจัดทำแผน ด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการติดตามและประเมินผล บุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดใหญ่ในทุกด้าน และบุคลากรฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าฝ่ายแผนงานโรงเรียนขนาดใหญ่ในด้านการปฏิบัติตามแผน และด้านการปรับแผนหรือจัดทำแผนใหม่

สุวรรณ ทวีผล (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูจำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู - อาจารย์ และเพื่อเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดสระแก้ว ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู - อาจารย์ จำแนกตาม

สถานภาพ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 308 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้วตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู - อาจารย์ โดยภาพรวม และรายมาตรฐานอยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู - อาจารย์ จำนวน 12 มาตรฐาน จำแนกตามสถานภาพ ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 3) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามประสบการณ์ทำงานผู้บริหาร และครู - อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปี กับผู้บริหารและครู - อาจารย์ที่มีประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 ปี ขึ้นไป ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน 4) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู จำนวน 12 มาตรฐาน โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามขนาดโรงเรียน เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

กนกรัตน์ วีระกุล (2548, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา และด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอน จำแนกตามตำแหน่งงาน วุฒิกการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและผู้สอนโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5,488 คน ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้ตัวอย่างจำนวน 359 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง 2) ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลกที่มีตำแหน่งงานต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่มีวุฒิกศึกษาต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 4) ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ

ประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างก็มีปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 5) ครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ที่สังกัดโรงเรียนขนาดต่างกันมีปัญหาการปฏิบัติงานวิชาการ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และด้านการนิเทศการศึกษามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประชา ฤาษุดกุล (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ระดับขวัญและ กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูใน เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดยะลา จากปัญหาการปฏิบัติงาน วิชาการพบปัญหา ดังนี้ 1) ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ทำให้ครูไม่สามารถ ปฏิบัติการเรียนการสอนได้ 2) การลอบทำร้ายครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นรายวัน 3) สวัสดิการช่วยเหลือน้อย เช่น ค่าเสี่ยงภัยสำหรับครูในพื้นที่เสี่ยง 4) การให้ค่าตอบแทนของครู อัตราจ้างไม่เท่าเทียมกันกับข้าราชการครู 5) ปัญหาการศึกษาของเด็กนักเรียนส่งผลทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาสพัฒนาทางการศึกษาให้ทัดเทียมกับเด็กภาคอื่น 6) ครูและบุคลากรใน สถานศึกษามีเวลาปฏิบัติงานในโรงเรียนน้อยทำให้เด็ก ๆ ขาดโอกาสพัฒนาการศึกษาให้ ทัดเทียมกับเด็กภาคอื่น 7) ปัญหาด้านเวลาเรียนของเด็กนักเรียนส่วนใหญ่ นักเรียนขาดเรียนจึง ไม่เพียงพอทำให้ไม่เข้าใจในบทเรียน 8) อุปกรณ์ทางการเรียน เช่น สื่อที่ทันสมัยหรือเทคโนโลยี เสริมทักษะยังไม่เพียงพอ 9) ปัญหาเกี่ยวกับการกระจายงานโดยทั่วไปในสถานศึกษายังไม่ ทั่วถึง 10) ปัญหาเกี่ยวกับครุมีไม่เพียงพอทำให้ต้องรับภาระงานเพิ่มขึ้น 11) งานที่ไม่ใช่หน้าที่ ทางการสอนมีมากเกินไปจนเบียดเบียนเวลาสอนทำให้ปฏิบัติการสอนได้ไม่เต็มที่ 12) ครูใน พื้นที่เสี่ยงส่วนใหญ่จะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความเครียดและ 13) ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากการเดินทางมาทำงานระหว่างบ้านกับโรงเรียนไม่ มีความปลอดภัย

2. งานวิจัยต่างประเทศ

เพอวิส (Pervis, 1980, pp.163-175) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนใน มหาวิทยาลัยเปิด พบว่า การที่ครูมีเอกสารประกอบการสอนอยู่แล้วทำให้ครูไม่ชวนชวนค้นคว้า ความรู้เพิ่มเติม และบางครั้งผู้เรียนจะยึดมั่นเฉพาะเอกสารการสอนของมหาวิทยาลัยทำให้รู้ไม่ กว้าง ส่วนสื่อการเรียนใช้สื่อประเภททางเดียว ผู้เรียนไม่มีโอกาสร่วมกันแสดงความคิดเห็น ได้ตอบได้เป็นเหตุให้ผู้เรียนขาดทักษะในการแสดงออก

รัสเซลล์ (Russell, 1981, pp. 110-121) ได้ศึกษาเรื่อง ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการ สอนประกอบของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยโอเรกอน พบว่า สื่อการสอนที่อาจารย์ในคณะต่าง ๆ ใช้ บ่อยมากที่สุดคือ สไลด์ แผ่นโปร่งใส ฟิล์มภาพยนตร์ แถบวีดิทัศน์บันทึกเสียงอาจารย์ส่วนใหญ่มี ความเห็นว่า ควรจะมีการสนับสนุนให้การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนบุคลากรที่ทำหน้าที่ผลิต สื่อต่างๆ เช่น สไลด์ แผ่นโปร่งใส แถบวีดิทัศน์และบันทึกเสียงตามความต้องการของอาจารย์ โดย อาศัยแหล่งสนับสนุนการดำเนินของหน่วยงานการศึกษาได้

ทอท์เทิน (Totten, 1983, p. November 14) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวกับความต้องการการฝึกอบรมของครูประจำการโดยศึกษากับครูและผู้บริหารโรงเรียนจากโรงเรียนทั้งสิ้น 121 โรงเรียนในรัฐออริโซนา ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการสอนที่สำคัญและต้องการพัฒนามากที่สุด ได้แก่ เทคนิคการสร้างแรงจูงใจ การสอนตามเอกัตภาพ การใช้คอมพิวเตอร์ในชั้นเรียน และวิธีการพัฒนาความสามารถ ได้แก่ การสัมมนา การประชุมปฏิบัติการ การสังเกตการสอนจากโรงเรียนอื่น ตลอดจนการศึกษาด้วยตนเอง

แอสซุซุ (Assuzu, 1984, p. 544-A) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สภาพปัญหาของสื่อการสอนในระบบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของรัฐในประเทศไนจีเรีย ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ขาดแคลนสื่อการสอน การผลิตและที่เก็บสื่อการสอนไม่สะดวกและไม่เพียงพอ ผู้บริหารร้อยละ 95 และครูร้อยละ 88 ต่างก็หวังที่จะให้มีการฝึกอบรมและฝึกเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนในช่วงปิดเทอม ผู้บริหารร้อยละ 37 และครูร้อยละ 67 ต่างก็มีประสบการณ์ในการใช้สื่อการสอนมาแล้ว นอกจากนี้นักเรียนก็ยังได้มีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอนบางอย่างด้วย

เทย์เลอร์ (Taylor, 1994, p.1164) ได้ศึกษาเรื่อง การรับรู้ของครูที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนของโรงเรียน กรณีศึกษา 3 โรงเรียนประสิทธิภาพกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ ครู 3 โรงเรียน จำนวน 104 คน ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนรู้ของครูในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนการมีส่วนร่วมของผู้ปฏิบัติงานในหลายปีที่ผ่านมาทัศนคติในการมีส่วนร่วมของครูและมืองค์ประกอบอะไรบ้างที่สนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน พบว่าองค์ประกอบแรงจูงใจของครูมีผลอย่างสูงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การร่วมมือกันวางแผนทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติงานของครูและผู้บริหารทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่า ปัญหาการปฏิบัติงานหลายๆ ด้าน เช่น งานวิชาการ งานกิจการนักเรียน งานบริการ และงานธุรการตามที่ได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และปัญหาจากการปฏิบัติงานด้านอื่นๆ ไม่ว่าจะสิ่งแวดล้อมในการปฏิบัติงานหรือการเปลี่ยนแนวทางการปฏิบัติงานที่ต้องมีการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ไม่ทราบผลในอนาคต เป็นปัญหาการปฏิบัติงานของแต่ละคนจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่ได้รับความวิตกกังวลที่เกิดขึ้นกับบุคคลจากสิ่งต่างๆ มีความสัมพันธ์กับเพศ สถานภาพสมรส อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน บทบาทหน้าที่พนักงานครู จังหวัดที่สถานศึกษาสังกัด กลุ่มสาระวิชาที่สอน พาหนะที่ใช้ในการเดินทาง รายได้ต่อเดือนโดยเฉลี่ย ปัญหาส่วนตัว หรือการเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานซึ่งต้องมีการเรียนรู้ใหม่ๆ ส่งผลต่อการปฏิบัติของบุคคลในหน่วยงานนั้นๆ